

D i s.

952

Dist. 952.

TRACTATUS
POLITICO · HISTORICO · JURIDICUS
DE
EMANCIPATIONE
EQUESTRI
VULGO

Ben

Behrhaft machen

EXPROBATISSIMIS AUCTO-
RIBUS HISTORICIS AC PO-
LITICIS COLLECTUS ATQUE
CONGESTUS

VARIIS NOTABILIBUS EXEMPLIS
QUÆSTIONIBUS AC MANDATIS
ILLUSTRATUS

STUDIO ET OPERA

AUG-HENR. FOERSTERI

SERENISSIMO DUCI SAXO-GOTHANO

A CONSILIIS AULICIS

ANNO SALUTIS M DCC XXVII.

CUM INDICE RERUM ET VERBORUM
ABSOLUTISSIMA.

ALTENBURGI,

LITTERIS JOH. LUDOV. RICHTERI.

Hist. de Henry le Grand. p. 3. p. 277.

Un Esprit, qui ne prend pas la peine
de s'occuper serieusement à quel-
que chose, est inutile à soy meme
& pernitieux aux public.

SERENISSIMO
PRINCIPI
AC DOMINO
DOMINO
FRIDERICO

DUCI SAXONIÆ, JU-
LIACI, CLIVIÆ ET MONTI-
UM, ANGRIÆ, WESTPHA-
LIÆQUE, LANDGRAVIO
THURINGiÆ, MARCHIO-
NI MISNIÆ, PRINCIPI HEN-
NEBERGIÆ, COMITI DE
MARCA ET RAVENSBERG,
DYNASTÆ IN RAVEN-
STEIN ET TONNA.

DOMINO MEO LON-
GE CLEMENTIS-
SIMO.

SERENISSIME PRINCEPS.

DOMINE CLEMENTISSIME.

QUoties SERENISSIME
PRINCEPS, egregia tua
multis retro annis in me im-
merentem collata beneficia
devotissima mentis recortati-
one revolve, toties tantus eo-
rum oculis meis se sistit cu-
mulus, ut ea leviter tangere
nefas, omnia vero dicere, vel
de debitis ac submissis gratiis

CO-

cogitare velle, plane temerarium esse ducam, habet enim SERENITAS TUA hoc cum summo Numine commune, ut tum beneficia largitur, Munificentia tua semper inveniat, quæ porro largiatur. Hæc cum pensius mecum reputo, maximum inde in genas meas ruborem incuti sentio, ut quod alias honoris habetur Symbolum, idem quoque perpetuum pudoris mei sit documentum & quidni erubescerem? cum beneficiis debitam non referre gratiam, & turpe esse

esse & apud omnes peræque
haberi, me non fugiat; Æquis-
sima siquidem ac juri Genti-
um consentanea vox est: red-
de quod debes. Ast unde
gratum animum præstare de-
beam, non invenio, mea
enim, quam nosti, infelicitas
gratiam non patitur, nec sum-
ma ejus, cui debeo Felicitas,
aliud me quam velle, sperare
sinit; quid enim tanto Princi-
pi à fortuna ad sublime digni-
tatis culmen & fastigium ela-
to? quid pauper diviti red-
dam? Cum autem Seneca
te-

teste, magnorum Principum
indoles hæc esse soleat, ut
non tam ad pretium ac rei o-
blatæ valorem, quam ad pie
offerentis mentem ac ani-
mum respicere soleant suum-
que honorem non in victimis
optimis auroque præfulgien-
tibus, sed in venerantium de-
vota ac submissa voluntate
ponant, in tantum, ut quo-
que grate beneficium accipi-
entes, primam ejus pensio-
nem solvisse arbitrentur. Hinc
SERENISSIME PRINCEPS
& me omni ulteriori formidi-

ne seposita, pulcherrima ac
certissima spes fovet, fore, ut
pro summa, singulari, ac inna-
ta, quæ in Te ab omnibus ad-
miratur Clementia, mihi quo-
que gratiosissime indulgeas,
ut tenuem hunc & qui in con-
spectum tanti Principis veni-
at, non satis dignum laborem
ad Aras Tuæ Celsitudinis su-
spendam & Serenissimo Tuo
Nomini, in tesseram & monu-
mentum devotissimi ac subje-
ctissimi animi consecrem.
Sin asquælo, SERENISSIME
PRINCEPS, ut crudi ac imma-
tu-

turi hi fructus abs Te, Sole iu-
stitiæ, suam accipiant maturi-
tatem, & quia hac vice ali-
ter fieri non potuit, in pieta-
te mea clementissime acqui-
escas. Quod super est, De-
um ter optimum maximum
devotissimis ac calidissimis
solicitaturus sum suspiriis, ut
Serenitati Tuæ utpote salutis
publicæ Atlanti, Patriæ ju-
sto Patri ac Religionis vindi-
ci indefesso, vitam longe-
vam, Domum florentem,
Pacem constantem, ac Po-
pulum fidelem largissime

concedere velit, id quod ex
intimis cortis penetralibus o-
ptat atque precatur.

SERENISSIMÆ TUÆ
CELSITUDINIS

Humillimus ac devotissimus

AUG. HENRICUS FOERSTER.

PRÆ-

PRÆFATIO.

AD CANDITUM ET BENE-
volum Lectorem

PRÆFATIO.

ARmorum eaque inter gladii gestationem non solum Romanos, verum etiam priscos nostros Germanos, pro singulari honoris, ornamenti ac dignitatis symbolo æstimasse, vel *l. un. C. ut arm. usus.* satis abunde evincit, quippe qua promiscuus armorum usus plane interdictus, nullique privatorum inscio & inconsulto Principe gladii gestationem sibi assumere integrum erat; nec hæc circa promiscuam armorum ac gladii gestationem sollicita prohibitio, solitis suis destituebatur fundamentis ac rationibus, dum enim considerabant, in

PRÆFATIO.

in eorum, qui arma tenent, manu positum esse, ut quieta vel turbulenta sit Respublica, *Arist. 4. polit. c. 8.* omnesque in super homines natura ad contentionem maximè proclives esse, *Sen. cap. 3. de brev. vitæ.* Reipublicæ suæ tranquillitatem promoturi, ac ne quid eadem detrimenti caperet, quomodo ferri quoque ac armorum usus, non nisi salutaris sit, secundum boni Magistratus officium prævidere volentes, effrenæ huic procacitati fibulam injiciendam eamque matura provisione coercendam putabant, ne per inconsultam armorum assumptionem tumultus, crebræ seditiones & per has periculum ac cædes statui publico attraherentur; siquidem in consultam ac temerariam armorum ac gladiatorum portandorum licentiam non solum audaciam, verum etiam inter temulentos turbarum sæpius occa-

ca-

PRÆFATIO.

caſionem præbuiſſe ex *Tacit. lib. i. hiſt.* 80. conſtat.

Quemadmodum vero omnia paulatim ad pravitatem corrumpuntur, nihilque tam rectum, ſalutare ac laudabile in ullo bonorum genere conſtitutum reperitur, quod non infinita humanæ pravitatis mox corrumpat audacia, ita pariter Majorum noſtrorum circa promiſcuam armorum ac gladiatorum geſtationem ſollicita circumſpectio, jam dudum in turpem degeneravit abuſum ac deſuetudinem, ut hodie vel pueri à ferula ſcholæſtica adhuc calentes, quorumque lateribus, vel ſi mavis, podicibus færulæ hærent aptius, gladiati incedere conſpiciantur. *Bernegg. quæſt. miſc. 66. circa fin.* digni proſpecto, quibus vulgatum illud: *Bube, wo will der Degen hin?* vel Ciceronis illud: *quis puerum hunc alligavit gladio?* objicietur, de quo abuſu

ſu

PRÆFATIO.

fu Perilluſtris Dominus à Secken-
dorff p. 2. c. 10. p. 228. & 366. ſeines Chri-
ſten-Staats, ubi de parentum in e-
ducatione liberorum oſcitantia tra-
ctat, ſequentibus verbis conqueritur:
Man behänget ſie, die Kinder meynend,
mit Degen, deſſen ſich unfere Väter
und Groß-Eltern unter 20. biß 25.
Jahren ihres Alters nicht gerne ange-
maſſet. Sicuti enim Romæ non cui-
vis adoleſcenti arma ſeu gladium ge-
ſtare permittebatur, ſed ingenui ado-
leſcentes depoſita prætexta & puerili
togâ, virilem togam affectantes in fo-
rum deducti in viros tranſcribeban-
tur, quam togam *liberam*, eò, quod
omnis honeſta libertas, quæ aliorum
eſſet civium, iis concederetur, qui
eam induiſſent, diem vero illum mu-
tatæ veſtis *Liberalia* in faſtis appella-
tum fuiſſe autor eſt, *Matth. Berneg.*
in quæſt. miſc. ad Tacit. quæſt. 66. cum
po-

PRÆFATIO.

potius consuetudinem inviolabilem apud eos obtinuisse testis sit Guev. *horol. Princ. l. I. c. 7. p. 21.* ut nemo in ordinem Equestrem reciperetur, nisi sacramento interrogatus tria promitteret, (1.) se omnes vitæ dies militiæ impensurum (2.) se neque ob paupertatem neque ob divitias nec aliam ob causam stipendium à quoquam nisi à patriâ accepturum (3.) se potius optaturum mori, quam captivum fugere, Germani enim usum gladii non permiserunt omnibus promiscue, sed iis tantum, qui vel nati erant ad rem publicam, vel insigni virtute meruerant, neque hoc etiam fiebat sine auctoritate publica, ut quamvis quis emineret ortu nobili, à principe tamen gladium accipere debebat, certa adhibitâ ceremoniâ ad potestatis concessæ memoriam testatorem reddendam & quo majora virtutis document-

PRÆFATIO.

menta constarent, vid. Dn. Georgii Schubarti *Tr. de ludis Equestribus*. c. 3. §. 8. p. 64. Ita pariter de antiquissimo priscorum Germanorum instituto modò cit. Tacit. *de morib. Germ.* cap. 13. his verbis testatur: *Nil neque publicæ, neque privatæ rei nisi armatos egisse, ast arma sumere non ante cuiquam moris fuisse, quam civitas suffecturum probaverit, tum in ipso cubiculo vel Principum aliquis, vel Pater, vel Propinquus scuto frameaque juvenem ornant, hoc apud illos toga, hoc primus Juventæ honos ante hæc domus pars videbantur, nec quidquam rerum publicarum attingebant, mox Reipubl. partem faciebant, ad bella publicæque munia alia subeunda declarabantur idonei.* Berneg. *ad Tacit. l. cit.* Undè patet duo omnino hominum genera fuisse: membra familiarum & reipublicæ. Illos nimirum servos & filios adolescentes armis gerendis inhabiles, hos

PRÆFATIO.

hos armatos, atque armorum traditionem fuisse signum dimissionis ex quacunque potestate, dominica, vel patria, frequentissimè verò ex posteriori, nam liberti non multum supra servos erant, raro aliquod momentum in domo, nunquam in civitate, exceptis iis gentibus quæ regnantur Tacit. de morib. Germ. c. 25. Ex his constat, Das wehrhaft machen, fuisse declarationem pubertatis & Emancipationem, quam in rem Aventinus Annal. Bojov. lib. 7. c. 3. §. II. Hisce diebus Ludovicus Bojus nuptias Strupingæ parat, Ottonem filium emancipat, cum armis more Germano ornat, vid. D. Georg. Beyers P. P. Wittebergens. delineatio Juris Germanici lib. 3. 15. 16. & lib. 26. in not. sub a. Præcipuè vero antiquissimæ Germaniæ Nobilitatis proprium fuit in Armis se exercere & ad expedi-

)

ti-

PRÆFATIO,

tiones bellicas aptos facere, ita enim Tacitus: *Juvenibus inquit ille scuto frameaque initiatis, turpe ac probrosum erat, domi desidere & melioris ætatis robur otio inhonesto detertere. Igitur plerique Nobilium adolescentum petebant ultro eas nationes, quæ tum bellum gerebant, quia ingrata genti quies; pigrum & iners videbatur, sudore acquirere, quæ possis sanguine parare.* Corn. Tacit. *de Morib. Germ.* c. 13. & 14. Et huic veterum Germanorum consuetudini, ritum illum passim usitatum, sumendorum scilicet armorum & militaris auctoramenti solennitatem, quæ patrio sermone: *Einen wehrhaft machen*, indigitatur, suas debere natales unanimis Historicorum sententia est, sicuti etiamnum hodie hujus ad Exemplum Principes ac Nobiles viros in sua quoslibet Aula seu domicilio, ministris suis, Pagen oder Edel-Knaben, perfectam ætatem ade-

P R Æ F A T I O.

adeptis, certis adhibitis solennitatibus, ad potestatis concessæ memori-
am reddendam testatorem, jus ge-
standi gladium concedere consueve-
runt. Hinc digna mihi visa est hæc
materia, quæ ob ejus raritatem non
minus, ac jucunditatem prolixiori
paulò elaboratione pertractaretur;
nescio enim, qui fiat, quod eæ mate-
riæ, intimius animis nostris sese insinu-
ent, quas coram oculis & auribus in
viridi adhuc usu ac observantia esse de-
prehendimus. Proinde omnibus iis,
quæ de hoc themate apud varios Au-
tores sparsim inveniebam, horis sub-
cisivis fideliter excerptis atque sollicitè
collectis, operæ pretium me factu-
rum putavi, si apes hinc inde vagan-
tes & flores ad mel faciendum idone-
os carpentes atque artificiosè dispo-
nentes hac parte imitarer, ac illud
in brevi aliquo tractatu sequentibus ali-
quot

PRÆFATIO.

quot capitibus fusius illustrarem
Quemadmodum enim secundum do-
ctrinam Baldi in Proem. Decret. n. 3. di-
viti sine hærede decedere triste est, ita
quoque gratiam intellectus à Deo haben-
ti, nefas ducitur, liberis suis nihil scriptum
relinquere, quo velut hæredes intellectus
aliquaqualiter consolari possint. Et quoni-
am inscriptio operis cuivis autori mo-
re ab antiquo recepto semper est arbi-
traria, hinc tractatui, huic titulum
de Emancipatione Equestri, vulgo
von wehrhaft machen, præfigere pla-
cuit. Quod si autem alicubi viribus
destitutus aut opinione deceptus vide-
ar, vel utcunque à me erratum sit,
neque enim errare à me alienum pu-
to, ea, ut benevolus Lector pro suo
candore emendare atque in meliorem
partem interpretari velit, obnixè ro-
gito.

CAP.

CAP. I.

DE EMANCIPATIONIS
EQUESTRIS,

Definitione nominali.

ANtequam autem ad rei ipsius tra-
stationem fiat transitus, ordi-
nis ratio postulare videtur, ut
paucis ac ea, qua par est brevi-
tate in nomen propositæ nostræ emanci-
pationis inquiramus, ubi primo Etymo-
logia hujus vocabuli occurrit evolvenda.
Sicuti enim notitia signati dependet à no-
titia signi, ita pariter rerum intelligentia
à verborum notitia; & sicuti ignoratis si-
gnis & signata ignorantur, ita non bene
perceptis verbis ipsas quoque res difficili-
us cognosci, ex Timpleri Metaph. lib. 3.
c. 5. qu. 9 intelligimus; Hinc optimo
Jure famigeratissimus J Ctus Zasius iis ma-

Etymolo-
gia.

A

xime

ximè succenſet, qui ſermonis proprietatem negligentes, rem ipſam ſe ſpectare jactitant, ita autem ille: Inprimis rei Latinæ cognitio ita neceſſaria eſt Jura civilia addiſcere & profiteri cupienti, ut qui ſecus ad lucernas legales advolaverint, nil mirum facient, ſi improvido Pyrauſtæ more amburantur. Spig. in Lex. verb. acceſſio. Proindè vocabulum emancipationis derivamus à particula præpoſitivâ é, & manus, prout hic in ſenſu legali & juridico vox manus pro poteſtate ac dominio ſumitur, idemque ſit emancipare, ac ex poteſtate ſeu dominio noſtro dimittere transferre & alienare, unde formulæ uſitatæ: emancipare prædia fundosque, apud Plin. lib. 7. Epist. ad Canin: emancipare agrum ex Feſto lib. 5. liberi emancipati dicebantur, qui ex ſacris paternis exhibant l. 3. C. de bon. mat. l. 31. pr. C. de fid. lib. ut enim apud Plautum phraſis: emancipo me tibi, exponitur; poteſtati tuæ me trado, ita contra hic pro diſmiſſione ex patria ſeu dominica poteſtate uſurpatur, indeque eſt. quod tam ſervos, quam liberos noſtros emancipare, h. e. de poteſtate noſtra liberare dicamus, quamvis propriè lo-

loquendo manumissio de servis, de liberis vero emancipatio, utpote potestatem patriam fundamenti loco præsupponens convenientius prædicetur. Quod autem vocabulum adjectum equestris attinet, id ab Equite, ac equestri militia, cui obnoxii erant, commodè derivari posse, nullus ambigo, ante adeptam enim dignitatem equestrem Jure Romano saltem Armigeri, non milites appellabantur; ut ita Emancipatio Equestris hic nihil aliud indigere velit, quam cinguli militaris seu gladii gestandi concessione ad instar manumissionis Romanorum, aliquem sui Juris facere, ex potestate dimittere, ipsique omnimodam libertatem huc, illuc, quo volet, eundi concedere.

Homonymiam, quæ ordine nunc sequitur, quod concernit, jam supra mentionem injeci, propriè loquendo emancipationis vocabulum pro imaginaria ista venditione, qua liberi ex nexu paterno dimissi, sui Juris constituebantur, usurpari, ita ut inter hanc & manumissionem notabilis differentia intercedat: verum cum in LL. non infrequenter emancipationis & manumissionis vocabula promiscuè

Homonymia.

sibi invicem substituantur, & qui manumittit, idem & emancipare dicatur, & vice versa, hinc si & me liberiori stylo hic uti contingat, facile me hujus rei veniam impetraturum confido, cum qui cum LL. loquitur, nemini faciat injuriam arg. l. 55. ff. d. R. J.

Synonymia.

Synonymiam quod spectat, ut ut communiter plura habeantur negotia, quam rerum vocabula, l. 4. ff. de præscr. verb. præsens tamen rubrica nostra pluribus hinc indè insignitur titulis atque elogiis; mox enim manumissio equestris indigitatur, mox cingulo militari donare nec non in viros publicè scribere, apud Dionys. Halicarn. lib. 2 legitur, aliis inaugurationis militaris audit; sunt alii, qui ritum sumendorum armorum, seu auctoramenti militaris solennitatem appellitant, sunt iterum, qui jus gladii gestandi concedere, seu armis aliquem aptum facere, nec non jus portandorum armorum alicui conferre, vel ad militiam & arma capeffenda aliquem initiare denominant atque describunt; mihi autem præ cæteris cum Mundio tr. de Comit. Palat. C. 3. n. 58. p. m. 99. Emancipationem Equestris

strem ritum hunc insignire placuit, id quod nostrates idiomate Germanico exprimere solent, Einen durch eine Rittersmäßige Ohrfeigen wehrhaft machen; Scriptoribus enim Latinis medii ævi alapa militaris dicebatur ictus ille, qui tyronis ad militarem dignitatem promovendi collo aut humeris ense vel gladio, quo miles fiebat, infligebatur. Carol. du Fresne Gloss. p. I. p. 117.

CAP. II.

DE DEFINITIONE
reali.

PRæmissa jam ac discussa nominis derivatione ejusque Synonymis probe ponderatis, ordinis nunc ratio efflagitat, ut ad ipsam Eman-
cipationis nostræ Equestris definitionem, seu potius qualem qualem descriptionem me accingam; ita enim secundum Julianum in l. 13. §. 3. ff. de reb. dub. id, de quo quæritur, optime cognoscetur: cum autem definitiones exactas tradere teste Javolen. in l. omnis 202. ff. d. R. J. res admodum ardua magnisque periculis ac

Descri-
pcio.

difficultatibus obnoxia sit, ideo, ne & ego ejusmodi subtilitatibus ac tricis involvar, periculum facturus, quid pro hujus materiæ descriptione, (nec enim ejusmodi definiendi scrupulosa ac nimia curiositate quis vel obulum lucratur,) proferri possit? Lubet proindè eam describere, quod Emancipatio Equestris sit actus solennis, quo pro more ac consuetudine in Germania inveterata Ministri & famuli perfectam ætatem adepti in præmii ac testimonium fideliter exantlatorum servitiorum jus gestandi gladium impacto colapho ab iis, qui jus cinguli conferendi habent, accipiunt, simulque ex eorum potestate honeste dimittuntur.

Dixi autem, quod sit actus solennis, nec hoc inconvenienter, quem enim fugit, in Emancipatione Equestri non solum verba, verum etiam actus certosque ritus ac ceremonias intervenire, quoniam vero actus ille non nudus & simplex, sed

cor-

correspondens est, habito scilicet respectu ad certas easque diversas solennitates, quæ eundem concomitari atque splendidiorem reddere solent, hinc adjeci vocabulum solennis, in quibus autem solennitates istæ consistant, infra, ubi de forma Emancipationis Equestris agemus, fusius cum Deo demonstraturus sum. Quod autem ad mores ac consuetudinem in Germania provocavi, id non eò intellectum volo, ac si sola Germania ritum hunc Emancipandi sibi proprium fecerit, sed ideo, quod mos iste in Germania præ cæteris Regnis ac Rebus publicis inclaruerit; præterquam enim, quod morem hunc Græcorum quibusdam in civitatibus observatum fuisse, Dionys. Halicarn. lib. II. his verbis prodiderit: *τὰ εἰς τὸ ἀρχαῖον τὸ δηνουσία ἐν γράφειν*. i. e. inter viros publicè adscribere, quin & Diaconus de gestis Longobardorum c. 33. morem hunc Longobardis tribuere videatur in verbis: Nec Regis filius cum Patre prandeat, nisi prius à Rege gentis exteræ arma suscepit; istarum tamen gentium mores à ritu nostræ Emancipationis Equestris in Germania Aulisque præprimis Principum di-

tionum Saxonicarum recepto longius discrepare, nullus dubitat. Sic causam efficientem verba illa: qui jus cinguli conferendi habent, Imperator scilicet, Reges, Electores, Principes omnisque Imperii Status ac Proceres, & quibus hi insignia hæc potestatis & honorem ministros suos cinguli jure donandi facultatem concesserunt, indigitare; per ministros autem Subjectum, *derer Edel Pagen innuere volui*, ita tamen, ut per hos *andere in dero Auffwartung stehende reißige Knechte, Laquenen und Diener* non excludantur. Perfectæ autem ætatis mentionem ideò ibi iniecimus, ut quam providos Germani aliique populi in concedendis armis se se gefferint, nec antè cui-dam gladii gestationem permiserint, priusquam adoleverit legitimamque ætatem probaverit. vid. quæ ex Seckend. Christen Staat p. 2. c. 10. p. 366. & 221. in præfatione relata sunt. Reliqua descriptionis meæ membra, ejusque uberiores explanationem tractationis formæ reservaturus.

CAP. III.

DE ORIGINE EMANCI-
pationis Equestris.

Non infrequens Doctoribus esse a- Origo,
nimadverto, quamcunque rem
origine sua, à qua velut è fonte
& vera rerum substantia omnia
profluunt, metiri, Carpz. p. I. C. 17. d.
44. n. 3. indeque interpretationem pete-
re, sive quod in primogeniorum cujus-
que rei originem investigando, mirabi-
lerh jucunditatem quærerent, sive bene
cognitis principiis faciliorem aditum rem
ipsam penitus cognoscendi, preparari
crederent Heig. l. quæst. 1. n. 1. 2. Henn.
Stamm, lib. 3. de serv. pers. c. 1. n. 17. cum-
que LL. nostræ non minus, quod origina-
lis causa semper bene sit attendenda, re-
quirant, ipsique Jcti nostri originem Ju-
ris ab ipsis Urbis Romæ incunabulis repe-
tierint, hinc ubi impræsentiarum materi-
am de Emancipatione Equestri tractatu
quodam illustrare mihi propositum, ante
omnia de juris hujus origine quædam
præfari mearum partium esse duco.

Quemadmodum autem hominum proprium est dissentire l. 17, §. 6. ff, d. recept. qui arbitr. recep. ita hic quoque non omnium eadem est sententia; sunt equidem, qui originem hujus Emancipationis ab antiquo illo Romanorum manumissionis ritu derivare conantur, vid. Dn. Stryck, tr. de jure Sens. diff. 7. n. 50. p. m. 402. & Mund. in tr. de Comit. Palat. c. 3. n. 158. p. m. 99. Besoldi thes. jur. pract. vocab. *Wehrhafft machen*; his forsitan adducti rationibus, quod uti hodie etiamnum non tantum verba solennia, sed & facta eaque inter alapa seu colaphus intervenire soleant, ita eundem in modum quondam manumissiones servorum & liberorum emancipationes interventione injuriosarum rhapsismatum ac alaparum processisse; sic enim Cornutus in Persium: Quoties inquit, manumittebant, eos alapa percussos circumagebat & liberos confirmabat, ut huc illuc, quo vellent, ire valerent, & Claudianus de IV. Consul. Honorii, ejusmodi, *εὐπιστα* felicem voti injuriam, ejus autem, qui sic cæsus est, *γενας* rubere dixit:

*Te Fastos ineunte quater solennia ludit,
Omnia libertas, deductum vindice morem,
Tex celebrat, famulusque jugo laxatus herili
Ducitur & grato remeat securior ictu,
Tristis conditio pulsata fronte recedit,
In Civem rubuere genæ tergoque removit
Verbera, promissi felix injuria voti.*

Non enim dentifragium, non vulnus, non *ακισμος* in eam partem quærebatur; sed postrema servitutis nota ac memoria infligebatur, quod quasi, *εὐπαίγμια* erat, quod Justinianus Imperator in l. ult. C. de emanc. liber. injuriosa rhapsismata & in Nov. 81. facta cum injuriis & alapis indigitat. vid. Hen. Ot. Uratisl. c. 52. p. m. 443. Alii contra ritum hunc Carolo Magno suos natales debere inde evincere conantur, quod sicuti hic Imperator primus Saxonibus duella concesserit, ejusque temporibus Ludi Equestres s. torneamenta, vulgò Thurnier und Ritter Spiele, maxime floruerint, & vero iis, qui ejusmodi certaminibus interesse secum constituerint, ante omnia incubuerit personam suam legitimare, quod honestis parentibus orti atque armis tractandis cumque hoste ac adversario suo manus conferere

rere apti ac habiles judicati sint, inde factum esse, autumant, ut Nobiles, quin & majorum ordinum Proceres famulis suis ad eorum preces in testimonium accesseram inculpatae vitae ac honesti exantlati famulitii Jus gladium gestandi solenni ritu concesserint simulque eos ad arma capeffenda habiles declaraverint. Erant autem Torneamenta quaedam nundinae ac feriae, in quibus milites ex Edicto convenire & ad ostentationem virium suarum & audaciae temere congregari vel congregi solebant, aliis decursiones militares, ludicae Equestres pugnae, Matth. Parisio hasti ludia, Wilhelmo Neubrig, Meditationes militares s. armorum exercitia dicta, quae nullo interveniente odio, sed pro solo exercitio atque virium ostentatione fiebant; fuit enim antiquitus haec jure militari disciplina Romanorum, ut qui armis fuerant exercendi, ab ineunte aetate assuescerent militiae imaginariae & ludentes in eo jugiter versarentur adolescentes, unde postmodum in necessitatibus Reipublicae feliciter triumpharent C. du Fresne in Glossario, voce torneamentum p. m. 1147. hinc inventores hujusmodi
tor-

torneamentorum decrevere, ut armis innocuis, gladiis hebetibus, lanceis absque ferro dimicarent, ne si forte vulnera sibi infligerent & artus mutilarent, ad bella minus idonei procederent, du Fresn. l. cit. cujusmodi arma ludicra tela Senecæ dicuntur; Gallis vero armes courtoises appellantur, hoc est urbana ac innocua; quod secus erat in Torneamentis justis, quæ Monomachiæ speciem præbebant, in quibus singulari certamine alter in alterum ferebatur, quæ proinde Torneamenta aculeata & hostilia Math. Parisio p. 554. & 372. dicuntur, quod infestis armis contra quos vis etiam non hostes suscipiebantur, provocatione ad id vulgata & certis conditionibus ac legibus descriptis. Verum ut ut non ignorem, ejusmodi Torneamenta tam publica, quam privata Germanis quondam valde solennia fuisse, D. Schub. de Lud. Equest. multaque de his præclara Exempla ex antiquitate constare, uti præ cæteris de magnanimo Cæsare Carolo V. e Paulo Jov. lib. 35. hist. sui temporis p. 857. relatum legimus, Carolum scilicet Vtum Imperatorem Romæ ann. circiter 1534. in præsentia Pontifi-

tificis, Cardinalium & Legatorum plerorumque Christiani orbis Principum sic differuisse. Se invitum in bellum contra Gallum movendum trahi, in quo multæ gentes nihil mali meritæ & infantes ipsorum Principum iracundia atque obstinatio cladem essent subituræ, propterea pietate Christiana tanto sibi satius videri & Reipublicæ quidem utilius, ut ipse & Franciscus Imus Rex Galliaë ad singulare certamen descenderent enseque & pugione controversiam finirent, uti de similibus ad Monomachiam provocationibus, quæ anno 1527. intercesserunt Sleidanus lib. 6. p. 137. nec non Autor der Französichen Reichs-Händel apud Goldast. lib. 2. Poln. Reichs-Händel p. 2. Disc. 3. legi possunt. Non tamen mihi persuadere possum, jus hoc seu ritum emancipandi Equestrem primum Caroli Magni temporibus innotuisse, uti Contr. Rittersh. in not. ad Gunt. inde conjicere videtur, quod dictus Carolus

rolus Magnus Saxonibus duella concesserit, ubi illis, qui se ad duellum (zum Zwey Kampff,) obtulerunt, ante omnia personas suas legitimare, honestatem natalium integramque famam ac existimationem probare incubuerit, hinc factum esse, ut nobilis aliique Viri strenui omnem operam in eo collocarint, ut de iis, in quorum ministerio seu servitio constituti erant, per concessionem juris gladium ferendi testimonium aliquod exhibiti honesti famulitii consequerentur, indeque modum Emancipationis nostræ Equestris suam ducere originem. Longe propius proinde meo iudicio scopum feriunt illi, qui ritum hunc gladio donandi ejusque initia ad antiquissimum priscorum Germanorum arma concedendi institutum referunt, sicut enim secundum ea, quæ in procæmio diximus, Romanis moris erat, ingenuos adolescentes deposita prætexta & puerili toga, virilem togam assumere & in forum deductos in Viros describere, ita pariter emancipationem nostram Equestrem Romanorum supra adducto instituto nec non priscorum Germanorum ritui suas origines debere cum Tacit. lib.

3. de mor. Germ. c. 13. nec non Bernegg. in quæst. miscell. qu. 66. Henel. in Ot. Uratisl. cap. 52. & Cluvero in Germ. antiqu. lib. 1. c. 47. p. m. 336. intrepidus statuo, hac saltem, monente Cluvero, inter utrumque intercedente differentia atque discrimine, quod priscis illis temporibus in publico totius civitatis sive nationis concilio ea probatio fiebat, probando scilicet primum juvenis ætatem toti Concilio, dein principum i. e. pagum rectore sive ordinum ductorum aliquo, vel patre vel propinquo framea scutoque ibidem ornante. nunc autem privatim Principes atque nobiles Viri in sua quisque aula s. domicilio convivio plerumque adhibito eam solennitatem transigant, ubi adolescens nova veste paulo ante liberalitate Domini excultus, mox in conspectu omnium convivarum alapa à Domino, cujus iussa antea sequebatur, percussus, mox ab eodem gladio ornatur, equoque si aliquanto nobilior heroque charior fuerit, & crumena nummis aureis referta donatur. Henel. Ot. Uratisl. Cap. 52. p. 445. Antequam autem caput hoc deferam Dni. Casp. a Lerch. in disc. de Equestri ordine Germ.

Germanorum hac de re iudicium adhuc subnectere licebit, ita autem ille: Vor Jahren wurde zum Krieg oder Ritterwesen keiner so leicht zugelassen, man hatte denn seine Mannheit, Treue und redlich Gemüth vorher erkandt, alsdenn man ihm erst die Waffen und Wehr angegürtet und damit wehrhafft gemacht, gestalt von alten Zeiten her bey Menschen Gedencken ein Herbringen entstanden, daß keiner, er sey denn wehrhafft gemacht und erkandt worden, die Wehre tragen dürffen, welches denen jungen von Adel und reißigen Knechten mit einem Sackensstreich zugestellet und nicht ein iedweder frecher ungescheider Jüngling, Scribent und Ackerbube, zu Waffen und Wehr, wie ietzt fast ieder an sich selbst nimmet, gelassen worden. Cui adstipulantur Lips. Com. ad Locum Taciti supr. cit. p. m. 552. nec non Thulem. in tr. de octovir. Cap. 25. n. 53. p. m. 506. cum qui ausu privato ac temerario gladium sumserant ignobiles, vel alia arma, graviter olim punitos fuisse testis sit Schub. in lud. Equest. C. 3. §. 9. it. Barbarossa II. feud. 27. Si quis rusticus arma vel lance-

am vel gladium portaverit, Judex illius loci vel arma tollat, vel viginti solidos ab ipso recipiat, mercator negotiandi causa provinciam transiens, gladium fellæ alliget vel supra vehiculum ponat.

CAP. IV.

DE DIVISIONE.

Divisio.

Convenienti nunc Methodo de divisione nostræ Emancipationis quoque brevibus agendum, videtur autem commodissimè dividi posse, ratione subjectorum seu Emancipandorum, ut alia sit **ILLUSTRIS**, qua personis principali splendore fulgentibus, nobilibus aliisque stemmate inclyto ac sublimi progenitis jus cinguli confertur, alia **VULGARIS**, seu plebeja, qua scilicet inferioris conditionis famuli ad militiam ritu solenni initiantur ac gladii gestandi potestatem accipiunt. Non enim exempla deesse, ubi

ubi Imperatorum, Regum, aliorumque Principum filii jus Cinguli in singulare honoris ac dignitatis symbolum ambierunt, infra capite Sexto hujus tractatus, ubi de subiecto Emancipationis differendi occasio erit, variis, iisque haud vulgaribus exque probatissimis Autoribus ac historicis desumptis Exemplis demonstraturus sum. Dividitur porro, ut alia sit EXPRESSA, alia TACITA, Expressam indigitamus, ubi Emancipatione ipso actu interveniente, jus gladii certis personis conceditur, tacita contra, quoties per patientiam s. conniventiam superioris, quæ statuto expresso æqui pollet, gestatio gladii quibusdam gratiosè permessa est, quam & abusivam nominare possumus.

CAP. V.

DE CAUSA EFFICIENTE, seu iis personis, quibus facultas Emancipandi seu gladium portandi potestatem conferendi competit?

Causa Effi-
ciens.

Quid de
Statibus
Imperii
Ecclesiasti-
cis statu-
endum?

Imperatorem Romanum in statu monarchico, ubi penes solum Principem universa Reipubl. potestas haud dubiè residebat, Emancipationis hujus Equestris causam efficientem recte constitui L. un. Cod. ut arm. us. in verbis: nobis insciis atque inconsultis, satis abundè comprobat; Postquam verò Imperii Romani status Imperii cum cæteris Regalibus majoribus armorum quoque jus sibi proprium fecerunt, ac omnimoda superioritate territoriali gaudentes, jus & potestatem summi post Imperatorem Imperii & dominatus sibi acquisiverunt, non certe video, quomodo dictis quoque statibus Imperii Ecclesiasticis facultatem Emancipationem Equestris pro lubitu exercendi, commode denegare possimus; cum enim ex consequentia memorata superioritatis territorialis, jus armorum generaliter ac formaliter sumptum ipsis competat, ut militem ad propriam ac aliorum salutem cogere, delectum agere copiasque consensu Ducis Circuli educere, quin & pleraque omnia in suis territoriis, quæ Imperator in Imperio, & Reges in Regnis suis, exercere poss-

possunt, quid ni etiam hoc jus Emancipationis Equestris ipsis tribuendum esse dicamus? cui enim majus conceditur, eisdem & minus concessum esse debet. l. 7. §. fin. ff. de donat. junct. l. 21. ff. de R. J. siquidem minus semper inest in eo, quod plus est, l. 110. ff. de R. J. facit vero hoc Princeps non tam ex præeminentia personæ, quam potius ex jure belli & armorum, tum ex jure conferendi dignitates, quibus Principis fulgor in civibus cæterisque quibus illæ conferuntur, resplendet, uti Luna & alia Sidera de communicato sibi solis splendore participant, & quis nescit, ex inveterata quadam consuetudine Principes Imperii, Duces, Marchiones, Landgravios, Comites, Barones, &c. Vafallos bene meritos de certis castris, pagis ac prædiis aliquando cum omnimoda jurisdictione investire, Wesenb. p. I. C. 45. n. 36. Cot. de proc. Exec. C. I. n. 127. utcunque olim soli Imperatores Jurisdictione illa superiori & gladii jure Clientes suos investierint. Sächß. Land-Recht lib. 5. art. 53. §. feudal. Ubique etiam Imperii statibus tam secularibus, quam Ecclesiasticis jus

Cinguli aliis vi ordinariæ ac summæ potestatis conferre licebit, cum & alios, qui Regalia jura in primis jus nobilitandi vel non habent, vel non exercent, ministros tamen suos Cinguli jure donare certisque ceremoniis facultatem gladium gestandi committere videamus. Sie mach en sie wehrhafft. Nec obstat, Clericis personis armorum usum penitus interdictum esse, C. si quis, Dist. 36. ad eò, ut arma gestantes irregulares efficiantur & excommunicentur. C. Clerici 2. X. de vit. & hon. Cler. Idque etiamnum in Gallia, Italia, & nominatim in Regno Neapolitano observari testis sit. Ricc. decis: Neapol. 48. 93. 209. præterquam enim, quod supra allegatis autoribus appellatione Clericorum ii solummodo designentur, qui divinis officiis mancipati sunt, quosque ab omni strepitu cessare convenit, ita præcedentia male ad Status Imperii Ecclesiasticos extenduntur; Ex quo enim baculus Aaronis & Gladius Nimrodi una manu regi cœpit, & Episcopi non quidem juxta Evangelium, sed politicum Canonem duplicem personam gerere & una parte Clerici altera

tera Ducis nomine salutari, altero pugno Codicem altero Ensem gestare cœperunt, cujus rei initium vulgò ad Brunonem 26. Coloniens. Archi-Episcoporum Ottonis M. fratrem refert Lehm. Chron. Spiren. C. 15. p. m. 273. cum Joh. Wolffg. Text. in jur. Publ. stat. Imp. tit. 10. n. 11. 12. seqq. p. m. 513. Ipsi etiam ut reliqui Principes seculares non solum in jurisdictione sua exercenda armis ut & reliquis Regalibus utuntur & armorum gestationem jure quodam hujus hypotheseos sibi vindicant, ut proinde, quin & jus Emancipationis Equestris ipsis competat, nullus dubitem.

Num vero Civitates Imperiales quoque hoc jus Emancipationis Equestris sibi arrogare possint? haud incommodè hic quæritur? Si enim Regale Armandiæ ipsis concedimus, cujus beneficio usu ac necessitate exigente subditos suos armare & gestationem armorum non tantum permittere, sed & imperare planè solent, per ea, quæ de jure lustrationis & exercitii militaris juncta societate lagittariorum, vulgo Schützen-Gesellschaft, D. Balth. Contr. Zahn de jure

Quatenus Civitates Imperiales emancipandi facultatem sibi vindicent,

municip. c. 82. p. 216. pro affirmativa adducit, & vero, cui jus Armandiæ competit, eidem & jus ac facultatem Emancipationis Equestris competere, ducto argumento à majori ad minus, pronò, quod dicitur, alveo fluat, & ego huic sententiæ album calculum adjicere nullus dubito, ut ut civitates Imperiales hoc jus Emancipationis Equestris rarò admodum vel plane non exercuisse facile concedam, quoniam iisdem jura territorialia realia potius, quam personalia competere quidam statuunt. Acac. Enenck. de priv. lib. 2. c. 1. n. 2. & seqq. De Civitatibus Municipalibus magis est, ut dubitemus, cum Decian. 8. tr. Crimin. 3. n. 20. in ea sit sententia, Priores & Deputatos civitatum non posse pro arbitrio statuere, quod quilibet possit gestare arma, nisi causa adsit valdè prægnans, quæ tamen exprimi debeat, quia tale statutum sit contra LL. superiorum, utcunque ipsis facultas cives suos in armis exercendi consuetudine vel privilegio sit concessa, D. Zahn. in Ignograph. Municip. c. 82. Quin tamen hujusmodi etiam Magistratibus mediatis quandoque potestas gestatio-

An Civitates Municipales?

tionem armorum concedendi tribuatur, vel ex Statuto Academiae Patav. à Decian. l. cit. n. 59. relata patescit, quippe quo Rectori Legistarum facultas tribuitur, tribus suis fociis armorum licentiam concedere, quin & Rectorem Artistarum itidem potestatem habere tribus suis Collegis parilem licentiam tribuendi. aut: Joh. Ott. Tab. in tr. de hoplophoria s. arm. gest. cap. 7 §. 9. Non inelegans nobis se hic ventilanda insinuat quaestio:

An scilicet actus Emancipationis Equestris necessario in persona Principis emancipantis propria vel etiam per personam intermediam seu mandatarium quandoque expediri possit?

Quaestio.

Affirmativæ sententiæ non parum patrocinari videtur tritum illud juris brocardicum; quod quis per alium facit, per semet ipsum fecisse putandus. cap. qui facit 77. de R. J. in sexto l. certè si interim 6. §. I. ff. de precar. Cum autem regula hæc suum perdat officium, quoties industria vel præsentia alicujus personæ ad solennitatem actus, ita ut audiri

Rat. pro affirm.

Rat. pro negat.

& videri possit, requiritur, hinc concludere licet, ejusmodi actum nunquam per procuratorem expediri posse. Farin. Vol. 1. Conf. 85. quia præsentia Emancipantis pro forma substantiali, quæ ad unguem observanda, & probationis loco requiritur, ut proinde negativæ sententiæ subscribere non dubitem. vid. Carpz. p. 3. C. 3. def. 24.

Sexus fe-
quior, s.
Fœminæ.

Frustranea forsitan ac Domitiana quibusdam videbitur quæstio, de Sexu fequiori, num scilicet Ducissæ, Comitissæ, Abbatisæ &c. Emancipationem Equestrem exercere conveniat? Sexum etenim muliebrem in se considerantes, non ita mollem aut debilem à natura effectum reperimus, quin sæpius procacissima affectationis armorum exempla eaque inter vel fortitudinis vel audaciæ simulacra ediderit; Sic ac plerisque Neotericorum ex Polyeni lib. 8. Stratagem. relatum legimus, Archivos in Numeniis suis singulis mensibus celebratis, mulieres virilibus tunicis & Chlamydibus, viros è diverso muliebribus peplis se ornasse quod fœminæ Cleomenem & Demarathum Spartanorum Reges diversis vicibus

bus ab urbis oppugnatione fortissimè depulisse dicerentur. Tabor. tr. de Exarm. c. 4. §. 20. Eundem in modum Pyrrhum quoque bellum adversus Spartanos gerentem, majore mulierum quam virorum virtute exceptum fuisse, test. Justin. l. 25. eundem in modum in bello Cymbrorum & Marii non minorem pugnam cum uxoribus illorum, quam cum ipsis fuisse, test. est Flor. lib. 3. c. 4. ubi mulieres objectis undique plaustreis atque carpentis altas desuper quasi è turribus lanceis contisque pugnasse legitur, hac addita Epigraphe : perinde speciosam mortem carum quam pugnam fuisse, & apud Dionem lib. 61. animavertere licet inter Germanorum cadavera sub Anton. Philos. in Italia cæso mulierum quoque corpora armata reperta fuisse, quin & Nicet. Choniast. lib. 1. hist. Comneni refert : in Expeditione Alemannorum in Palæstinam Virgines fuisse hastatas & armatas virilique habitu indutas Martio vultu Amazonibus audaciores Schönb. lib. 2. polit. c. 12. nec recentiora tempora istiusmodi exemplis destituuntur. Cum enim Anno 1552. Mahometes
Agri.

Agriam Oppidum neque situ neque arte adeò munitum 70000. hominum exercitu cingeret, loci infirmitatem præsidiorum eosque inter mulierum præprimis virtus pensavit, erant enim præsidiorum ducenti Hungari & in iis LX. ex primaria Nobilitate, qui uxores liberosque cum omni suppellectile in arcem muro antiquo cinctam, turribus tantum aliquot, sine aliis prominentibus propugnaculis distinctam comportaverant, fidè ab omnibus religiosè interpositâ, nunquam de deditioe actum iri, potiusque extrema quæque passuros, & si victus deficeret, vel cadaveribus vitam toleraturos, quam commissuros, ut cum perfido hoste paciscerentur, ac ne jurisjurando fraus fieret, aut proditionibus occasio præberetur, severè prohibitum, ne coitiones ullæ fierent, decretum itidem, ut omnis annona in publicum conferretur, quo bonorum & periculi communione, cuncti ad defensionem alacriores redderentur. Ita omnes magna concordia ad rem accingebantur & Viri quidem ad pugnandum, fœminæ vero & infirmior ætas munien-

dis

dis aggeribus, oneribus portandis ac reli-
quis ad bellum & victum necessariis mu-
neribus expediendis intentæ erant, ita
cum à Mahomete deditionem facere per
tubicinem juberentur, nutu, non voce
responderent & erecto in muri pinnis fe-
retro, quid suæ esset voluntatis tubicini
ostenderent, supulchrum nimirum se a-
mare potius, quam deditionem facere &
quam captivos vivere quam liberos mori
mallent. Itaque dispositis ad majoris
templi partem XXV. Machinis & toti-
dem ad illam partem, qua collis
impendet, totis XL. diebus verberatio
continuata, summaque muri turrium-
que parte dejecta, nihilominus præsi-
darii nequaquam animo consternati, sta-
tionibus sæpius renovatis ducto interius
profundo aggere fortiter se defende-
runt, cumque una die hostis ter impe-
tum totis viribus faceret, ter repulsus est,
hinc Mahomete obfirmato obsessos ani-
mo vi dente, & ab omni parte oppidum
scalis admotis oppugnari imperante, ge-
minato impetu, geminari quoque visa
fuit præsidiariorum virtus in eoque lon-
ge crudelissimo certamine foeminarum
for-

fortitudo in eo præcipuè enituit, ut una earum coram matre & marito depugnante, cum occiso marito moneretur ut corpus tolleret & sepulturæ mandaret, non hoc, responderit illa, Deus finat, ut Vir inultus terra condatur, pugnam hoc tempus, non exequias sibi deposcit, arreptoque de mortui ense & Clypeo in medios hostes ruerit, nec prius à pugna destiterit, quam tribus Turcis, qui in murum enitebantur, interfectis, animo ultione ardenti mitigato, & Viri manibus parentatis, quin & sublato in sinum cadavere in templum illato ibique honorificè tumulato. Cum vero primaria quædam matrona prægrande saxum capiti impositum gestans, tormenti ictu capite truncata esset, saxo in terram prolapso, hoc mox filia matrem sequens nullo dolori ac lacrymis tempore dato in caput tollit, & ut materno adhuc cruore fluebat, in confertam Turcarum murum subeuntium multitudinem projecit, duosque ex iis elisit, multis insuper vulneratis, quo facto victrix cæteras suo exemplo ad fortiter capeffendam pugnam hortata, tan-

tantum animis suis addidit, ut eruptione facta hostes cum pudore repellerent & duo tormenta clavis configerent, accidit etiam, dum reliquæ fœminæ ad impetum propulsandum starent, ut una ex iis tormento elideretur, cerebroque illius in ora sociarum effuso, non solum non moverentur illæ, sed eo acrius certamen redintegrarent, magna Turcarum strage editâ, quæ cum in hostium conspectu fierent, Mahometes constantia nostrarum territus obsidioni diffidere cœpit atque plus octo mille Turcis amissis XIV. Kalend. Novembr. obsidionem solvit. Thuan. lib. 10. hist. p. 214. & 215. His non incommode miram illam mulierum alacritatem & animi præsentiam subjungimus, quam continuata obsidione Sancerræ in Bituriensi agro sitæ 1573. demonstrarunt, dum Saxi, oleo fundendo, artificiosis ignibus ac circulis candentibus Bech-Krânzen summa animi præsentia spretis periculis assidue inserviebant & in medio discrimine versabantur, quædam etiam supra quam Sexus fert, viriliter arma tractare conspectæ. Thuan. lib. 55. hist. p. 18. b. nec mi-

minorem meretur admirationem singularis plane Arriæ fortitudo, quam omnium seculorum memoria dignam judicat Lips. 3.82. cujus elegantissimum facinus à Poetâ concinnè descriptum pingi sibi à Venio voluit, sic autem illa, quæ à Montano lib. 2. peric. c. 35. trigæ mulierum virtuosarum apud Martialem accensetur,

Castâ suo gladium cum traderet Arria Pato

Quem de visceribus traxerat ipsa suis

*Si quæ fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit,
sed quod tu facies, hoc mihi, Pate, dolet.*

Non multum ab adductis Exemplis ablu-
dit Mulierum Trajectensium impar aut
sedulitas inter operas aut ferocia inter
milites, cum, quod egisse aliquot ante
annos Senenses mulieres Etruscis in bel-
lis memoriæ consignatum est, earum
scilicet tria circiter millia sub tribus pri-
mariis Matronis explicatis vexillis, ar-
matas ligonibus corbibusque laborem si-
bi muniendæ urbis suæ sumpsisse, id mu-
lieres Trajectenses exemplis audaciori-
bus præstitisse compertum habeo, nam
præter earum longe plurium turbam
munitoribus inter mistam tres ex eis co-
hortes sub signis convenere ac partim

con-

demandatorum sibi agendorum curriculum provinciam strenuè subeunt, ductu suo ex earum institutione, quas Magistras cunicularias appellabant, subterranea hæc opera militariter factitarunt, partim pro pugnatoribus adscriptæ, nullumque armorum genus veritæ, muros adversus oppugnantem hostem manu defenderunt. Hæc *Famian Strada de bello Belg: de Fœminis Trajectensibus decad. 2. lib. 2. p. 404. & Decad. I. lib. 7. p. 424.* similia de Harle mensibus refert. Hæc tam multa tamque egregia Exempla satis firmum ut puto aliqui præbere possent argumentum statuendi, etiam fœminas Emancipationem Equestrem exercere posse, præprimis si, quod nostris temporibus contigisse fama est, supra adductis exemplis addere liceret. Cum autem valde periculosum sit de iis scribere, qui possunt proscribere, nemoque de dictis ac factis egregiarum Personarum securius judicet, quam qui paucissima de iis loquitur, Crenæ quoque meæ hic silentium impono. Cæterum utut hæc & similia Exempla in extremo necessitatis casu excusationem merentur,

tur, ita contra extra illum nullatenus admittenda videntur, utcunque Galli etiam hodie Albertinam Barbaram & Bernecurtiam Dominam Sancti Blamontii armatam copiarum ducem jactent atque deprædicent, remotum enim admodum est à pudore Sexus, mulieres virilibus fungi officiis. *l. 1. C. quand. mul. tut. off. l. 2. ff. de R. J.* jam autem officium virile est arma tractare, hinc apud Ovidium Hypermnestra

*Fœmina sum & virgo natura mitis, & armis
Non faciunt molles ad fera tela manus.*

*Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colasque meis.*

Præterea Uxores à Viris, non viros ab uxoribus defendi æquum est, §. *Inst. de injur.* unde & in litibus civilibus & pecuniariis non admittuntur nec personam standi in Judicio habent. *l. 18. C. de procur. l. 54. ff. eod.* ut taceam mares ad imperandum, fœminas contra ad parendum natas atque progenitas esse, nec obstat porro: fœminas teste Poeta Statius *Sylv. l. 1. 6.* non rarò gladiatoriam exercuisse, ibi:

Stat

*Stat sexus rudis insciusque ferri,
Et pugnæ capit improbus Viriles, &c.*

Id enim neque ad ordinariam gladii gestationem pertinet, quin potius corruptis moribus ac Imperatorum quorundam pravitati imputandum censeo, quo nomine ab historicis passim condigne perstringuntur. Sic de Domitiano locutus Suetonius: non virorum solum pugnas edidisse, sed etiam fœminarum *c. 4. in ejus vitâ.* Quin potius sub bonis Imperatoribus Scitis cautum legimus, ne imposterum ullæ fœminæ ad gladium depugnare liceret, cogitarunt quippe prudentiores, invitam, suspicacem, inconstantem, insidiosam, & si iis potentia adjuncta sit, intolerabilem mulierum naturam, ac sæpe numero initium turbandi omnia à fœmina ortum traxisse, uti ex *Livio lib. 1. c. 46.* adducit Tabor in suo *Armament. Justin. Cap. de Exarmat. 4. §. 11.* Rectius proinde hodiernis moribus facultatem Emancipationis Equestris sibi vindicant, summi saltuum præpositi Ober-Jäger und Forst-Meistere, quod si enim apud hos nobiles aliquæ Ci-

vici ordinis homines artem Venatoriam die Jägeren apprehenderint, ipsis non concessum est prius cultrum Venatorum den Hirschfänger, portare, quam solenni impacto colapho rite dimissi ipsisque facultas den Hirschfänger zu tragen concessa fuerit.

CAP. VI.

DE SUBJECTO RECIPIENTE, h. e. de personis, quibus per Emancipationem Equestrem jus gladii ferendi tribuitur.

Subjectum
recipiens.

ENumeratis capite præcedente personis Emancipationem Equestrem conferentibus, ordinis nunc ratio postulat, ut quoque de subjecto recipiente seu iis personis, quibus jus cinguli seu gladium gestandi per Emancipationem Equestrem solenni modo confertur, solliciti simus; ut ut enim hodie, ubi gladii gestandi jus inter ornamenta haberi cœpit, frequentissimus

mus ac promiscuus gladiatorum gestandorum usus in Germania & urbibus inprimis septentrionalibus tam altas radices egerit, ut secundum doctrinam *Bodini lib. 5. de Republ. c. 1. p. m. 716.* quisque pro lubitu gestandi gladium hanc licentiam sibi propriam fecerit, tantum tamen abest, ut Emancipationis nostræ Equestris nullum planè ulterius usum remansisse, sed per effrenem hunc abusum penitus in defuetudinem abiisse statuere velimus; cum enim ritus hic Emancipationis Equestris apud Majores nostros tanti semper æstimatus fuit, ut etiam Reges atque Principes, nisi prius more seculi Equestri baltheo initiati ac cincti essent, Armigeri tantum, non Milites dicerentur; differentia autem inter Armigerum & militem, in eo sita erat, quod, qui summo loci nati erant, Regum ac Principum filii non statim ac prodire cœperant in publicum, cingulo militari vestirentur, quia satis erat in pectore eos gestare intexta majorum insignia, ex quibus stirpis origo ac nobilitas facilè pateret. *D. Schub. in Tr. de Ludis Equestr. c. 3. §. 9. p. 65.* ita prædictum ritum etiamnum in

Aulis Regum, Electorum, Principum
reliquorumque Imperii statuum in viridi
observantia obtinere, vel sola Ernesti
Pii, beatissimæ memoriæ, ordinatio
Provincialis Saxo-Gothana c. 3. Tit. 2. p.
m. 153. satis abunde evincit, ubi de hac
Emancipatione Equestri Nobilibus ado-
lescentibus legem perpetuò valituram
his verbis præscripsit: Wir wollen, daß
die unter Uns gefessene von Adel, wenn
sie heran wachsen und des Degens würdig
werden, sich dessen nicht eigenmächtig an-
maasen, sondern alten redlichen teutschen
Sitten nach sich ordentlich wehrhafft er-
klären lassen, worbey Ihnen denn jedes-
mahl lehrhaffte Bermahnungen zu U-
bung Christlicher Tugenden gethan wer-
den sollen, wie denn, daß bey denen alten
Teutschen ein Mann, wenn er 20. Jahr
alt worden, mit zu Felde gehen müssen,
vorhero aber bey öffentlicher Versamm-
lung, mit einem Spiese, Lanzen oder
Degen und Schilde wehrhafft gemachet,
vor einem Mann gehalten und unter die
alten versuchten Soldaten gestossen wor-
den, wie beyhm Zeitero in seinem *Itinerario*
Germania p. I. p. 53. n. 47. mehreres hier-
von

von nachgelesen werden kan. Nullum proinde dubium restat, quin etiamnum in Aula Electorali Saxonica, nec non reliquorum Principum Saxonorum Aulis tam Albertinæ quam Ernestinæ Lineæ, ut & Reliquorum Statuum Imperii Residentiis, mos hic Emancipandi sæpius conspiciatur, variisque, si opus esset, Exemplis iisque recentissimis, eaque inter sub finem anni præterlapsi in Arce Frieden-stein Emancipatione Equestri duorum Nobilium, Domini de Seebach & Domini de Polenz, ritu solenni peracta confirmari possit, cum etiam in remotissimis Regnis ac Provinciis ritum hunc usu receptum esse vel subsequenteria Exemplis satis testatum faciant. Sic de Imperatore Friderico Imo, Barbarossa dicto, produnt historiæ, scriptore *Arnoldo*, III. *Chron. Slavorum cap. XXIX, p. 465.* quod ludum militiæ ordinaverit & Sexaginta juvenes nobiles, qui armigeri vocabantur, ad militarem habitum & cultum militiæ transtulerit, & quod anno 1184. finitis Comitibus Moguntinæ celebratis, duos suos Filios Henricum, qui Patri in Imperio successit, & Fridericum, postea in

Asia peste sublatum, Rotenburgi ordinariis adhibitis solennitatibus ac Ceremoniis magno apparatu ac solenni pompa emancipaverit, vid. *Lehm. Chron. Spir. lib. 5. c. 17. p. m. 415.* & *Hackenbergh. Germ. med. Disp. 4. tb. 4. p. 9.* nec non *Henric. Güntb. Thulemarii tr. de Octob. c. 25. p. m. 506.* qui posterior quoque ex *Johann. Becka Chron. Episcop. Ultraject.* Exemplum *Wilhelmi Holland. Comit.* adversus *Fridericum* secundum anno 1247. in Imperatorem Electi his verbis subjungit: Quod vix viginti annorum Juvenis & adhuc investis Germanorum Principum de se latum suffragium quidem approbaverit, sed tamen magnifico facto apparatu hoc præcipuè egerit, ut ad Exemplum aliorum Christianorum Imperatorum, antequam Aquis grani coronam acciperet, miles consecraretur, ne aliis daret, quod ipse non haberet. *Chron. magn. Belg. p. 244.* sic apud *Petrum de Vinctis l. 3. c. XX.* legitur: quia tamen militiæ cingulum, quod reverenda sancivit antiquitas, Serenitas nostra nondum susceperat, die præsentis mensis Augusti cum solennitate latus nostrum decorandum

dum constituimus. *D. Georg. Schub. Tr. de Lud. Equestr. c. 3. p. 64.* Hinc solenni Missa à Coloniensi Ecclesia decantata, Candidatus militiæ sive Armiger dictus Wilhelmus coram Legato Papali Petro Capacio Cardinale S. Georgii ad velum aureum producitur, à Rege Bohemiæ, additis precibus, ut Cardinalis præsentem Armigerum monitis instruere & ad militaris regulæ observantiam sacramento adstringere dignetur, quod & Cardinalis sine mora fecit, Wilhelmum piè monendo: quod miles debeat esse magnanimus in adversitate, ingenuus in consanguinitate, largifusus in honestate, egregius in Curialitate & Strenuus in Virili probitate. Postea eum ad certa militaris regulæ capita jurisjurandi religione tactis sacro sanctis Evangeliiis obligando. Quam sic devote peractam professionem statim Brabeuta Rex Bohemiæ excipiebat & noviter electo Cæsari grandem impingebat Colaphum, his additis verbis: Ad honorem DEI Omni-

potentis in militem te ordino ac
in nostrum Collegium gratan-
ter accipio, & mox: sed memen-
to, quoniam Salvator mundi
coram Hanna Pontifice pro te
collaphisatus est & illusus, co-
ram Pilato Præsidente flagellis cæ-
sus ac spinis coronatus, coram
Herode Rege Chlamyde vesti-
tus & derisus & coram omni po-
pulo nudus & vulneratus in
Cruce suspensus est, cuius op-
probria meminisse suadeo, cu-
jus crucem acceptare consulo,
mortem etiam ulcisci moneo.
hactenus supra cit. *Tbul. p. 506. & 507.* hi-
sce peractis, tribus vicibus concurrit in
hastiludio, contra filium Regis Bohe-
miæ & exinde cum gladiis emitentibus
tyrocinium dimicationis fecit. *D. Schub.*
tr. de ludis Equestr. c. 3. §. 8. p. 65. sic pari-
ter Fridericum Conradi III. Imperatoris
filium cingulum militare accepisse, testis
est *Rodericus de gestis Frid. c. VI. p. 479.*

Et de Henrico VI. apud Ott. de S. Blasio L. XXVI. p. 210. de Ottone Bavaro vero in Chron. August. apud Freh. legimus, & simili more ense accinctum esse Ludovicum Pium à Carolo Patre quin & Boleslaum Polon. Reg. armigerum Henrici II. Imperat. tradit Dietm. VI. Chron. Mers. p. 176. Ex his unicuique facile patefcit, ritum hunc Emancipandi non solum Nobiles aliosque Magnates, verum etiam Imperatores ac Reges ipsos observasse, id quod & Legatis Irenes Imperatricis Byzantiæ occasionem præbuit, quando apud Ligurinum lib. VI. à Conrado Imperatore poscunt:

*Ut Princeps puerum presentibus illis
Accingi gladio Fridericum rite juberet.*

Nicol. Henel. in ot. urat. 6. 52. p. m. 445. in hoc tamen sibimet ipsi contrarius, ut quod pag. 446. in coronat. Regis Wilhelmi Regi Bohemiæ tribuerat cap. 23. p. 190. ab Electore Saxonico his verbis expeditum referat: Accipe Ensem Regium, ut rebelles severa correptione potenter affligas

omnesque benevolos tranquil-
la pace gubernes. Sic quoque in
vita Ludovici pii Anno 791. Patri Regi
Rex Ludovicus Ingelheim occurrit, in-
deque Rennesburgum cum eo abiit, ibi-
que adolescentiæ tempora jam appetens,
Ense accinctus est, & anno 837. Dominus
Imperator filium suum Carolum armis
virilibus. i. e. ense cinxit ac caput coro-
na Regali insignivit. Pariter *Wilhelmus*
Malmesb. lib. 2. de gest. Angl. c. 2. de Æ-
delstano Rege scribit : nam & Avus Al-
fredus prosperum ei regnum precatus
fuerat videns & gratiose complectens
speciei spectatæ puerum & gestuum ele-
gantiam : quem etiam præmaturè Mili-
tem fecerat donatum Chlamyde cocci-
nea gemmata baltheo ac ense Saxonico
cum vagina aurea. *Henric. Huntind. l.*
8. hist. ann. 14. Henrico Nepoti suo Da-
vid Rex Scotorum virilia tradidit arma.
Hoveden. p. 1. Posthæc in hebdomade
Pentecostes filium suum Henricum apud
Westmonasterium, ubi curiam suam te-
nuit, armis militaribus honoravit, *Thom.*
Welfinghamus p. 507. Kal. Febr. die Domi-
ni-

nica in vigilia Purificationis, Eduardus Rex, Juvenis suscepit arma militaria, cum multis aliis, ubi per arma his locis ut plurimum solus Ensis, quo novus miles accingebatur, intelligitur, quibus adhuc jungo, quod si in Magna Britannia dux creatur, cœtera inter solennia & accincti gladii adhibeatur ad relat. *Gig. Miede in seinem Staat von Groß-Brittannien und Irland. p. 1. c. 14 p. 393.*

Hisce non contrariatur, quod à quibusdam Nobilibus actus hic Emancipationis pro actu planè frustraneo ac nullius utilitatis traduci soleat, pro ratione satis insulsa jactantes, Nobilibus adolescentulis gladium innasci, der Degen sey ihnen angebohren, ut proinde Emancipatione hac Equestri non indigeant sed facile ea carere possint, cum quod quis à natura jam adeptus est, ab aliis emendicare non opus habeat. Verum ut supra allatum commune dictærium thraſonicam magis historiam sapit, ita experientia teste cuivis notum est, hodiernum Lutetiis Parisiorum neque denen Königl. Edel-Knaben, noch auswärtiger Könige, Chur- und Fürsten, Pagen und Laquay-
en,

en, in Aula Regia gladiatos incedere
permissum esse, ut taceam, Nobilium
Germanorum originem militiæ ac armis
suos debere natales, cum enim antiquis-
simi Majores nostri, gens belli studiis
deditissima, maximum semper gloriæ ac
virtutis certamen in armis posuerint,
juxtaque prudentissimi Catonis effatum,
hostem externum juventuti cotis instar
esse crediderint, ad quam fortitudo ejus
alias inotio languescens acueretur, inde
factum, ut quos virtute bellica cæteris
præstare animadverterent, eos à plebe
peculiari quadam dignitate ornandos
ac distinguendos putarent. *Hachenb.
Germ. med. Diss. 2. Tb. 16. p. 27.* non e-
nim eos fugiebat, virtutem militarem
cæteris omnibus præstare, quæ enim res
vitam & tranquillum usum sine ista ha-
bet? Patria, Libertas, Cives atque adeo
Reges ac principes in tutela ac præsidio
bellicæ virtutis latent, uti eleganter lo-
quitur *Tull. Cic. pro Mur.* Eundem in
modum Constitutione Caroli IV. Impe-
ratoris de cingulo militari per Principem
concedendo provisum erat, ne milites
fieri possent, qui de genere militum non
na-

nalcerentur, *Hacbenb. l. cit. disp. 4. tb. 4. p. 9.* & apud Turcas etiam Bassæ (Viri supremæ dignitatis) gladio inter cæteros inaugurantur, tradente *Paul Jov. lib. 33. hist. sui temporis p. 685.* ubi Solymanum Hariadeno Archi-Piratæ famosissimo, Barbarossa vulgo dicto, Bassarum ordini adscripto vexillum, sceptrum gladiumque de manu tradidisse memorat, monito addito, ut insigni facinore edito fidem præstaret. Quibus porro accedit, quod Nobiles fortibus & sua stirpe dignis facinoribus intenti, ætatem agere nec alienis ac Majorum meritis inertes socordesque incumbere debent, siquidem sola Virtus solusque animi cultus est, qui Nobilem à plebe secernit & reliquorum cervicibus supervehit, cætera aliena sunt, quæ ex domesticis fastis & fumosis imaginibus Majorumque splendore titulis tuis adscribis:

Te enim censeris laude Tuorum Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ laudis agas, miserum est alienæ incumbere famæ *Hacbenb. l. cit. Disp. 9. tb. 10. p. 12.*

nec

nec enim Genus & Proavos, & quæ non fecimus ipsi, vix ea nostra puto. quod si nascendi forte nobilitas obtigit, nulla erit nostra in alieno bono gloria, neque enim peregrina virtute ut alienis plumis nos ornabimus: tum vero proprium hoc perpetuumque nobis erit bonum, si ipsi Majorum virtuti nostram junxerimus nec proavorum rebus præclarè gestis, sed iis, quæ ipsi laude digna fecimus, nitamur. *Morbof. Orat. de liter. in republ. utilit. p. m. 200.* Quin potius Nobilium est armis inclarescere, hostem ferire, Patriam Principemque defendere, his artibus aut Nobilitatem recentem & parta primum familiæ decora supra vetustas aliorum Imagines gloriamve Avitam provehere, aut stirpis vetustatem labentem jam ac Senescentem sustinere, *Hachenb. Germ. med. diff. 9. tit. 38. p. 32.* meritò enim illi summa digni reverentia omnique honorum dignitatumque condecorandi sunt fastigio, qui ut alii in pace, in otio, in umbra vivere sine sollicitudine possint, ipsi in bellum exeunt, solem, pulverem, frigo.

gora, imbres, famam paupertatemque lubentes patiuntur labores, pericula, quæque hominī adversa accidere possunt, ultro capeſſunt, qui, inquam, ut alii vivere & bene vivere queant, ipsi corpus, sanguinem vitamque suam discrimini exponunt & omnibus humanis generosæ virtutis amore studioque sponte renunciant. *Enenck. de privil. mil. lib. I. c. i.* id quod laudatissimo ac nobilissimo Legislatoris Romani decreto causam præbuit, qua eos, qui pro Republica ceciderunt, in perpetuum per gloriam vivere ideoque non minus quam superstites liberos parentibus ad excusationem munerum prodesse jubet. *Inst. de Excus. tut. in pr. & l. bello 18. cod. l. ult. ff. de vacat.* ita ut quamvis universi defuncti liberi Patri se excusaturo non profint. *l. excusantur 2. §. oportet ff. de excus. in princ.* soli tamen qui in acie ceciderunt, excipiuntur & non tam memoriæ hominum infixi, quam in vitam restituti, imo conservati præclarissimæ mortis decore censeantur. Hic non alienum esse duco, inferere quæstionem: num Nobilis ejus-

D

mo.

Quæsti

modi Emancipatus Principi suo
ulterius operas ministeriales, Pa-
gen-Dienste, præstare obligari
possit? id quod negandum putamus,
cum enim per actum Emancipationis E-
questristalis modi puer nobilis ex pote-
state Principis dimittatur, ut, quo volet,
ire possit, certè non video, quomodo
ejusmodi Emancipatus libertate postha-
bita ad præstationem operarum ministe-
rialium commode obligari possit? cum
quod semel placuit, amplius displicere
non debeat, & quod ab initio liberæ fu-
it voluntatis, ex post facto fiat necessita-
tis, quin & turpe habeatur redire ad hoc,
cui quis semel renunciandum putavit,
l. 11. C. de reb. cred. l. 29. C. de pactis;
Non enim imperialis seu Principis maje-
statis proprium est concessa iterum auf-
ferre, quin potius illa privilegia, quæ ali-
cui præmii loco, ob bene merita, ut hic in
Emancipatione Epuestri conceduntur, fir-
missima censeantur. *Nov. 10. Tiraquell. in*
l. si unquam in verb. donatio ne largitus C.
de revoc. donat. & privilegium remunera-
torium cuicunque datum irrevocabi-
le

le est. *per. text. in l. si Pater 34.*
§. 1. ff. de donat.

CAP. VII.

DE OBJECTO EMAN-
cipationis Equestris,

Objectum Emancipationis nostræ Objectu
Equestris, gladium Alexan-
drinum illum nodorum Gordi-
orum arbitrum constituimus,
utpote Symbolum illud honoris ac digni-
tatis, ad quod omnes tanto feruntur im-
petu ac desiderio, & in quo tanquam ad
apparatum Equestrem summè necessari-
um requisitum plurimam totam suam collo-
cant spem atque fiduciam. Quemad-
modum enim aliis in Rebus plurimum
interest, media ad finem ducentia pru-
denter eligere, ita quoque per multum
refert, quo armorum genere ad inferen-
dum hosti damnum utamur, quoque
virtutem bellicam commodè demon-
strare possimus: longè autem majorem
in hoc Romanorum quam aliarum nati-

onum industriam fuisse, vel inde pate-
scit, quod etsi Germani in bello cum Ti-
berio gesto, satis auderent, neque vir-
tute bellica destituerentur, eos tamen
ob armorum ac pugnae diversitatem supe-
ratos esse testis sit. *Tacit. lib. 2. annal. c. 21.*
ubi apparet, longas barbarorum hastas
propter locorum angustiam minus utiles
fuisse, & Romanos scutis gladiisve arma-
tos expeditiores extitisse. Romanos e-
nim in præliis semper majorem fiduciam
in gladiis, quam in aliis telis posuisse,
hocque modo eximias sæpius victorias
reportasse constat, quo Livius procul du-
bio respexit dicens: Ventum est ad
gladios, ubi Mars acerri-
mè fuit; apud quem, nec non &
Plutarchum non uno in loco Imperato-
rum moræ impatientium monitiones &
increpationes ad milites suos factæ le-
guntur, ut omissis pilis gladiis suis contra
hostes in conflictibus rem gerere festina-
rent & hac ratione victoriam citius adipi-
scerentur. Sic de Attila *Jornandes c. 35.*
de rebus Gothicis scribit: maximam eum
in gladio Martis invento & apud Scytha-
rum

rum Reges semper habito fiduciam posuisse, ubi quoque occasionem ejus detectionis hisce refert circumstantiis: Quum Pastor quidam gregis unam buculam conspiceret claudicantem, nec causam tanti vulneris invenire posset, anxius & sollicitus vestigia cruoris insequitur, tandemque venit ad gladium, quem incaute bucula herbas depascens calcaverat, hoc effosso pastor protinus ad Attilam detulit, quo illo munere gratulatus, ut erat magnanimus, arbitratur, se totius mundi Principem constitutum & per Martis gladium potestatem sibi bellorum concessam esse. Eundem in modum de Ludovico IX. Galliae Rege Janvillæus Senachallus in ejus historia annotat, eum in conflictu illo acerrimo, quem cum Saracenis in Ægypto habuit, gladio Alemannico strenuè rem gessisse, commendatur præterea gladius Georgii Castrioti, Epirotarum principis, quem Turcæ Ischanterbegum sive Scanderbegum, h. e. Dominum Alexandrum vocarunt, cujus gladium aliquando Mahometes Turcarum Imperator data cautione videre cupiens, cum neminem in Aula Turcica

inveniret, qui eo commode uti posset, ac proinde eò velut ad terrorem suppositio, remisso, se ab ipso hostili animo & arte delusum esse renunciaret, Scanderbegus ad hunc modum ei rescripsit: Bona se fide misisse acinacem suam, quò in præliis validè strenueque uteretur, verum brachium suum, quo medios Turcas proscindere, transversos dividere, integrosque artus detruncare soleret, non una misisse, sed sibi retinuisse. Camer. hor. subcisiv. cent. 1. cap. 76. p. 350. omissis autem hisce profanis, ad sacra transeamus, sanè Judas Maccabæus gladium Appollonii, in prælio interfecti, relictis aliis spoliis elegit, eoque, quam diu vixit, in bello, pugnando contra Assyrios hostes Judæorum usus est, *lib. 1. Maccab. c. 2.* Seneca gladium bonum esse dicit, non cui deauratus est balthæus, nec cui vagina gemmis distinguitur, sed cui ad secandum subtilis acies & mucro munimentum omne rupturus. At qualis obsecro fuit ille gladius sacer Johannæ vel Janæ, quam vulgò puellam Tullensem vel Lotharingicam vocant, quem ut *Steph. Forcatulus de Gallor. imper. & Phil.*

Ios. lib. 7. ait: neglectum & jam rubigine obductum latentemque inter scruta quædam & tela vilissima in fano Catharinæ agro Turonici, nullaque in re amabilem, nisi quod flosculis lilii sculptis perplacebat, invenit, inque Anglos vibravit, donec ejus auxilio illis multis præliis victis Carolum VII. in regnum amisum restitueret. *Bernegg. quest. miscell. ad Tacit. quest. 20.* His succedunt multa mirabilia, quæ de gladii jure ac dignitate historiæ nobis produnt. Sic teste Ammiano Marcellino gladiis apud diversas gentes tantus semper honor tributus fuit, ut Alani, Scythæ ac Dani Enses ac gladios Numinis loco venerari non dubitaverint, nec apud eos templum visitur aut delubrum, imo ne tugurium quidem culmo tectum usque cernatur, sed gladius barbarico ritu humi figatur nudus, quem ut Martem regionum suarum, quas circummeunt, Præsulem reverentius colunt ac venerantur. *Speid. spec. juris sub vocab. Schwerd. Schub. de lud. Equestr. c. 3. §. 7.* & quem fugit, etiamnum hodie gladium evaginatum ipsis Imperatoribus in publicis solennitatibus,

Coronationibus puta, Sepulturis aliisque actibus publicis ac solennibus cum in finem præferri, ut terror fontibus injiciatur, neque nesciant infantes, se sub protectione summi Magistratus ab omni vi & injuria tutos fore. *Camer. med. hist. lib. 1. c. 76.* id quod *Gotbofr. Viterb. part. 19.* de Regalibus Ornamentis occasionem præbuit de gladio sequentia proferre:

Judicii signum gladius monstrare videtur

Quo malefactorum feritas cessare jubetur

Ut Latro frustretur, Rex tenet arma secum.

Sic quoque, ut parva cum magnis miscere liceat, olim quoque apud Judices Altenburgenses hæreditarios (*die Erb-Richter*) de quibus etiamnum inclyta Richterorum Familia ultra 400. annos, & quod excurrit, ortum suum trahit atque nomen *derer Richter* sortita est, consuetudo obtinuit, ut, quoties Judex è domo sua in Curiam procederet, gladius nudatus ipsi præferretur, in cujus rei memoriam ac testimonium sub ingressum ædium, quas dicti Judices hæreditarii tunc temporis in habitarunt, à parte sinistra gla-

gladii duo decussatim positi, à dextra autem arma gentilitia Richterorum excusa conspiciuntur. Quibus porro accedit, non olim solum Regum clientelæ sese daturus, tacto gladii capulo fidem ac obsequium promississe, verum etiam hodiernum Regna, Electoratus, Ducatus ac totas provincias ab Imperatore Romano per gladium in feudum concedi solere; nec exiguum gladii prærogativæ inde accrescit pondus, quod Elector Saxoniae tanquam Sacri Romani Imperii Archi Marschallus duos gladios decussatim positos in Symbolum suæ dignitatis armis suis Gentilitiis inferere dignatus est. Quanto in honore apud Turcas gladii gestatio habeatur, vel indè cognoscere est, quod *Busbequius Epist. Turc. l. p. 29.* refert, digniorem apud eos locum reputari latus sinistrum, ideò, quod eam partem honestet gladius, & quod is, qui sit in parte dextra, quodammado habeat sub manu ejus, qui sinistrum latus claudit, ille vero cum gestet liberum & expeditum, quamvis Europæi præter gladii estimationem dextræ dignitatem præferant, qua gladius fortius educatur sæpi-

usque de latere isto acriter concertetur: quod olim quoque iudicium Cyri Regis Persarum fuisse ex *Xenoph. lib. 8. & Brisson. lib. 1. de regno Persarum p. 73.* cognoscere est, cum quo coincidit, quod sæpius allegatus *Tabor in armament. Justin. c. 3. de legitimo armor. usu* tradit, quando refert: anno 1654 inter Regis Galliae Legatum ad Hagam Comitum & Dominum Belli cure ex ortis ea de re differentis, priori Audientiam denegatam fuisse, nec illum in demando negotio progredi potuisse, quoniam in visitationibus publicis nulla pars alteri dexteram concedere voluerit, allegans de honoræ dextræ *Chassan. p. 1. consid. 11. p. 5. & Buxtorff. ad Cap. 3. Aur. Bullæ tb. 40. Nolden. de Statu Nobilitatis c. 10. n. 11.* Nemo proinde, ut credo, facile mirabitur, priscos Germanos intuitu prædictorum gladii privilegiorum, tantum ipsis honorem tribuisse, ejusque acceptiorem atque donationem pro Cæsare, & Patria tuenda, tam gloriosum sibi suisque duxisse, ut secundum doctrinam *Berneggeri in quest. miscell. ad Tacitum qu. 57.* gladiati rem divinam, gladiati rem

rem profanam, quin & domesticam non nisi gladio accincti obirent, Helvitiis hac in partenon dissimiles, quibus ad relationem *Bodini de republ. lib. 4. § c. 7.* lege gladios gestare injunctum est, quosque etiam vaccas suas mulgentes non facile deponunt. *Arnifæus de jure Majest. lib. 2. c. 5. p. 341. § Speid. Lex. voc. Wehr und Wafften p. m. 496.* ut taceam, Tacitum suâ ætate de Germanis prodidisse: eos armatos in concilium venire, ad convivia procedere, in templa ingredi, armatos etiam jus jurandum dicere, fœdera jungere ac pactiones firmare solitos fuisse, in primis vero in jure jurando armorum religionem obtinuisse, qua moti omne Sacramentum vel armata dextra vel super armis honorationis cujusdam Viri conceperint armaque consecraverint, & si consecrata non essent, ea prius consecranda juraturus præbere coactus fuerit, ut sanctiore ritu juramentum diceret. *Hachenb. Germ. med. Disp. 4. tb. 7. p. 15.* quo etiam pertinet, quod de more adoptandi per arma *Cassiod. 4. var. 2. § 8. var. 1. § 9. it. de gladii projectione in fines hostium, gladio vel pugione mor-*

morte denuncianda, nec non armis seu gladiis Diis suspendendis ac in funebribus Exequiis præferri ac feretris imponi solitis recenset, quibus jungimus, etiamnum hodie gladiatorum donationem ab Imperatoribus, Regibus aliisque personis principali dignitate conspicuis, in alios collatam pro summo ac singulari gratiæ ac honoris Symbolo æstimari. Sic à Rege Galliarum Ludovico XIV. Serenissimum Ducem Saxo-Gothanum beatissimæ memoriæ, 1680. Aulam Regiam frequentantem gladium gemmis pretiosis undique corruscantem dono Regio accepisse nemini ignotum esse potest, & in Theatro Europæo Tom. XVIII. p. 122. legitur: Daß Ihro Maj. der Czar, Anno 1709. den 29. Sept. des Königs von Preußen Maj. mit demjenigen Degen, welchen Er in der Pultavischen Bataille geführt, beschencket, Ihr. Königl. Maj. in Preußen aber dem Czaaren sofort den an seiner Seiten geführten Degen, so von feinem Golde und mit kostbaren Brillanten versehen gewesen, verehret habe. cui sub finem hujus capitis adhuc subnectere lubet, quod de Equite

Hi.

Hispano, Gonzale Fernandes sub Philip-
po II. recensetur: Daß unter allem seinen
zeitlichen Glück, Ihn nicht mehr vergnü-
ge, als daß er seinen Degen von der Hand
eines tugendhaften, klugen, so wohl bey
Gott als Menschen hochgeliebten Für-
sten erhalten habe. So wird auch auf
der Bodlejanischen Bibliothec und deren
Ambulacro ein Degen zur Rarität gezei-
get, welchen der Pabst dem Henrico VIII.
als fidei defensori geschencket habe, wie
solches von Miede in seinen geist- und welt-
lichen Staat von Groß-Britannien und
Irland p. 1. c. 10. p. 357. angeführet
wird. Quæ omnia, uti de singulari in
gladiorum gestatione posito honore di-
gnitate ac fiducia firmum satis exhibent
testimonium, ita quoque apud plurimas
Nationes in Europâ semper summis in
honoribus positum fuit, de manu po-
tentissimi Regis ac Principis
gladii ferendi potesta-
tem accepisse.

CAP. VIII.

DE FORMA AC MODO
Emancipationis Equestris.

Forma.

Objectum Emancipationis Equestris ordine nunc excipit forma, per quam? ut cum Logice loquar, res est id, quod est; uti autem omnibus propè gentibus commune fuit in ordinum & collegiorum cooptatione ritum aliquem, ceu certas solennitates tanquam novi honoris insignie adhibere, *Heig. p. 2. quest. II. n. 57.* ita pariter in actu Emancipationis Equestris certas solennitates ac ceremonias adhiberi, experientia testatur, quamvis inter veterum Germanorum ritum armorum sumendorum & militaris auctoramenti, quem patrio sermone *wehrhafft machen*, indigitamus, monente Cluverio in *Germ. Antiqu. lib. I. c. 47. p. 336.* & hodiernum ritum armis aliquem aptum idoneumque facere seu pronunciare, hæc inter utrumque adpareat differentia, quod priscis illis temporibus in publico totius Civitatis sive nationis con-

ci-

cilio ea probatio susciperetur, probando scilicet primum Juvenis ætatem, dein Principum, i. e. pagum rectorem five ordinum ductorum aliquo, vel Patre vel propinquo framea scutoque ac gladio ibidem Juvenem ornante, id quod pridie prælii ineundi aut paulo ante prælium ineundum nobilissimis quibusque Principes ipsi honorem hunc gladii gerendi conferebant, nostris autem temporibus privatim actum istum Emancipationis Principes ac Viri Nobiles in sua quisque Aulâ seu Domicilio peragere soleant; nec est, quod in Aulis Electorum ac Principum uniformem ubique ritum in Emancipatione Equestri statuere velimus. Sicuti enim in ejusmodi solennitatibus multum variari solet, in quibusdam eas augendo in aliis minuendo, ita præprimis cujusque Aulæ consuetudinem ac observantiam considerandam esse lubens concedo; In eo tamen penè omnes conveniunt, quod die Emancipationis indicto Princeps Emancipans Emancipandum Nobilem, den Leib-Pagen in præsentia supremi Aulæ Marschalli aliorumque Ministrorum Aulicorum brevi quodam

dam sermone alloqui, temporis sui servitii nec non exhibitæ fidelitatis, industriæ, cæterarumque virtutum ac laudabilium qualitatuum mentionem facere, eumque inflictione Colaphi ac traditione gladii, gratiose dimittere soleat, certis additis præceptis ac salutaribus admonitionibus, ne gladio ad provocationes ac rixas abutatur, sed pro tuendo honore ac corpore, ad defensionem Principis, Patriæ, Religionis ac libertatis Nationis Germanicæ eum adhibeat, ac in studio Virtutis ac infucatæ pietatis ulterius acriter decurrere non intermittat, ut ita tria pro forma intercedere soleant, (1.) causa movens seu impulsiva, (2.) collatio gladii, & (3.) admonitio de sobria gladii usurpatione ac virtuosæ vitæ indefessa continuatione, quæ ut magis innotescant, ejusmodi orationis formulam, qua aliquis Serenissimorum Ducum Saxonix Nobilem suum primarium den Leib-Pagen, in Principis Triclinio gladio emancipavit, idiomate Germanico, quo mihi communicata est, hic subnectere placuit: Liebe und Furcht sind bey Dienern die beyden Axen, zwischen welchen die
Ma-

chinen der Treue fortgetrieben werden, sintemahl wie die Liebe alleine der Schmeicheley gleich kömmt, und den Diener allzugemein und vertraulich machet, also im Gegentheil die bloße Furcht in eine Knechtschaft, so dem Herrn weder Sicherheit von aussen, noch Zuversicht im Herzen erwecket, degeneriret, anermogen, wen man zu sehr fürchtet, demselben ist der Haß so nahe, wie dem Schiff-Brete das Wasser, darum ist es besser und sicherer, von einem Diener zugleich geliebet und gefürchtet zu werden. Es sind nun mehro zehen Jahre verstrichen, als ich dich vor Pagen in meine Dienste genommen, in welchen ich dir das Lob der Liebe und Furcht, wie auch Treue und Gehorsams beylegen kan, und wie nun jene, nemlich Liebe und Furcht dem Diener bey seinem Herrn den Weg der Gnade öffnen, also sperren Gehorsam und Treue einem tugendliebenden Gemüthe die Thore statlicher Belohnung und glücklichen Fortkommens in der ganzen Welt angelweit auf. Da nun gegenwärtig Ich dir das Zeugniß dieser Tugenden und löblichen Wohlverhaltens bey Endschaft bisheriger

ger Pagen-Dienste anderen zur Anreizung und löblichen Nachfolge beynlege, und dir das Gewehr hiermit in Gnaden überreiche, mit angehengter Erinnerung, daß du solches nicht zum Frevel, Muthwillen und Schaden, sondern zu Schutz, Beschirmung und höchst nöthiger Bewahrung deines Leibes, Ehre und Existimation, anförderst aber vor die Wohlfahrt deines Herrn und Vaterlandes anwendest, deine Hand vor Beschützung der teutschen Freyheit tapffer aufhebest, und dich in allen, wie einem rechtschaffenen von Adel wohl anstehet, erweisest, damit ich noch weiter bewogen werden möge, dir mit beharrlichen Gnaden beygethan zu verbleiben, also will ich dir aus wohlmeinender Affection zu diesem deinem Freystande des Allerhöchsten Gnade hiermit anwünschen, damit du das Böse von dem Guten flüglich unterscheiden, und dieses vor jenem vorsichtig und weißlich erwehlen mögest, ich aber mich rühmen könne, dir den Degen zur glückseligen Stunde und zur rechten Zeit deines erwachsenen Alters und Verstandes ertheilet zu haben. Quod si aliquando Emancipatus nobilior
he

heroque, s. Principi charior fuerit, juxta gladium argenteum s. deauratum splendido vestimento, Equo, aut crumena nummis aureis vel argenteis referta donatur, quam Principis collatam gratiam ac Munificentiam noviter Emancipatus nobilis vel ipse, vel aliquando per Aulæ Marschallum submissa gratiarum actione veneratur ac vitrum vino repletum in Principis sanitatem evacuare solet. Gratiarum actionis ab Aulæ Marschallo Nobilis Emancipati nomine habitæ, sequens mihi formula communicata est:

Daß die Begnadigung treuer Diens-
ste iederzeit eine derer vornehmsten Eigen-
schaften grosser Herren gewesen, ist aus-
ser allen Zweifel zu setzen. Denn ob zwar
die Tugend ihr selbst der beste Lohn ist,
ob auch gleich ein treuer Diener, nebst
der Gnade Gottes, die Gnade seines
Herrn zu seinem Haupt-Zwecke erkiesen
und vor seine gröste Belohnung halten
soll, in den Diensten eines tugendhaften
Fürstens zu stehen, so ist doch gewiß, daß
anständige Belohnungen gleichsam die
Sporen sind, dadurch edle Gemüther
noch mehr zu lobwürdigen Verrichtungen

angereizet werden. Rara enim virtutis remuneratio facit, ut rari etiam ejus inveniantur cultores, siquidem Ingenia ingenua & egregia, non nisi honore, blanditiis & præmiis ali in propatulo est, nec unquam artes bonæ & præclara efflorescent Ingenia, nisi cum suæ præstantiæ spectatorem & testem nacti fuerint, qui & justè æstimet egregia opera & liberaliter compenset.

Mit was rühmlichster Vorsorge Ew. Hochfürstl. Durchl. Dero getreue Diener iederzeit anzusehen pflegen, will ich lieber dieselbigen häufig erwiesenen Wohlthaten selbst reden lassen, als selbe nach Würden und Verdienst auszudrücken mich erlauben. Sonderlich aber hat gegenwärtiger von N. sothane Gnade mit unterthänigsten Danck aniko zu rühmen hohe und gerechteste Ursache, indem Ew. Hochfürstl. Durchl. denen ihm so vielfältig erwiesenen Gnaden-Bezeigungen, auch noch diese hinzuzufügen geruhet,

het, und ihme mit eigener Hochfürstl. Hand nach alten Gebrauch teutscher Höf^{te} den Degen zu geben gnädigst gewürdiget haben. Was nun bey denen meisten Nationen in Europa allezeit höchst rühmlich und vor eine besondere Ehre geachtet worden, den Degen von der Hand eines grossen Fürsten, als welches nach jenes klugen Mannes Ausspruch die Quelle der Ehren genennet wird, überkommen zu haben, und denn gegen Ew. Hochfürstl. Durchl. der von N. sich nunmehr gleicher Glückseligkeit rühmte kan: Also träget er die ihme hierunter angediehene Hochfürstl. Gnade in dancknehmigster Erkenntnuß, stattet darneben vor alle und jede so viele Jahre her ihme erwiesene Gnaden-Bezeigungen unterthänigsten Danck ab, gehorsamst bittende, die etwa bey seiner Aufwartung vorgefallenen Fehler in hohen Gnaden zu übersehen, und weiln es an dem ist, daß Ahnen ohne Fahnen und der Adel-Stand ohne Meriten, keinen an die Fürstl. Tafel zu setzen pfleget; Als wird derer von Ew. Hochfürstl. Durchl. empfangenen Gnade, auch er sich immer würdiger zu machen, äusserst

mühet leben, mit angefügten unterthänigsten Wunsch, daß der grosse GOTT Ew. Hochfürstl. Durchl. und Dero Hochfürstl. Hauß zum Seegen ewiglich setzen, Sie bey langwieriger Gesundheit, beglückter Regierung u. allem selbst wehlenden Hochfürstl. Wohlergehen, getreuen Dienern und gesambten Unterthanen zum Trost und mächtigen Schutz noch lange Zeit fristen underhalten wolle, Ew. Hochfürstl. Durchl. beharrlicher Hulde und Gnade sich schließlich nebst uns allerseits in aufrichtigster Submission empfehlend. 2c.

Quibusdam porro in Aulis Saxonis consuetudo viget, ut Princeps Emancipans Nobili noviter Emancipato alapam infligat additis verbis: hanc alapam â me inflictam æquo animo ferto, nec aliam â quovis alio præterea. Die leide von mir, und keinen andern mehr. Unde & probabiliter ortum traxit Germanicum vocabulum eine Ritter-mäßige Ohrfeige, ut ut hunc morem ac ritum inflictionis alapæ in Galliis, Dresdæ, Berolini, & Aulis Ducum Brunswicensium plane ab usu recessisse, me non fugiat. *Stryck, tr. de jure sen.*

sensuum Disp. 7. c. 1. §. 403. Quo tempore autem Colaphi usus primum in ejusmodi actu Emancipationis adhiberi coeperit, nihil certe statuere licet, cum tamen jam circa ætatem Caroli Magni Imperatoris receptum fuisse ex tabulis libertatis ac privilegiorum, quæ Frisonibus ob fortiter navatam contra Saxones operam concesserat, aliquo modo conjicere licet. Sic enim apud Martinum Hanconium Cæsarem maximum sanxisse, legimus: Insuper statuimus, ut, si quis ex ipsis Frisonibus sustentationem habuerit, vel militare voluerit, dicta Potestas, (Præcipuus autem Magistratus sive Princeps Frisonum intelligitur) ei gladium accingat & dato eidem, sicut moris est, & consuetudinis, Colapho, sic miles fiat. *vid. Hen. & Utratisl. c. 52. p. 445.* & Mag. Edmundus in magno Chronico Belgico, ubi ratione Colaphi seu alapæ prolixè differit, cæterum ab hoc ritu inflictionis colaphi non multum abludit veterum Romanorum

per rhapsimata & alapas manumittendi ratio, cujus in l. ult. C. de emancip. liber: mentio injicitur. Illud haud invitus Jesuitæ Radero in notis ad Martialem largiar, Romano ex more processisse, quod in Sacramento Pontificio, quod confirmationis vocant, confirmando levis alapa infligitur, nisi potius Persarum consuetudinem respexerunt, & insanos illos cruciatus, quos perferre cogeabantur, qui Mithræ initiarentur, quo plures essent, qui confirmari cuperent, in unius alapæ gratissimum compendium conferentes, solem siquidem summi Numinis loco venerabantur Persæ, quem suo vocabulo vocabant Mithren. Hinc neminem satis dignum ministrum reperiri posse putabant, nisi qui Pietatem atque constantiam suam perferendis multis contumeliis atque cruciatibus ad probavisset, quod si tot suppliciorum genera, patientia vitæque superasset, in ordinem Mystarum Mythræ recipiebatur. *Freinsb. Orat. 10. p. 136. & Brissou. lib. 2. de Republ. Pers. Princ.* Non

Quæstio. incommode hic quæstio se ventilandam sistit; num scilicet ejusmodi per alapæ infl-

fi-

fictionem noviter Emancipatus, Emancipantem de illata sibi injuriâ actione injuriarum pulsare valeat? Rationem dubitandi subministrat factum injuriosum, quo per impactum colaphi Emancipatus se læsum conqueritur. Quis enim quæso irrisiones, verbera, colaphos & similia incommoda pro beneficiis reputaret? Ast huic dubitationi Axioma generale reponimus, quod, quicumque alapam patitur propter certam solennitatem, qualis actus Emancipationis est, ille juste eam patitur, cessat siquidem doli, tanquam formale doli exclusivum, sine quo delictum non invenit locum. Accidit porro voluntas superioris, quæ qualitatem injuriæ ipsis adimit, seu, ut Seneca alicubi, licet alio fine ac respectu loquitur: non sensum illis doloris, sed nomen injuriæ ipsis detrahit. Sicuti enim alias jubere potest, ut aliquid pro eô habeatur, quod non est, sic pariter ut aliquid non sit, quod alias rêvera esset, eodem effectû præcipere valet. Hinc est, quod quædam eorum injuriæ simulatæ magis ac figuratæ non male vocentur, hoc est, in quibus materiale injuriæ negari ne-

quit, alit forma deficit, quia voluntas superioris hanc ei denegavit. *Becm. Diff. Acad. de injur. felicit. 7. tb. 7.* ut taceam, volenti non fieri injuriam *l. nemo 187. de R. 7.* in 6to & injuriam nullam videri accipere, qui semel ita voluit. *l. in diem 9. ff. de æqu. pluv. arcend.* & cum ex supra deductis Exemplis dilucidè pateat, olim Imperatorum, Regum ac principum filios modum hunc Emancipationis Equestris non declinasse, certè non video, ubi ejusmodi Nobilis noviter Emancipatus actionem suam injuriarum fundare velit? Nec eam, quam *Lipsius not. 95. ad 12.* Taciti annalium inter veterum Romanorum & Germanorum Emancipationem observavit differentiam, sicco quod dicitur, pede præterito, in eo consistentem, ut, sicuti ex ritu & observantia antiqua Populi Romani toga virilis post expletum ætatis annum decimum quartum adolescentulis collatam fuisse alleg. *Lips. loco legimus, contradicente Rosino lib. 5. antiquitat. c. 32.* Germani gladii gestationem ac in milites scribendi facultatem ante completum annum vicesimum concedere non sint soliti, *Cluv. Germ.*

antiqu. lib. 1. c. 47. tb. 2. p. 335. Zeil. Itin. Germ. p. 1. p. 53 n. 47. ibi: Wenn bey denen alten Deutschen ein Mann 20. Jahr alt ware, musste er mit zu Felde ziehen, und wurde bey öffentlichen Versammlungen, mit einem Spieß, Schild und Degen wehrhaft gemacht, für einen Mann gehalten, und unter die alten versuchten Soldaten gestossen. *hactenus ille: id quod etiamnum hodiernis moribus in Emancipatione Equestris ratione ætatis observari consuevit, ut ut nec Exemplum defint, ubi quidam anno decimo sexto, alii vicesimo primo admissi fuere, Rationem autem, quod tam fero huc accesserint, potiore esse judico, quod pro seculi moribus neque gravitati armorum sufficere, neque provocati belli discrimina subire protuerint; unde rythmus veterum: Nichts der junge Ritter hat, der nicht Ritterschafft begat. Schub. tr. de Lud. Equest. c. 1. §. 10. plura si quis de ritu gladio accingendi aliquem scire desiderat, eum ad Chifflet. in vindic.*

p. 394. seqq. ablegamus.

CAP. IX.

DE FINE ET EFFECTU
Emancipationis Equestris.Finis & Ef-
fectus,

HActenus de Forma satis, ut opi-
nor, dictum atque tractatum
est: nunc porro ad finem & Effe-
ctum progrediamur, iusti ordi-
nis postulat ratio. Cum autem omnis a-
ctio sit propter certum finem, ne quid
frustra aut intendamus, aut otiose pera-
gamus, quare Emancipationi Equestri
non certum finem propositum fuisse, sta-
tueremus? si quidem finis movet Effici-
entem, Efficiens præparat materiam &
tandem in eam sic præparatam inducitur
forma, ex quibus finis & Effectus causa-
rum efficitur, referente Card. Tusch *pr.*
conol. tom. 3. lit. f. concl. 378. in fine. Ex
his proinde, quæ modo de Equestris E-
manicipationis forma fusius ac satis proli-
xe differuimus, facile nunc cognoscere
licebit, quem finem publica hæc gladii
gestationis concessio sibi habeat proposi-
tum. Nimirum finis istius concessionis
est

est duplex, alius respicit utilitatem privatam, alius publicam, Privatam potissimum in eò locamus, ut ejusmodi Candidati admonerentur (1.) de deponenda non tam pueritia, quam quæ longè peior est. puerilitate, ut loquitur Seneca *Ep. 4. Et de Const. Sap. c. 12.* ne scilicet cum desierimus esse νεαρά τὴν ἡλικίαν, maneamus νεαροὶ τῷ ἡδῶς. Arist. 1. quid enim Veteres per inflictionem Colaphi aliud indigitare voluerunt, quam ut nugis atque ineptiis primæ ætatis hoc ipso finem imponerent. *Georg. Schönb. polit. lib. 6. c. 13. p. m. 588. circ. fin.* (2.) ut ipsis sit præmium ac testimonium servitorum fideliter exantlatorum, partim etiam calcar addat ad virtuosas actiones obeundas. Præmiorum siquidem & poenarum apposita florente distributione, floret etiam Respublica, fortibus contra viris & malis nisi congrua reddantur, eam diuturnam fore, sperandum non est, hinc prudentiores omnium seculorum Politici fundamentum ac basin Rerum publicarum statuerunt præmia ac poenas, non tam ut iis cogantur cives, quam ut proprius juvetur naturæ instinctus,

ctus,

ctus, sollicitenturque homines ad virtutem, incertam alias subituri fortunam; quin & Justitiæ sacerdotum primaria ac unica cura semper fuit, ut bonos non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione efficerent, universalem tunc demum totius corporis felicissimam gustaturi harmoniam, si & pœnarum comminatione singulorum prius præcaverent peccata & animos ad virtutem præmiorum accenderent promissione, fræno scilicet utentes & calcariibus, haud secus, ac ii, qui equos generosos regunt. Hinc inter multas Helvetiorum collaudandas consuetudines haud imum sibi vindicat locum, quod Romanorum vestigia sequentes Civitatis jus bene de se merentibus illustribusque nonnunquam personis largiantur, quod ipsum teste Cominæo *lib. 6. c. 4.* nec Ludovicus XI. Rex Galliæ assumere olim dedignatus est. Publicam statuimus (1.) dignationem ac approbationem Principis, hæc enim vera laus est, laudari à Viris laude dignis (2.) Consuetudinem cum Senioribus (3.) convictum, quo inter comites absque pudore degere cumque

iis

iis cœnare licet; Longob. (4.) ut ipsis
stimulum addat ad res strenuè gerendas,
non nobis enim nati sumus, verum eti-
am partem nativitatis nostræ patria sibi
vindicat. Hinc nobis sedulo invigilandum
est, ne desidem ac inertem vitam aga-
mus ac in otio ac voluptatibus delitesca-
mus, sed ut variis ornati animi corporis-
que dotibus, Patriæ, parentibusque, A-
micis nec non Germanicæ libertati o-
mnibus viribus adsistamus & ad virtutem
militarem traducem ejus ac propaginem
indies initiemur. Unde autem hæc con-
sequeremur, nisi summo studio, inde-
fesso labore & felici armorum tractatio-
ne, Palæstræ scilicet exercitatione, cur-
su, lucta, hastiludiis, equis, arcu, ac
ensibus ab otio & minus honestis actioni-
bus Juventus abstracta fuisset? quo &
alii referunt certum aliquem pugillatum,
sivè certam ictus tam excipiendi, quam
infligendi rationem, quæ vulgo der
Schwerdt-Tanz, Choreia gladiatoria ap-
pellatur duciturque inter & subter gladi-
os strictos, dum scilicet evaginatis ensi-
bus frameisque longioribus in Palæstra
digladiantur Juvenes ac Viri. Sic Pom-
pe-

pejus cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis recte certavit. *conf. Happel relat. curios. vom Schwedischen Wassen-Tantz Tom. 4. p. 180.* Ita enim, qui olim militiam profitebantur, nihil magis à suis exigebant, quam exercitatione quotidiana ac indefessa se se dignos ac capaces redderent victoriã. huc quadrat, quod de Mithridate Justinus *lib. 37. c. 4.* scribit: hic me imminente non in conviviiis, sed in campo, non in vacationibus sed in exercitationibus bellicis, nec inter sodales, sed inter æquales, aut equo, aut cursu aut viribus contendebat, ad hanc metam referimus Civitatum quarundam Exercitia publica in balistis & Sclopetis manualibus rite adhibendis *Stahl- und Vogel-Schiessen*, uti Lipsienses, Zvickavienses, Weisenfelsenses & ante aliquot annos prævio consensu Serenissimi Ducis Saxo Gothani, Cives Altenburgenses parile Exercitium publicum singulis annis in Festo Natalitio Serenissimi Friderici celebrandum, certis in eam rem sodalibus, *der Schützen-Gesellschaft*, præscriptis legibus certisque in eum finem propostis

tis

tis præmiis introduxerunt. Inde Reipublicæ fructus redundat, ut nunquam boni desint jaculatores, arquites, defensores, qui periclitanti patriæ, si fortè hostium atrocitate duriora immineant, equis armisque succurrere valent. Neque his præmia deneganda sunt, utpotè cum singula hæc ad militarem animum civibus induendum tendant, ut ingruentibus subitaneis Patriæ periculis eos promptiores ac magis exercitados habeamus; Dolendum verò, quod majorum studia nimis evilescant, & risui magis, petulantia, multorumque protervæ ac effrenatæ licentiæ exposita conspiciantur, quam virtuti & oblectamento honestissimopateant. Audiamus hac de re Herm. Hugon. votum lib. 3. de milit. Equestr. cap. 1. Utinam, inquit, ævo nostro vel paucæ florerent saltem exercitationes, quæ bello & pugnae necessariae, e. g. salitionis, equitationis, lanceariae decursionis, nec non certaminis ac cursus annuli, vulgo, das *Coronell* und *Ring-Rennen*, utpotè exercitii communis nobilium, vestigia adhuc pauca supersunt apud nobilitatem & cætera Equestris

militiæ rudimenta ubinam vigent? Scho-
 læ Equestres nullæ, hippodidascali nulli,
 natatio nulla, ambulatio vana, armo-
 rum ex equis tractatio ordinumque ser-
 vandorum exercitatio vix ulla. Nec mi-
 nimum Emancipationis Equestris Effe-
 ctum esse censeo, ut quam primum nobi-
 lis jus gestandi gladium per Emancipatio-
 nem adeptus, hoc ipso in numerum E-
 quitum derer Rittermäßigen von Adel,
 si ipsi non aliud obstat impedimentum,
 cooptetur, & qui ad torneamenta, Ex-
 peditiones bellicas, aliosque ludos Eque-
 stres admittatur, dignus ac habilis repu-
 tetur. Ita enim Casp. â Lehro in suo
 discursu de Ordine Equestri Germ. *in*
fund. 2. num. 18. So bald denen jungen
 von Adel durch den Backenstreich die
 Wehre zuerkannt worden, werden sie edle
 Ritter genennet, und zu Kriegs-Zügen,
 Pferd- und Fuß-Thurnieren zugelassen.
 (6.) accedit & porro, ut, quemadmodum
 apud Romanos jus cinguli maximo sem-
 per honore haberetur. l. ult. C. de præ-
 supp. sacr. cubic. Sic pariter hodiernum
 ejus effectus in eo conspicitur, ut Eman-
 cipatis gestatio gladii pro ornamento ac
 fin-

singulari honoris ac præeminentiæ Symbolo reputetur, quo, ut virgines ferto seu corona, in actibus solennibus coruscant atque superbiunt, quippe quem non donis, non effusis largitionibus, sed virtute ac meritis sunt adepti. Ut (7.) taceam præmia ejusmodi Emancipatis in ipso Emancipationis actu distribui solita, magnam in aliis gignere æmulationem & nimiooperè animos Nobilium ad gloriam & honores appetendos excitare. Ultimo ac octavo loco Effectibus Emancipationis quoque accensendum, quod ubi regulariter armorum ac gladii gestatio prohibita contraque prohibitionem gestantes variis suspicionibus ac pœnis subjecti sunt; ita è diverso illis, qui arma ac gladios jure permittente gerunt, ab ejusmodi & similibus pœnis, oneribus atque incommodis penitus liberantur atque eximuntur; exulat enim in his suspicio doli, cum, quod quis jure ac lege permittente facit, jure fecisse putandus, arg. l. 11. §. 2. ff. *ad L. Jul. de vi publ.* nec Magistratus familia perquirere potest arma sub portantium vestibus, qui notoriè privilegiati sunt, *Bart. in L. Medic. 6. C. de*

Prof. & Med. quod si vero ministri hujus ordinis aliquem aggredi præsumant, ipsumque discingere velint, potest talis de facto resistere, præsertim, si id sine mandato speciali facere intendant. Dec. Conf. 3. num. ult. Quemadmodum & Judex notoriè privilegiatum discingere jubens, injuriarum conveniri potest, *arg. l. injur. 13. §. ff. de injur. & fam. lib.* nec silentio involvendus Effectus, quo contra libertatis dationem, quæ per Emancipationem Equestrem acquisita, nulla restitutio in integrum locum inveniat. Mund. de Comit. Palat: c. 3. §. 158. p. m. 99. Hinc quoque tot armorum profluxerunt singularia privilegia, ut Creditoribus in Executione ea invadere non liceat, quæ milites militiæ causa habent. l. miles 6. ff. de re jud. & arma ac gladius militibus, ut libri Scholaribus, & breviarium Clericis relinqui debent. Coler. de proc. Execut. p. 2. c. 3. n. 134. porro, ut arma pignori capi nequeant l. qui com- meat. 14. §. arma ff. de re militari. Colleg. Argent. ad tit. ff. quæ res pign. th. 2. n. 12. nec non, ut à vectigalium præstatione sint immunia, ita ut ne professio-

onem

onem quidem de iis facere milites teneantur, l. omnibus milit. 3. C. de vectigal. pariter nec filius arma aut gladium, quem ipsi in bellum eunti pater donavit, conferre obstrictus est. Vigel. in Meth. jur. contr. lib. 4. c. 7. reg. 13. Ex. 4. Enenck. 2. de priv. milit. c. 21. quin denique omnis generis armis collectas imponere per Recessum Imperii de anno 1542. §. so sollen auch in solchen Anschlag &c. serio prohibitum est, quæ autem sub finem hujus capituli de variis militum Privilegiis circa arma adduximus, non aliter, quam de actu militantibus accipi volo. Sub finem hujus capituli non incommode quaestio Quaestio movetur, an non è re sit rei publicæ, ut prisci Equitum ludi, ex quibus optimi morati & apti prodirent ad bellica munia, quique alias ad servitia bellica nati sunt, in usum revocarentur. Gold. in rationali ad tom. I. der Reichs-Satzung hac de re sequentem in modum suam prodic Sententiam: Es wäre zu wünschen, daß solche Adelige Übung unter unserer Ritterschafft wiederum angestellet und erneuert würden, darzu denn viel ehrliche von Adel ein sehnliches Verlangen und Begier.

gierde tragen. Johann von Schellenberg, beklaget diesen Abgang in einer Epistel: doleo, inquit, interim gravem illam, majorum nostrorum censuram, quæ nobiles in officio retinebat, una cum celeberrimis hastiludiis, quæ Itali barbaro vocabulo torneamenta vocant, simul interiisse. Jam si veterum arma & molestissimum instructum per hæc intelligit, nihil inde utilitatis amplius in Rempublicam redundare sustineo, quia Exercitia semper præliis respondere debent, nemoque hostium est, qui hodie pari armatura contra nos staret difficili; planè & incerta ad victoriam, & ubi nostri per hanc opponerentur infestis aciebus, per lulum opprimi & turpiter subjugum mitti possent, præprimis uti pulveris pyrii artificium hodiè prævalet, ac proinde mediocri statura homo, & virum tantilla spe, alterum glande infesta petere & vel Hectorem distortus pumilio conficere valet. Si vero ad commoda patriæ & bella feliciter gerenda ad exercitium virtutis & honorem nationi nostræ efficacius conciliandum, ludicra ejusmodi restitui debent certamina, arma

ma quoque eorumque usus, pro seculi ac belli genio commendandus esset omnibus atque demonstrandus peritissimorum Ducum Exemplis, quorum meritis ac studiis effertur Germania, nec ulli populo hac in parte cedit. D. Georg. Schub- *Tr. de Lud. Equestr. c. 7. p. 180. & 184.* Nec desunt, qui quoque duella das Balgen, pro fine Emancipationis adducere, indeque duellorum iustitiam adstruere conantur. At cum duella, prout nostris temporibus ab audacibus ac vindictæ cupidis hominibus suscipi consueverunt, Deo ejusque verbo sacro, nec non Cæsareis aliorumque statuum Imperii severioribus Interdictis adversantur, ut vel Mandatum Electorale, cæterorumque Ducum Saxoniae Ernestinae lineæ typis excusum ac promulgata Mandata inhibitoria, die Duell Mandata de annis luculentissimè demonstrent, horum nec finem primarium nec subordinatum in Emancipatione Equestri statuere sustineo; cum, ubi ad propulsandas injurias ordinaria supersint remedia, ad extraordinaria non sit recurrendum. l. quædam 9. ff. d. edend. in princ. & sæpius remedia

Quæstio.

falsa periculis graviora esse soleant. Non alienum ab hac materia fore duco, agitatam illam nec contemnendam inter Politicos controversiam, utrum arma literis præferenda vel, an militia togata vel armata præferenda sit? interserere, cum neutri parti suos propugnatores & non exigui ponderis argumenta deesse videam, quod si jam illorum, qui à partibus militum stant, argumenta intueamur, (1.) in eo consistunt, quod arma non solum ad retinenda parta, sed etiam ad acquirenda alia summè necessaria esse jactitent, *Cam. meditat. p. 3 c. 68.* cui (2.) addunt: armorum usu & exercitio hostiles incurfus & violentiam repelli, ita ut sine illis pax facta ac tecta manere conservarique nequeat, quod inde patescere dicunt: quod Patria nostra Germania floreat, quod omni affluentia exultet, quod in publica Europæ flamma in pace atque otio conquiescat, solis generosis militibus post Deum acceptum habeatur. Lansius Consult. de prærog. certam: inter milites & literat. orat. I. in Exemplum Carolum Magnum allegantes: qui cum Saxones sæpius tumultuan-

tes

tes ingenti victoria ac virtute fregisset, postea Augustus & Imperator factus, milites suos tantorum periculorum laborumque socios, in significationem grati animi hunc in modum compellasse: Ite, milites mei, vos heroes vocabimini, Socii Regum & iudices criminum, vivite posthac laboris expertes, consulite Regis publico nomine, turpia corripite, favete foeminis, juvate pupillos, consilio circumdate Principes, ab his victum, vestitum, stipendium petite, & quis negaverit, inglorius infamisque esto, si quis injuriam vobis intulerit, reum se Majestatis agnoscat. *Æneas Sylvius de Heraldis Epist. 126. citat. à Lans consult. cit. p. 35. & ut alia ferè innumera argumenta & historias, ex quibus rationari ac concludi posse statuunt, arma bonis literis, s. Martem Minervæ longe anteponendum esse, brevitatis studio præteream.* (3.) provocant ad præclara præconia ac titulos, quibus ob armorum felicem tractationem ab Imperatoribus & Cæsaribus tam veteribus, quam recentioribus honorati sint, ut Victores, Felices, optimi, nec non ob domitas armis gentes,

Asiatici, Africani, Parthici, Scythici, Getici, Sarmatici & Allemannici appellari meruerint, quæ sanè omnia militum gloriam & existimationem spectant, quos non solum in eorum honorem, sed multo magis ad devictorum populorum terrorem circumtulerint. *Camer. Medit. hist. p. 3. c. 68.* Hisce vero strenuè se opponunt, qui literatorum partes defendendas susceperunt, sustinentes (1.) nihil in militia præclarum inveniri, quod non itidem in literatis & quidem incorruptiori gloria & laudum splendore coruscet, quod si enim milites ad militiæ antiquitatem provocare velint, literæ & hac in parte facillimè vincunt militiam, quippe cum unâ cum Adamo ab omniscio Deo adhuc vagiente mundo procreatæ sunt, militia contra multis annis post, non ex Deo, non Adamo, sed ex truculentia & impietate Caini ortum traxerit. (2.) Utilitatem militiæ ab literarum utilitatibus longè superari. Sunt enim omnium virtutum Pandectæ, omnium civilium societatum tenacissimum vinculum, fugant barbariem, alunt humanitatem, pulsam suis sedibus

bus fidem restituunt, de ignorantia & vicio, teterrimis & atrocissimis humani generis hostibus, gloriose triumphant imò in hominum animos eò penetrant, quo nulla armorum vis unquam pertingere valet, id quod inde patescere dicunt, quod sæpius tumultuante plebe unus literatus mascula ac gravi oratione & fecundæ linguæ gratia impetrarit, quod mille cataphracti, mille Sclopetarii, quantumcunque telorum evomuisent grandinem, nunquam potuissent obtinere. *Lans. Consult. supr. cit p. 60. seqq.*

cum forte coorta est,

*Seditio, sævitque animis ignobile vulgus,
Jamque faces & saxa volant, furor arma ministrat;*

*Tum pietate gravem ac meritis si forte viram
quem*

*Conspexere, silent arrectisque auribus astant,
Ille regit dictis animos & pectora mulcet.*

Virgil. Æneid. lib. 1. p. m. 166.

Cum quo libera ac ingenua ista Pyrrhi Epirotæ Regis confessio convenit, qui à perpetuo expeditionum suarum Comite Cineas, plures subactas oratione, quam à se armis captas fuisse urbes ingenue falsus

sus est. (3.) Argumentum in famæ immortalitate ponunt, à literis enim & historiis æternitatem conservari asserunt, cum si res gestæ maximæ ac stupendæ Imperatorum, Regum & heroum litteris posteritati non traditæ fuerint, jam dudum silentio sepultæ & posteritati incognitæ jacerent. Neque ipsis (4.) quam plurima ac satis egregia suppetunt Encomia, quibus literatos præ militibus superbire atque condecoratos esse sustinent, in quem finem ex M. Frehero *de Gloria lib. 1. c. 5. n. 10.* de J. C. tis adducunt, eos tam in Corpore Juris civ. tum alibi Imperatorum Amicos, Gloriosissimos, Excelsos, Eminentissimos, Amplissimos, Splendidissimos, ac Illustres appellari, ut proinde non sine causa scripserit Azo: Scientiam juris civilis facere suos Professores per orbem terrarum solenniter principari & in Aula Imperiali sedere, & quod instar omnium esse potest, Leonis Græcanici Imperatoris responsum, quod Eunucho cuidam pro militibus deblateranti ref. Lips. in *Monit. polit. lib. 2. c. ult.* reposuit: Uti nam inquit, meis temporibus eveniat, sti.

stipendia militum in Doctores artium absumi, junct. l. 14. C. de Advocatis div. judic. ubi egregia hæc leguntur verba: Advocati, qui dirimunt ambigua fata causarum, suæque defensionis viribus in rebus sæpè publicis ac privatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus provident humano generi, quam si præliis atque vulneribus patriam parentesque salvarent, nec enim solos nostro Imperio militare credimus illos, qui gladiis, Clypeis & thoracibus utuntur, sed etiam Advocatos, militant namque causarum Patroni, qui gloriosæ vocis configmunimine laborantibus vitam & posteros defendunt. Antequam autem in hoc diversarum opinionum ac argumentorum conflictu, meam prodam sententiam, limatissima ista carmina, quibus penna oratione festivâ prærogativæ suæ jus defendit, mox conversa oratione martis jura evehuntur, prout ista Dn. Joh. Henr. Ackerus, Ill. Gymnasii Fridericiani Director ac Bibliothecarius Aulicus pereruditæ suæ historiæ pennarum ex poëmatibus Hoffmannswaldavianis part. 1. p. 392. inseruit, quæque à quo-

vis

vis legi merentur, hic subnectere placuit:

Rede der Schreib-Feder.

Ich hat ein schwaches Thier
 zwar zu der Welt gebracht,
 Doch kan ich Thron und Cron durch
 meine Kunst bestiegen,
 Es wird des Scepters Stab zu mei-
 nen Füßen liegen,
 Wo ihn der fluge Kiel durch sich nicht
 schätzbar macht.
 Kein war bey aller Welt durch mich
 so groß geacht,
 Daß, wenn sich Könige und Fürsten
 musten biegen,
 So stieg ich über diß den Lorbeer-
 Crantz von kriegen,
 Hat einzig und allein vermehret
 meine Pracht.
 Der himmlische Virgil, saß in Augu-
 stus Schooß,
 Und Cicero hat oft durch Reden
 Rom beweget,
 Weil es den Helden-Muth auf freye
 Künste leget, Manch

Manch Hut, der mich zwar trägt,
wird nur durch mich verstellt,
Wenn sich nicht Kunst und Wiß zu
seinem Strauß gesellt.

Verkehrtes Sonnet
Der Schreibe = Feder.

Die Kunst ist ohne Macht, wo
sich nicht Mars gesellet,
Die Feder hat den Stahl oft bloß
aus Furcht verstelllet,
Und ob sich ietzt ein Held auf frene
Künste leget,
Doch wird Germanien noch tausend-
mahl so groß,
Als seiner Waffen Blik das stolze
Rom beweget.
Es sey, daß ein Virgil saß in Augustus
Schooß,
So stand die Majestät nur auf der
Schwerder Pracht,
Des Kaisers Purpur stieg durch
Glücke von dem friegen,
Oft muß Beredsamkeit sich vor dem
Fürsten biegen,

Und

Und ein schlecht Federkiel wird nicht
 so groß geacht,
 Als wenn ein tapffrer Muth den
 Feind zunichte macht,
 Vor dem sein Unterthan gebücket
 musste liegen,
 Der Harnisch und der Stahl kan ja
 die Welt bestiegen,
 Durch diß hat Rom die Welt zur
 Dienstbarkeit gebracht.

Hisce ita præmissis, si quid mihi ju-
 dicare licet, meam Sententiam omni mi-
 sericordia & odio seposito succincte ex-
 ponam: cum nemo sanus inficias ire
 possit, duas hasce res tam arcto inter se
 nexu devinctas esse, mutuoque admini-
 culari, ut una alterius adjutorio com-
 mode destitui nequeat, quin potius con-
 junctim multo majora ac salutaria quæ-
 vis tam in bello quam in pace præstare
 possint, quæ alterutra seorsim præstare
 non valet, hinc utrumque ordinem to-
 gatum & armatum, quam potest maxi-
 mè honorari debere, cum ex utroque
 publicum privatumque bonum unicè de-
 pendeat: ita ut si alteruter ruat, & alter
 tandem & omnia societatum fœdera dis-
 sen-

sensionibus & injuriis conqualata corruant necesse sit. Stat ergo sententia mea firmo, quod dicitur, talo: arma & literas mutuis usibus se invicem complecti: stat, armatos & literatos publicam privatamque omnium salutem, illos fortitudine & generosa defensione, hos vicissim sapientia & illustri justitia, intemperatam conservare. Quamobrem Pal-

ladem armatam finxit & pinxit antiquitas: quia scilicet pacis bellicque artes indissolubili vinculo sint connexæ, quam connexionem Imperator Justinianus in proëmio Instit. hisce verbis edisserit: Imperatoriam majestatem non solum armis decoratam, verum etiam legibus oportet esse armatam, ut utrumque tempus & bellorum & pacis rectè possit gubernari, ubi Imperator per *μετὰ θεοῦ* id quod legibus armis & quod armis proprium est, Legibus attribuit. *Besold. Polit. Cap. XI. §. 70. p. 421. Camer. op. subciv. c. 68.*

p. 260 Dan. Otton. jus publ. c. 19. p. 662.

& Lans. Consult. de prærog.

certam, &c p. 98.

CAP. X.

DE

CONTRARIIS EMAN-
cipationis Equestris.Contra-
ria.

INter contraria Emancipationis nostræ Equestris principem locum sibi vindicat ἀποπλισμός seu exarmatio, hæc uti ex abusu gladiatorum & excessibus descendit, sic modo universalis est, modo singularis & particularis. Universalis est cum civibus omnibus indiscriminatim sumptis gestatio gladiatorum adimitur; Singularis a, ac particularis, cum certo cuidam civium ordini, veluti, scholaribus, opificibus, religiosis, rusticis, aliisque inferioris subsellii hominibus gladii portatio interdicitur, nec desunt rationes impulsivæ sat prægnantes, quæ ejusmodi inhibitioni occasionem præbere solent, sive Imperantium sive parentum s. subditorum Salutem spectes. Quemadmodum enim gladiatorum ortandorum nimia licentia audaciam animis ingenerare & inprimis inter temulentos visa arma cupidinem sui monere.

nere solent. Tacit. *lib. 1. hist. 80. v. 4.* & manus otiosas lascivire facit, id. in Germ. *c. 44. v. 4.* ita quoque non raro occasionem maximarum turbarum suggerere solet. Arnif. *lib. 2. de jur. Majest. c. 5. tb. 4.* Huic malo obicem positura, boni ac laudabiles Principes tranquillitatis publicæ amore & olim & hodiernum multis in locis promiscuam gladiatorum gestationem publicis proclamatibus interdixerunt. Sic Genuæ neque indigenis, neque extraneis personis, nisi in specie privilegiatis gladiatos incedere prohibitum esse testis est Schickardus in der Fürstl. Würtembergischen Kense: Beschreibung nach Italien. p. 29. Similia de Venetis, Romanis, Senensibus apud Arnif. *d. l. 2. de Jur. Majest. c. 5. n. 9. tb. 6.* de Florentinis verò apud Machiav. 11. hist. Florent. & de Montispefulanis tempore Caroli V. de Gandavens, apud Schleid. *lib. 13. hist.* legi possunt Exempla. Quin & ipsi Turcæ non solum paganis, sed & militibus ipsis extra Expeditionem bellicam in hostem jam in procinctu consiltentem, omnem armorum usum interdiciunt teste Bodino *lib. 4. de Republ. c. ult. p. 487.* quo

loco sibi temperare nequit, quin exclamet: Si hoc fit ab iis, quos barbarissimos esse putamus, quanto æquius est, domi cives exarmandos esse? Ne autem toti simus in antiquis, ita de Johanne Duce ac Electore Saxoniae refert autor des Stammes und Anfunff der Herzogen zu Sachsen, Magd. an. 1587. impr. Dieser kam Anno 1525. ins Regiment, da die Bauren einen Aufruhr wider die Obrigkeit erregten, darum ließ er in seinem Lande seinen Unterthanen alle Wehr und Waffen nehmen, also, daß keiner bey Verlehrung Haab und Gutheß in seiner Behausung mehr denn eine Art oder Beil, und so er über Feld wanderte, ein weißes Ståblein eines Fingers dicke und ein Brod-Messer ohne Spitzen haben durffte &c. Pariter de Academia Lutetiana ex lib. II. Cod. Henriciani tit. 3. const. 11. videre est, studiosis gladios gestare prohibitum esse, sic enim ibi: Defendons à tous Regens, Pedagoges, Escoulieurs, & leurs Serviteurs, de porter Espees, Daques & autres armes couvertes ou apparentes, offensives ou defensives. Limn, lib. 8. c. 6. §. 3. n. 105, & 106. in Uni-
ver-

versitatibus Angliæ pro dementia & re
 summe periculosa gladiatorum gestatio
 consideratur, Dn. Guy Miede in seinem
 Groß-Britannischen Staat *p. 1. c. 7. p. 11.*
 Parile Interdictum in Academia Argen-
 tinenſi recenset Joh. Otto Tabor in *Ar-*
mament. Justin. c. 3. p. m. 131. ſequentis
 tenoris: Zum zehenden ſollen auch allen
 Studioſis Gewehre noch Degen, o-
 der wie die ſonſt genennet werden möchten,
 zu tragen, allerhand daraus beſorgenden
 Unfall vorzukommen, allerdings inhibi-
 ret ſeyn, und dieſes bey Straff 5. Schil-
 ling Pfennig, die ein ieglicher, ſo dieſem
 unſern Statuto zuwieder Gewehr, oder
 Degen tragen, ſo oft er ſchuldig beſun-
 den wird, um ohne einigen Nachlaß ab-
 richten und bezahlen ſoll. Quod ipſum in
 immorigeros armigerulos denuo re-
 petitum eſſe, notum eſt, ſicut hac de re
 argute ſatis eo tempore luſit Mercurius
 in pallio exulante *p. 17. & 18. & paſſim:*
 Non ſine juſta indignatione redin egra-
 ri videmus publicam armorum geſtatio-
 nem, quæ olim in pacata Republica &
 maximè quidem Scholaſtica infrequens
 erat & maximè inſolens; præſertim ſi

& hoc imprudentiæ accedat, ut abjectis pallis per vias publicas Thraſones illi diſcurrere ſibi licere nulla verecundiæ & pudoris habita ratione putent. Hos igitur, ut aut ſua recipiant pallia & quævis arma deponant, aut ſi nobis morem gerere non velint, neque noſtris ſe attemperare legibus, in malam rem abeant, jubeamus, ſatius eſſe putantes, paucos habere ſtudioſos frugi ac modeſtos, quam plures efferatos & indomitos, a quibus nihil honeſti expectandum. Hiſce tamen hic loci ceu ſingulare plane Nationis Germanicæ Privilegium adjungendum eſt, Germanis Senis in Italia & Aureliis in Gallia literis ac ſtudiis incumbentibus, uti primo in loco arma offenſiva ac deſenſiva, ita Aureliis in Gallia Germanis gladios portare à multis retrò annis ac temporibus ſpeciali Regio privilegio conſeſſum eſſe, cum tamen Francis, Normannis atque Piccardis Studiorum licet gratia æque ibi degentibus, hoc penitus ademptum ac interdictum ſit. Speidel. ſpec. jurid. ſub voc. wehrhaſt machen. nec non Limn. *jur. publ.* l. 8. c. 6. n. 107.

Quæſtio. Hoc loco controverſiam ventilandam pro-

proponere lubet, an per statuta ejusmodi prohibitoria, illæ quoquæ personæ, quibus vel tacitè vel expressè armorum gestandorum licentia obtigit, hoc jure iterum privari possint? Quod ut generaliter affirmare merito erubescimus, ita distinctione aliquali litem hanc componere periculum facturi sumus. Distinguiamus scilicet inter personas merè subditos & non subditos: priores quod concernit, nullum plane dubium est, quin ejusmodi homines statutis prohibitoriis ab armorum gestatione penitus excludi atque arceri possint; quod autem non subditos attinet, si superior aut universitas vel inveterata consuetudo, quæ ipso statuto longè fortior est, illudque silere facit, alicui facultatem gladium gestandi concesserit, huic speciali inferiorum statuto derogari posse, statuere nolum, præsertim cum privilegia ob bene merita personis indulta ne quidem à superioribus sine magna ac fontica causa revocari queant. Intelligimus autem per non subditos non solum advenas, quales etiam sunt studiosi, quam diu in Academicis degunt, sed & alias personas nullum

eo in loco habentes domicilium. Ejusmodi ademptio gladii ac exarmatio Germanis antiquis in gravissima poena habebatur, ita ut lege prohiberent, ne quis spadam suam s. gladium in ipsam capitis redemptionem dare cogeretur, cum hic vindex ac præsidium libertatis habeatur, *Hachenb. Germ. med. Disp. 4 tb. 4. p. 9.* hinc miles, qui arma tota vel majora alienavit, grave Crimen committere dicitur & desertori exæquatur, ex quo morem fluxisse conjicio, quo si Dux bellicus, seu Generalis aut etiam inferioris ordinis officialis, militiæ officio ac munere suo non ritè ac debite fungatur, sed proditionis insimuletur, vel quod cum hoste corresponderit & castrum, pecunia corruptus, hosti tradiderit, aut si quod aliud suæ functioni indecorum commiserit, infamiæ notam incurrat, ipsique discincto per Lictorem gladius publicè frangatur.

Sic in Regno Magnæ Britanniae moris est, daß wenn ein Ritter von dem Orden des blauen Hosen-Bandes der Räuber, des Hochverraths und der Zaghaftigkeit, so er im Felde wieder seinem Feind bewiesen, kan überführet werden, dersel-

selbe gewöhnlich bey der nächsten Versammlung degradiret wird, welches auf folgende Art zu geschehen pfleget. Der König läset ihn durch den Quarter, der einer der vornehmsten weltlichen Bedienten bey diesem Orden ist, in Gegenwart einiger darzu verordneten Ritter, das Bild des heiligen Georgii, nebst dem blauen Bande abnehmen, hierauf wird desselben Verbrechen, als die Ursache seiner Degradation publiciret, nach diesem verfüget sich der Quarter nebst einigen seiner Untergebenen nach demjenigen Orth, wo das Ritterliche Wappen in der Schloß-Kirche zu Windsor aufgehenget ist, und lieset die öffentliche Acte der Degradation überlaut her, so bald er nun an die Worte kommt, daß der gegenwärtige Ritter hinfüro von dieser Edlen Gesellschaft solle ausgeschlossen, und aller mit diesem Orden verknüpfften Ehre entblöset seyn, so reisset der hierzu beordnete Herold, welcher schon zuvor eine Leiter an der Wand, wo das Schild hanget, geschlagen, und sich zu Vollführung seines Amts in Bereitschaft gesetzt hat, den Helm, ingleichen den Degen und die

Fahne herunter, und wirfft alles mit Gewalt zu Boden, worauff die Wappens Bediente hinzu treten, und diese herunter gerissene Wappen anfänglich vom Chor, nachgehends aus der westlich liegenden Kirchthüre nach der Brücken und von selbiger in den Graben mit Füßen fortstossen. Guy Miede in Staat von Groß-Britannien und Irroland p. I. c. 15. p. 411. & 412. ubi simul formulam in degradatione Eduardi, Ducis de Buckhingham adhibitam sequentis tenoris p. 478. communicat: Es sey iedermänniglich hiermit kund und zu wissen gethan, daß nachdem Eduard, ehemahliger Herzog von Buckhingham, Ritter und Mitglied des Löbl. Ordens des H. Georgii, benahmet, von Hosen-Band, wieder seinen geleisteten Eyd, Pflicht und Treue, unsern allergnädigsten Herrn als souverainen Ober-Haupt des iktbesagten Ordens, verrätherischer Weise aus dem Wege zu räumen entschlossen gewesen, in solchen seinen schändlichen Vornehmen aber ertappet, und des hohen Verraths überwiesen worden, und folglich derselbe wegen eines so abscheulichen Verbrechens recht:

rechtmäßiger Weise seiner Ehren entsetzet, und aus der besagten ansehnlichen Gesellschaft verstossen zu seyn verdienet hat, mithin auch unwerthgeschäzet worden, daß sein Wappen, Schild und übriger Zierrath unter denen Insignien derer andern Edlen und Tugendhafften Ritter des besagten Ordens verharren und er in seiner Person des Vortheils dieses Ordens genießten solle, Unsers allergnädigsten Königs und souverainen Oberhaupt's ernstlicher Wille und Befehl sey, gedachten Eduard, ehemahligen Herzogen von Buckingham wegen seines hohen Verbrechens und der begangenen Verrätheren, deren er von den übrigen Rittern beschuldiget und überwiesen worden, allen diesen Orden bisher genossenen Ehren zu entsetzen, diesem zu Folge sollen alle seine Insignia und Ritter-Zeichen öffentlich herunter gerissen werden, er selbst aber aus der Edlen Gesellschaft der übrigen Ritter verstossen seyn, und zwar zu dem Ende, damit alle und iede Lords durch ein solch Exempel dergleichen abscheuliches Verbrechen und verfluchte Verrätheren nicht weiter zu begehen möch:

möchten abgeschreckt werden. Guy Miede. supr. cit. Huic memorabile Exemplum Georgii Eberhardi à Heidersdorff, Cæsarei ac Circuli Franconici Campi Marschalli Generalis ac Præfecti Civitatis Heidelbergensis substituimus. Hic enim cum urbs Heidelbergensis Mense Majo 1693. à Gallis obsidione cingeretur, ille vero ab his pecunia corruptus, spreta ubique atque posthabita sua instructione civitatem æquè ac Arcem ipsam, non ut sui erat officii defenderet, sed malitiøsè ac timidè nimis in potestatem Gallorum traderet, mox in sequente Mense junii d. a. arrestatus, ac habito de super Consilio bellico condignas turpissimæ suæ perfidiæ pœnas subire coactus est, cumque funesta hæc Executio in Theatri Europæi Tom. XLV. fol. 453. cum multis circumstantiis memorabilibus fusius recensetur Lectori non ingratum fore putavi, tenorem ejus sequentibus verbis subjungere:

Indessen war offterwehnter Com-mendant zu Heilbrunn angekommen, ward aber sofort in Arrest genommen und bald hernach wegen seiner allzugrossen Lachetè nach vorhergegangener Inquisition und
ge

gehaltenen Kriegs-Rechte folgender massen zur verdienten Straffe gezogen; und zwar, weil er ein Mitglied des Hoch-löbl. Teutschen Ritter-Ordens gewesen, so war er auf Verordnung des Herrn Deutschmeisters Hochfürstl. Durchl den 17. Jun. in das zu Heilbrunn befindliche Teutsche Ordens-Haus gebracht, daselbst mit dem ganzen Ritter-Harnisch und dem gewöhnlichen Ordens-Kleide nebst allen zugehörigen Ornat angeleget und ihm hierauf in einer scharffen nachdrücklichen Rede alle seine großen Excesse und Verbrechen, und daß er hierdurch dieses höchst-rühmlichen Ritter-Ordens und des zu dem Ende tragenden Characters des Ritter-Creuzes sich unwürdig gemachet, fürgehalten, worauff ihm folgendes von denen hierzu verordneten dieses Ordens Herren Verwandten, der ganze Ritterliche Ornat vom Leibe, sonderlich ermeldes Ordens-Creuz vom Halse gerissen, und zweymahl um das Gesicht geschlagen, und endlich von einem jungen Ordens-Ritter aus erwehnten Teutschen Hause hinaus geführet, und zum Zeichen der völligen Ausstossung ihm in Hinausgehen

hen ein Fuß-Stoß in den Rücken gegeben, von dar aber von einer in Bereitschaft stehenden Wache wieder angenommen und in die vorige militärische Gewahrsam gebracht worden. Diesemnach ward er den 20. Jun. 1693. auf einem Schinder-Karn in das Lager und ihm zur wohlverdienten Straffe, anderen aber zum Abscheu und allgemeinen Spectacul Angesichts der ganzen hohen alirten in einer Linie herausgerückten Armee von einem Flügel bis zum andern geführet, hernach vor sein ehedessen von ihm commandirtes Regiment gebracht, woselbst er absteigen und die über sein grosses Verbrechen beschlossene Sentenz anhören müssen, des summarischen Inhalts, daß alle seine Güther confisciret, und er vom Leben zum Tode mit dem Schwert gebracht werden sollte, da er zwar sehr gebethen, daß er doch nur arguebusiret werden möchte, es hat aber dennoch das Urtheil der Decollation vollstreckt werden sollen, bis endlich, als der Hencker sich zu solcher Execution bereit gemacht, auf vielfältiges von hohen Orthen eingelangtes intercediren, die Lebens-Straffe zwar erlassen, doch aber
in

in eine solche, welche schwerer als der Tod selbst, verändert worden, dergestalt, daß ihm von dem Hencker der Degen an-
 gehenget, hernach aber wieder abgenom-
 men, in Stücken zerbrochen, drey-mahl
 um den Kopff geschlagen und für die Füße
 geworffen worden, mit dem End- und
 schließlichen Anhange, daß er hinführo
 auf ewig die Oesterreichischen Lande, so-
 dann des Schwäbischen, Fränckischen
 und Ober-Rheinischen Creyses verwiesen
 seyn solle, worauff er den Henckers-Karn
 wieder bestiegen und sich über den Neckar
 führen lassen müssen, allwo ihm der Hen-
 cker die zusammen gebundenen Hände erst
 wieder aufgelöset, und ihn in solcher elen-
 den Gestalt alleine fortgehen lassen, da er
 denn unweit diesem Erledigungs-Ort sich
 unter einen Baum nieder geleet, und ein
 erbärmliches Geschrey, so sehr ferne zu
 vernehmen gewesen, angefangen, her-
 nach aber nichts weiters von ihm vernom-
 men worden. Huic aliud adhuc memo-
 rabile non minus Exemplum addere pla-
 cet, ubi Batavorum quinque Capitanei in
 pugna Navali inter Mosam & Tessel. 29.
 Jun. 1694. habitus suo officio non satis fe-
 cif-

cisse ab Equite Joh. Barthio insimulabantur, atque ea propter debitas poenas lueretenebantur, de quibus in *Theatr. Europ. Tom. XIV. p. 671.* sequentia referuntur; Es hat sich aber in fernerer Untersuchung der Sache befunden, daß die fünf Capitains ihrem Amte kein Genügen gethan, sondern sich dem Gefechte entzogen und die übrigen drey tapffere Männer in der Gefahr alleine stehen lassen, weßhalb sie auch den 6. April 1695. ihrer Besienung entsetzet und ehrenloß erkläret, an bey ihre Degen vor ihren Augen durch den Scharfrichter zerbrochen und ihnen vor die Füße geworffen, auch ieder 1000. Ducaten Straffe zu erlegen, verurtheilet worden. Porro gladiatorum gestatione se quoque indignos reddunt dignitate ac functione sua ob delictum destituti Nobiles ac Doctores, nec non etiam illi, quibus extraordinariè hoc jus indultum fuit, per regulam: sublata causa, cessat Effectus, *Everb. in loc. cap. a rat. legis n. 6.* sicuti quoque ob abusum licentiæ quis jure suo cadit, veluti si quis arma licite ferens iis abutatur, per regulam, qua privilegium amittit, qui sibi concessio abu-

butitur privilegio *l. judices g C. de judic.*
ita apud Plautum *Casina Act. 3. Scen. 5.*
vers.

*Eripite isti gladium, quæ sui incompos est
animi.*

Sic in Ordinatione Provinciali Saxo-Gothana *p. 3. n. 30 p. 505.* Nobilibus alios ad duellum provocantibus ob abusum gladii gestationem interdictam esse sequentia demonstrant: Da auch ein unter uns gefessener junger von Adel sich zu einen alten von Adel durch provocationes zunöthigen würde, soll demselben der Degen abgenommen, und dessen so lange, biß wir ihme solchen wieder zu tragen erlauben, sich zu enthalten auferleget werden. Præterea à gladiatorum gestatione nominatim arcentur Mercatores *l. un. C. negociatores ne militent. 2. Feud. 27. §. 5.* quoniam mercatura dignitati officere ejusque exercitium Nobilitati contrarium videtur *l. 31. C. loc. cond.* adeò, ut in ipso quoque itinere Imperator Fridericus I. illis gladios sellæ alligare vel super vehiculum ponere, non verò accingere permiserit, & cum alias in dignitatis æstimatione magna vis sit consuetudinis, ita

H

quo.

quoque hic eandem non omnino spernendam statuimus, proinde & reliquis opificiariis jure civili gladiatorum gestatio non immerito interdicitur, maxime si alicubi locorum ut dignitatis insigne habeantur. Fortiori autem fundamento ab hoc honoris auctoramento excludi jubemus, omnes famosâ sententia ob vitæ scelus ac turpitudinem damnatos, item Judæos, utpote omnium honorum ac dignitatum incapaces *l. ult. C. de Judæis*, hi enim pro gladiis clavum seu annulum flavum gestare jubentur in ordin. *Polit. de anno 1530. Tit. von Juden Kleidung.*

CAP. XI.

DE EMANCIPATIONE
Equestri tacita.

HÆc de Emancipatione Equestri expressa sufficient, restat nunc, ut quoque de Emancipatione tacita prioribus quædam addamus, quam supra cap. 4. eam esse diximus, quando per patientiam seu conni-

ven.

ventiam Principis s. superioris, quæ sta-
 tuto expresso æquipollet, gestatio gla-
 dii quibusdam personis permittitur, quam
 & abusivam appellare non dubitamus. Hi
 autem iterum non unius sunt commatis,
 aliis enim potestatis privilegio, aliis di-
 gnitatis prærogativa, aliis porro mune-
 ris necessitate arma seu gladios gestare
 concessum. Sic potestatis ratione gla-
 dii gestationem usurpant hodie Magi-
 stratus iurisdictione gaudentes, id quod
 DD. etiam ad illorum Ministros, tam
 digniores & extantiores, ut Consiliari-
 os, Legatos, Assessores, Oratores & alios,
 quos dignitas etiam commendat, quam
 inferiores, quibus officii ratione, ut gla-
 diati incedant, incumbit, veluti Appari-
 tores, Nuncii, Pedelli & hujus generis
 alii, parastatæ & stipatores, quibus Ma-
 gistratus tum ad securitatem, tum ad
 officii executionem utuntur, *vid. de sti-*
pat. Bod. lib. 4. de republ. cap. 1. hinc Curia-
 les quoque & Aulici ex voluntate Do-
 minorum suorum gladiis accinguntur.
 De hinc pergimus ad eos, qui extra offi-
 cii specificè sumpti Considerationem, di-
 gnitatis causa gladiati incedere possunt,

& (I.) de Personis Regali s. Principali dignitate fulgentibus non est, quod dubitare velimus, quippe cum Reges, Duces, Comites, Barones gladiatorum gestationem jure armorum ipsi competente sibi asserere valent, uti vel ex superioribus cuiusvis facile innotescit. His succedunt Equites seu Nobiles, qui cum armis investuntur, & gladio ceu militiæ insigni cinguntur, non solum in testimonium habentis strenuæ navatæ operæ, sed & incitamenti causa ad rem impofterum fortiter gerendam, arma circumferunt, & ut ut Nobilibus Decianus cum aliis pluribus armorum gestationem non nisi cum permissione Principis competere sustineat, id tamen facili negotio vel inde refellitur, quod Nobiles nostri milites sunt atque Vasalli, quos semper promptos cum armis suis Domino suo Feudali adesse debere in aprico est, inde Nomen ipsis inditum *der Ritterschafft*, quod ante ducentos & quod excurrit annos soli ferè Nobiles in Germania ac Italia eosque inter maxima pars equis militarent *Dn. Lansf. de Ordin. Equestr. tb. I. in fin.* Imo etiam periclitanti Patriæ equis

ar-

armisque succurrere tenentur, sie müssen die Ritter-Pferde stellen, ut taceam armorum usum Nobilitati proprium esse, eò quod cœtera Immunes Principi in bello operam præstent, quin & propter hanc causam, ut nobiles nunquam armis destituantur, jure Saxonico sancitum invenimus, ut solis masculis hæredibus & quidem Equestris ordinis res Expeditoriæ, vulgò das Heer-Geräthe, quo pertinet Viri defuncti, gladius, Equus instructus Ephippio ac freno, optima ejus armatura, der beste Harnisch zu eines Mannes Leib, vestimenta quotidiana culcitra militaris, i. e. lectus ab optimo secundus cum pulvinari & duobus linteaminibus, Mappa una, unum Mantile, Ahenum unum pro coquendis piscibus & climacter vulgò ein Hohlring præcipui instar relinquuntur. *Struv. S. 7 C. Ex. 38 tb. 24.* ita tamen ut Senior gladium habeat præcipuum, *Land-Recht lib. 1. art. 22. Carpz. p. 3 C. 38 def. 31.* quod ipsum quoque in filiis Carnificum obtinere, videre est ex On. Philippi *Us. Inst. pract. lib. 3. Eccl. 23.* juncto Helmstadiensium JCtorum Responso, Mense Julii Anno

1642. Daß dem Sohne von denen hinterlassenen Nicht-Schwerdern nicht mehr denn eines, und zwar das beste zum Heergeräthe gehöret, die übrige kommen in gemeine Theilung und haben daran die Töchter ihren Antheil. B. R. 23.

Quamvis autem hanc gladii gestationis dignitatem ac prærogativam virtuti militari tanquam fundamentum Nobiles acceptam ferant, non tamen propterea novos Nobiles, quia sua se virtute ultra vulgi subsellia se extulerunt, ideo excludendos existimaverim. Quærenti enim, quis sit generosus? respondeo: ad virtutem bene à natura compositum, hoc unum intuendum est, nemo in nostram gloriam vixit, nec quod ante nos fuit, nostrum est, animus facit Nobilem, cui ex quacunque conditione licet assurgere, hic autem animus tam in Equitem Romanum, quam in Libertinum, quam in servum cadere potest. Sen. Epist. 31. quo etiam vernaculum collimat proverbium: wohl gezogen gehet vor wohl gehören. Ille enim vilissimus est, qui habuit viam nobilitatis paratam à Parentibus, & ipse non fervat eam; talis certe plus, quam

quam alius vituperandus est. Hinc Marius aquod Salustium Nobilitatis suæ novitatem traducentibus lepidè respondebat: Contemnunt novitatem meam, ego illorum ignaviam, mihi fortuna, illis vitia objiciuntur, quod si jure me despicunt, faciant id majoribus suis, quibus uti mihi, ex virtute nobilitas cœpit, invident honori meo, ergo invideant labori, innocentia, periculis etiam meis, quoniam per hæc illum cœpi. & porro: cum apud vos aut in Senatu verba faciunt, pleraque oratione Majores suos extollunt atque eorum fortia facta memorando, clariores se putant, quod contra est. Nam quanto vita illorum præstantior, tanto horum socordia flagitiosior: Nunc videte, quam iniqui sint, quod ex aliena virtute sibi arrogant, id mihi ex mea non concedunt, scilicet quia imagines non habeo & mihi nova nobilitas est, quam certe peperisse melius est, quam acceptam corrupisse.

Tota enim licet veteres exornent undique Cerae, Atria, Nobilitas sola atque unica virtus est, *Juv. Satyr. 8.* non enim est virtus Nobilem nasci, sed no-

bilem se facere, virtus enim nobilitat, quibus subungere licebit rationes, quas pro nobilitate virtute comparata, facundè non minus quam eruditè collegit Autor du Categisme Royal, imprimé a Paris l'An 1645 p. 46 *seqq.* Nous voyons souvent cette Noblesse naissante, qui se fait elle même, par sa propre vertu, ressembler à ces Maisons neuves, d'ont les avenues sont belles & d'ont la veue & la demeure & plus riante & plus commode, que ces vieux chasteaux negligés, qui sentent le rance & le reclus & qui sont decheu avec le temps par la faineantisse des Possesseurs de cette premiere beauté, qu'ils avoient. Hisce associamus merito eos, qui ob dignitatem virtute civili partam hoc honoris insigni utuntur, ut Doctores Juris, qui passim nobilibus non nuda saltem appellatione annumerantur, sed & ipsorum reapse gaudent privilegiis, est enim Doctoratus Excellens dignitas, qua præditos Imperator ipse Amicos appellare non dedignatur l. secundum C. de contr. & committ. stipul. imo eos ad Assessorum Camerae pariter cum Nobilibus assumere solet, *Ord. Camer.*

mer. p. 1. tit. 3. §. Desgleichen sollen auch *ic.* ibique ipsis paribus stipendiis uti concedit. *Ord. Camer. p. 1. tit. 47.* nec non in quibusdam Cathedralibus Ecclesiis haud secus ac Nobiles Capitularium numero associari permittit *Nold. de Nobilit. n. 38.* quin & sine speciali Imperatoris permissu Insignia Nobilium Wappen mit offenen Helm, usurpare finit, quibus porro accedit, etiam Statuta de Nobilibus disponentia Doctores comprehendere, *Guid. Pap. decis. 80.* Ex quo enim dignitatis etiam testimonium gladii gestatio factum est, ut honos gladii in cingulo militari poneretur, non injuria ipsi etiam cæterorum honorum ornamentis utuntur, præsertim, cum generaliter jam dudum publicis Imperii LL. decretum sit, Doctores eodem, quo Nobiles habitu, imo aliquando uberiori cum uxoribus ac liberis suis incedere posse. *Recess. Imper. de anno 1500.* Von Überflüssigkeit der Kleider, ibi: Die von Adel, so nicht Ritter oder Doctores sind, sollen kein Gold noch Perlen tragen.

Nec absimile est, nata inde consuetudinem nonnullarum Academia-

rum, ubi Doctores vel in ipsa promotione gladiis accinguntur vel iisdem accincti promoventur; sub Doctorum autem appellatione etiam Licentiatos comprehensos volo, quippe qui in Actibus maxime favorabilibus Doctorum loco habentur & in nonnullis Academiis, quando lectionem cursoriam ac Disputationem Inauguralem sustinent, ipsis gladios accingere permittatur, siquidem cingendi, pro jam cinctis habentur ac personis graduatis jure accensentur. Maxime vero civilis hæc ac togata virtus commendat ad honorum decoramenta eos Doctores, ac Licentiatos, qui publicæ Professionis munera sustinent, imprimis eos, qui jura publice profitentur *l. 6. C. de Prof. & Med.* cum illi, licet juniores, præferantur Doctoribus aliis ut ut Senioribus, & qui per viginti annos publice jura docuerunt, Viris illustribus annumerentur. *Mund. tr. de Comit. Palat. c. 3. n. 220.*

Quæstio:
An gradus
Doctoralis
assumptio
nobilita-

Commodè hic quæstio discutienda venit: An gradus Doctoralis assumptio nobilitatem obfuscet & dedecoret? Non equidem deficiunt, qui cum juris-
pru-

prudentiæ quidem cognitionem ad inco- tem obfu-
 lumitatem & Conservationem Rerum scet?
 publicarum apprimè utilem ac summe
 necessariam fateantur, eandemque &
 ipsi pro virili addiscant, Doctorum ta-
 men titulos & insignia magno fastu truci-
 que supercilio contemnere ac aspernari
 solent. Ast hi plane Andabatarum mo-
 re, veluti clausis ac velatis oculis à luce
 in tenebras obturbati, toto, quod dici-
 tur, cœlo aberrare omnique prorsus ju-
 dicio carere videntur, ut verbis nobilif-
 simi & celeberrimi J Cti Joachimi Myn-
 fingeri à Frundeck, in oratione hac de re
 Helmstadii habita, utar, quam Eberhard
 Speckhan cent. primæ suarum
 juris quæstionum adjecit, tantum
 enim abest, ut scientia diminuat Nobi-
 litatem, ut potius eam augeat & longe
 splendidiorē reddat, quod paucissimi
 considerant; Plerique enim nobilium
 hodiè, uti habet Antimachiavellus *lib. 3.*
theorem ult. p. m. 777. 778. à bonis arti-
 bus usque adeo abhorrent, ut non tam
 literas ipsas velut multum infra suum fa-
 stigium jacentes superbe fastidiant, sed
 literatos quoque omnes tanquam viles
 &

& sordidos habeant despectui, quod vel maximum in nobilitate vitium est, nam nisi ignorantia totos se se addixissent, historiasque vel inspicere dignarentur, Julium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Claudium, Adrianum, M Antonium, Severum, Macrinum multosque alios Romanos Principes literis & doctrina excultos fuisse, imo libros quoque scripsisse comperirent, vid. Dan. Otton. *Jus Publ. cap. 19 p. 662.* & Kirchm. Orat. de Ducibus, Princip. Doctor. & Magistris promotis, ubi per multa Exempla Ducum, Principum, Comitum ac Baronum profert, qui cum essent potentissimi, longe tamen suis Principatibus, imo sibi ipsis literas præferre non dubitarunt.

Tiraqu. *de Nobil. c. 5.* quibus notabile adhuc apophthegma Sigismundi Imperatoris subnectere lubet: ab hoc cum Georgius quidam Fiscellus legum Doctor, Equestris militiæ insignia suscepisset, in Synodo Basileensi consultante Sigismundo de rebus arduis, & novus Nobilis dubius hæreret, utrum Doctoribus congregatis in uno loco, aut Equitibus in alio se adjungeret, tandemque ad hos inclinare

videretur, stulte agis, inquit Cæsar. qui literis militiam præfers; nam ego milites una die mille fecerim, Doctorem vero mille annis ne unum facere ausim. Daniel Otto *d. c. 19. p. 663.* plura de hac quæstione qui scire desiderat, evolvat Wolff. Gruningi peculiarem tractatum. Porro non minus quoque prærogativâ gaudent Consiliarii ac Assessores Principum, cum enim hi pars corporis Principalis censeantur *l. quisquis C. ad leg. Jul. Maj. Patresque ac Amici Principum §. 4. Instit. quibus mod. Patr. pot. sol. l. 4. C. de Jur. Et facti ignor.* merito quoque omnium honorum ornamenti digni habentur. Cum his porro in Privilegiis comparari solent Secretarii Principum, Advocati & Procuratores Ordin. Princip. majorumque Curiarum, Peck *de jur. sist. c. 5. §. 81 l. 14. C. de Advoc. divers. judic.* Restant Medici Principum Primarii & Aulici, quibus hodie in Aula Electorali Sax. nec non aliorum Ducum Saxon. Residentiis, titulus Consiliariorum Aulicorum proprius factus est, & quamvis Anton. Faber *tit. 29. def.*

Quid de
Consiliariis
ac Assessores
Principum
statuendum?

Secretarii
Principum
Advocati
& Procuratores
Ordin.

Medici
Principum
Aulici.

Philoso-
phi.

def 9 cœteros Medicos utcunque publici Professores & legentes sint, sive alias curandis tantum morbis vacent, nec Nobiles esse, nec ulla dignitate præditos nimis audacter judicet, ego tamen Sententiam istam meam facere nolim propter *text. l. 1. §. 1. de variis extraord. cognit. l. 6. C. de Prof. & Med.* aliasque rationes prægnantes. At quid de Philosophis statuemus? Certe cum arma ab eorum professione planè discrepent, hinc gladiatorum gestationem jure eos affecturos non puto, quippe quos contemptores honorum & ab his rebus mundanis plane alienos novimus *l. si duos. 6. §. 7. 8. ff. de Excus. tut. l. reddat. l. in fin. Cod. de Prof. & Med.* ita pallium olim, in primis apud Græcos, Philosophis proprium erat, nec est, quod Poetas aliquà prærogativa adjuvare velimus, *l. 3. C. de Prof. & Med. add. Mund. in præf. tr. de Comit. Palat. lib. 3.* Multo minus gladiatorum gestationem Clericis convenire dixerim. Sicuti enim hac appellatione illi indignantur, qui divinis officiis incumbunt, quosque ab omni strepitu penitus exulare conveuit, quibusque ideò armorum usus plane est inter-

terdictus. *C. si quis dist. 36. junct. l. 53. §. 1. C. de Episc. & Cleric.* ita eorum arma sunt preces & lachrymæ, quibus Deo militantur, Ric. *in prax. for. Eccles. decis. 371. n. 4.* quod ipsum tamen hoc cum moderamine intellectum volo, ut necessitatis ubique casus sit exceptus, utque contra vim tum sibi, tum patriæ illatam, armis se se defendere ipsis non sit prohibitum. *C. olim causam X. de restit. Spoliat.* Denique sequuntur nunc Scholares, Gymnastæ, nec non opificum tyrones omnesque, qui sua conditione à gladio- rum gestatione plane arcentur, & cum priores ante aliquot annos inhibitioni huic per Dominum Ephorum cæterosque Dominos Inspectores reiteratis vicibus factæ morem gerere præfractæ satis recusarent multosque tumultus excitarent, Serenissimus Dux Saxoniae lineæ Goth. Fridericus, Dominus meus Clementissimus emissio desuper ad Consistorium illustre Altenburgense Rescripto sub dat Altenb. d. 4 Sept. 1719. in solenti hinc procatitati fibulam injicere consilium cœpit:

Scholares
Gymnasta
ac Opifi-
cum tyro-
nes.

Don

Von Gottes Gnaden Friederich
 Herzog zu Sachsen, Jülich, Cleve und
 Berg, auch Engern und Westphalen 2c.
 Beste, Würdige und Hochgelahrte, Lie-
 be, Andächtige und Getreue, Wir haben
 vernommen, welchergestalt das Degen-
 tragen bey hiesiger Residentz-Stadt der-
 gestalt wiederum gemein werden wollen,
 daß sowohl Scholaren als Handwercks-
 Pursche, und andere, denen es nicht zu-
 kommet, sich dessen fast ohne Unterscheid
 bedienen. Wann dann solches so viel-
 fältig ergangenen Mandaten und Ver-
 ordnungen zuwider läuffet, und Wir der-
 gleichen wegen darauß erwachsenden be-
 schwerlichen Inconvenientien weiter
 nachzusehen nicht gemeynet; Als ist
 Unser Gnädigstes Begehren, Ihr wol-
 let bey dem Gymnasio die Verfügung
 thun, daß besagte Scholaren, sie sind von
 Adel oder nicht, worunter Wir auch die-
 jenigen, die bereits dimittiret sind, aber
 auf Universitäten sich nicht würcklich ge-
 wendet, verstanden wissen wollen, ihre
 Degen dem Rectori so lange in Bewah-
 rung geben, biß sie von hier weg ziehen,
 mit angehängter Bedrohung, daß widri-
 gen

genfalls sie sich selbst bezumessen, wenn die von Unserer Miliz, welchen solches aufgetragen worden, dieselbe ihnen hinwegnehmen und sie danebst noch mit Straffe belegt werden. Wie Wir denn, so viel die Handwercks-Pursche und andere betrifft, deßhalber gleichmäßige Verordnung an Unsere Regierung ergehen lassen, und Wir sind euch mit Gnaden gewogen. Dat. Altenburg den 4. Sept. 1719.

Friedrich H. z. Sachsen.

His addimus, quæ ratione Tyro-
num in opificiis in Ordinat. Provinc. Du-
cat. Sax. Goth. ac Altenburgensis ratione
gestationis gladiatorum p. 2. c. 3. §. Tit. 31.
p. 198. & p. 2. C. 3. tit. 34. p. 226. sequen-
tis tenoris interdicta leguntur: Die
Handwercks-Gesellen, welche auf deren
Wanderschafft Arbeit bey Meistern in
Unsern Landen annehmen, sollen inzwi-
schen dero Degen bey denen Ober-Mei-
stern nieder legen und keinen Handwercks-
Gesellen verstattet werden Degen zu tra-
gen. Antequam caput hoc claudam, quæ-
stionem: an subditis in Republica arma
permittenda sint, nec ne? proponere lu-

Quæstio
an subditis

in Republ.
arma per-
mittenda?

bet. non equidem ignoro, Plinium optimum pessimumque ferrum nominare, vitæ Instrumentum, quo tellurem scindimus, arbusta ferimus, pomaria ponimus, vites squalore deciso annis omnibus juvenescere cogimus, quin porro hoc tecta extruimus, cædimus saxa omnesque ad alios usus ferro utimur, hæc omnia tamen me non movent, ut ad propositam quæstionem omni prorsus posthabita distinctione respondeam. Vel enim quæstio est, an subditi tempore pacis in armis exercendi? an vero extra talium exercitiorum tempus ipsis promiscuus armorum usus concedendus sit? Jam uti ad casum primum affirmando, ita ad posteriorem certâ sub distinctione respondendum existimo. Ut ut enim illos ex Sententia Periclis ex *Thucydide lib. 2.* iudicem, qui arbitrium belli pacisque habentes bellum præoptarent, quia tamen non nostri semper est arbitrii, alterum eligere, sed semper ita moris fuit, inferiorem â superiore ac potentiore subjugari, hinc securitati salutique civium aliter consuli nequit, quin potius quorumvis injuriis illos obnoxios fore arbitror,

tror, nisi pacis tempore subditi iis instru-
antur artibus, quibus hostium impetus
retundere valeant, si quidem mutui me-
tus æqualitas societatem sola facit fidelem
firmamque conservat. Nec est, quod
quis facile provocare aut injuriam facere
audet, ei Regi aut populo, quem intel-
ligit exercitatum & promptum ad vindi-
candum. Quam in Sententiam in suâ
ad Sparta nos oratione Corinthus *apud*
Thucyd. lib. 1. differit: Quiete ii ut pluri-
mum homines fruuntur, qui ita sunt in-
structi, ut injuriam nemini faciant, sed
vicissim ita comparati, ut laceffiti passuri
id neutiquam videantur; & Corn. Nep.
15. 5. 4. Qui diutina pace frui volunt,
bello exercitati esse debent. Hæc nimi-
rum causa est, ob quam cum alii fortitu-
dinis probeque administratæ Reipublicæ
nomine clari, tum vero ea causa clarissi-
mi Romani armorum exercitiis illis tem-
pore pacis, nihil antiquius habuerunt.
Sic enim Joseph: *bello Jud. 3. 3.* non
initium illis armorum, ipsum
bellum est, nec solum, cum u-
sus & necessitas est, manus mo-

vent in pace feriati, ſed tanquam geniti armis nunquam pauſam exercitii faciunt nec expectant occaſiones. Et Sen. *Epist.* 18. in ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe præparat & contra injurias fortunæ inter beneficia firmatur. Miles in media pace ſine ullo hoſte decurrit, vallum jact & ſupervacuo labore laſſatur, ut ſufficere neceſſario poſſit. quem enim in ipſa re trepidare nolueris, ante rem exerceas neceſſe eſt. Cum quo Theodorigi Regis præceptum apud Caſſiodorum *Epist.* 1. 40. coincidit: Ars bellandi, ſi non præluditur, cum neceſſaria fuerit, non habetur; diſcat miles in otio, quod proficere poſſit in bello. Nec minus ætate noſtra prudentiores Principes atque Reſpublicæ pacis tempore ſuos ſubditos armorum exercitationibus præparare artemque illam illis inſtillare videmus, ſine qua alia

artes eſſe nequeunt. Alteram quæſtio-
nis propoſitæ partem, quod concernit,
ut ut illa priore magis dubia magisque
controverſa, appareat, quin tamen di-
ſtinctionibus certis expediri queat, nul-
lus ambigo. Sicuti enim inter arma
hanc facio diſtinctionem, ut fuſiles illas
machinas, Bombardas, quas vocant
colubrinas, Salamandras, & quæ alia tor-
menta admurorum demolitiones exco-
gitata ſunt, non ſine urgentiſſima ratio-
ne privatis penitus interdicens judico,
armamentaria itidem bellico apparatu
referta, non niſi in eorum poteſtate ac
directorio eſſe debent, quibus bellum
indicare licet, ita contra de minoribus
armis, quæ cuique civium uni armando
ſufficiunt, facile affirmativam ſententi-
am amplector; aſt quia ſubditorum con-
ditio non ſemper eadem, ſed eorum alii
cives, alii cum eſſent hoſtes vi vel dediti-
one in poteſtatem venerunt, hinc hoſce
poſteriores exarmandos & ſecuritatis ra-
tio & Exempla ex prudentiâ politicâ de-
ſumpta ſeriò ſuadent. Accedit, quod
temporum locorumque conſideratio ad-
hibenda ſit, quæ vel periculofa & hoſti-

libus incursionibus obnoxia, ubi profecto opus est, arma seu cives in promptu habere, ne prius opprimantur oscitantes, quam ex armamentario publico ea petere licet: vel tempora sunt tranquilla locaque ab invasionibus hostium tuta, & tunc minori cum periculo clausa sub custode arma servari lubens concedo. Denique & rerum publicarum earumque diversitas formarum diligenter est attendenda. Uti enim in statu populari, ubi in plena libertate vivitur, armorum promiscuus usus atque possessio non modo licita, sed etiam ob maiorem, cui tales Respublicæ obnoxia sunt, aliorum invidiam insidiasque necessaria est, eaque consideratione legibus quoque mandari solet: ita contra in statu Monarchico vel Aristocratico armorum concessionem illis, penes quos summa rerum administratio est, merito reservamus, idque eo magis, quia subditorum ingenia, naturæ ac mores valde discrepant, ita ut aliæ iracundiæ aliæ audaces ac malevolæ, quædam timidæ, & secundum hanc ingeniorum discrepantiam alibi promiscuè arma omnibus concessa, alibi

bi quibusdam permiffa, aliis omnibus adempta legimus. Per absurdum enim foret, nil nifi bellum fomentibus ferocibusque populis, arma, quibus te feriant, in manus tradere. Plura de hac quæftione qui fcire defiderat, illum ad Otton. Tabor. armament. Justin. de Exarmatione civium. *cap. 1. per tot.* ablegamus.

CAP. XII.

DE COGNATIS, SEU
Affinibus Emancipationis
Equeſtris.

Quemadmodum nihil in rerum natura reperitur, quod non cum aliquo fimilitudinis & cognationis nodo vinciatur, ſecundum Victor: diſſert. *top. 10. n. 147. & ſeqq.* Sic pariter inter cognata atque affinia præſentis noſtræ materiæ, primum ſibi vindicant locum, grati illi iſtus, quibus noſtro tempore Equites Auratos, cruciatos atque torquatos publicè ac ſolenni more creari moris eſt, Fle-

Affinia.

Equites
Aurati,

Cruciat
atque
Torqua-
ti.

tit enim genu ante Imperatorem seu Regem Candidatus torque aut alio Clinodio nondum honoratus, atque ab eo leniter nudo ense in humero percutitur, quandoque etiam gladius cum Baltheo adpenditur, vel calcaria aurea iis applicantur, quæ tamen hodie in desuetudinem abiierunt, & Rex Candidatum nomine proprio appellatum ac in genua procumbere iussum, scapulam ejus sinistram gladio leviter tangit eumque addito honoris nomine Sir, surgere jubet, & hi tales sunt, quos Rex Romanus tempore Coronationis suæ in templo creat, postquam nomen eorum, ut accedant, à Regio Aulæ Ministro lectum est. De Equitibus Auratis Angliæ Miræus *orig. Equestr. lib. I. cap. I.* & Thom. Schmith. *de Republ. Angl. l. I. c. 17.* sequentem in modum differunt: Quoties Equestri dignitate quisquam decoratur, genu nixus enseque evaginato in tergum aut humeros ictus est, loquente in hæc verba Rege: *Sois Chevallier au nom de Dieu*; Etsi autem honos hic antiquis temporibus solis militibus in compensationem exantlatæ fortitudinis exhibebatur, ipsisque redhostimenti loco gla-

gladius ac aurea calcaria accingerentur, unde ipsis nomen Equitum auratorum inditum fuit, nostris tamen temporibus compertum habemus, in Anglia præter milites etiam doctos ac eruditos, imò Mercatores, Mathematicos ac Pictores hujus honoris ac dignitatis capaces censi, ita ut hodienum in Anglia numerus Equitum auratorum ad minimum ad 1400. excreverit: Guy Miede in seinem geist- und weltlichen Staat von Groß-Britannien und Irland p. 505. Sic Jacob Aug. Thuanus *lib. 23. hist. p. 461.* refert: Carolum Tiercellinum Rupinarium, ac antiqui moris Equitem, cum post primam à Ludovico XI. 1469. factam ordinationem honorem illum, qui virtuti olim ac meritis tanquam eximium operæ naviter militaribus studiis infumpræpretium ac præmium dabatur, sim vilescere ac indignis promiscue communicari animadverteret, ita ut sæpius Guisianorum ambitioni satis facturus Rex, majore, quam usquam numero Equites crearet, sæpius mordaci dictorio indignabundum dixisse: Torquem Con-

chyliarum non amplius fortium Virorum insigne, sed omnium bestiarum collare censeretur. Inter Equites verò à Rege Romano in Germania creatos hoc observare licet, quod etiam si cœteri Candidati ex Comitum Sanguine oriundi, tamen per speciale & antiquum Privilegium semper primus sit unus ex vetusta Camerariorum de Wormatia seu Baronum de Dalberg familia not. Dn. Joach. Hagmeier *Jur. publ. Epist.* 4. §. 16. Hujus Privilegii vigore à Ferdinando IVto anno 1653. Ratisbonæ tempore Coronationis Johannes Baro de Dalberg, Camerarius Wormatiensis inter omnes primus creatus est, ceu ex *Theatr. Europ. Tom. VII* & Thuld. *hist.* l. 2. p. 87. patescit. 1658. à Leopoldo quoque Francofurti Philippum Franciscum Eberhardum Camerarium Wormatiensem & Baronem de Dalberg inter quatuordecim Candidatos primum Equestri dignitate insignitum fuisse testatur Thulem. in *Disp. de ord. Equit. s. Georgii & Periscelidis caruleæ in Anglia, sub ejus Præsid. habit.* t. 3 p. 9. Quem ritum veteri consuetudini.

dini Viros præclaros cingulo & gladio donandi vel cingendi successisse autor est Lazijs & ex eo Menenn. *delic. Equestr.* Nec fortean multum ab hoc abludit, quod apud Ingulfum Histor. Anglo-Saxonicum legitur? Qui militiæ legitimè concecrandus esset, vespere præcedente, ante Episcopum, Abatem, Monachum vel Sacerdotem contritus de peccatis confessionem facere & absolutus orationibus deditus in Ecclesia pernoctare tenebatur in crastinum rem sacram auditurus, gladium super Altare afferebat, quem post Evangelium Sacerdos benedictum militis collo cum benedictione imponebat & communicatis Sacris Christi mysteriis denuò legitimus miles permanebat, Becm. *Diss. Acad. de injur. felic. 7. c. 2. th. 18. p. 38. & 39.* Nunc vero quomodo in Inaugurationibus Regiis locum habeat, ex actis earundem cognoscere est. Sic Leopoldus Imperator finito Coronationis actu ad genua sibi accedentes quatuordecim virtute & genere nobilissimos Viros nominis Romani Equites creavit, gladio, qui Caroli Magni fuisse perhibetur, super scapulam eorum sigillatim cui-

cuilibet ducto Tuld. *ad Anno 1658.* & recentissime Serenissimi Josephi I. Augustæ Vindelicorum Coronatione peractâ seynd von Ihro Maj. in Beyseyn der weltlichen Churfürsten und Churfürstl. Gesandten, sammt andern Fürsten, Graffen und Herren, mit dem Schwerd Kayserß Caroli Magni, so drey-mahl über den Rücken gezogen worden, Thucel. in *Act. Coronat. Josephi Regis fol. 75.* In Anglia etiam Equites Balnei ante Coronationem Regiam ictu gladii Regis creari indicat Autor *Coronat. Sereniss. Wilhelmi ac Maria Regum Angliæ.* De Teutonici Ordinis ritu legi potest Autor des Berichts von Ihro Durchl. Herrn Ludewig Anthon, 2c. vorgegangenen so genandten Ritter-Schlag, ubi sequentia inveniuntur: Daselbst ward von dem Ceremoniario das Schwerd sammt der Scheiden und dem Behende ob dem Altar geleget, und dem Commenthuren zu Münnerstätt zugestellet, von diesem aber Ihro Durchl. angehenget. Alsdenn wurde der Hymnus: Veni Sancte Spiritus &c. gesungen, unter welchem der Pfaltz-Graf stehen bliebe, die Priester am Altar aber, wie auch der Hoch-

Hoch-Deutsch-Meister und Ordens-Cavaliers nieder knieten und rufften den Heiligen Geist um seine Gnade, Krafft und Beystand an. Nachdem trat mehr-höchst-erwehnte Ihro Hochfürstl. Gnaden der Hoch-Deutsch-Meister von Dero Stand heraus, præsentirten solches Schwert gegen den Altar mit einer Reverenz, und gaben damit dem Herrn Candidato unter Aussprechung derer bey diesen Ritter-Orden urspränglich hergekommenen teutschen Worte und Mahnen: In Gottes, S. Marien und S. Georgen Ehr, jedes mahl, nemlich drey-mahl einen Streich an den Helm mit dem fernern Besatz: Vertrage diß und keines mehr, besser Ritter, als Knecht; stelleten sodann das Schwert Ihro Durchl. dem neuen Ordens-Ritter wiederum zu und giengen zurück, an den vorigen Stand. Becm. l. cit. p. 36. & 37. cum quo maximam partem concurrit Ritus Inaugurationis Equestris Johanniticæ, hac tamen observatâ differentia, ut ictibus gladii Scapulibus vicibus repetitis verba addi soleant: Es ist einer Adelichen Person, wenn sie geschlagen wird, eine
 groß.

Equites
 Johanniti-
 ci.

grosse Schande, sollet also diese drey Streiche vor eure letzte Unehre leiden und halten. *vid.* Osterhausen p. 56. & 57.

Quod supra inter solennia Equestris dignitatis de gladio Caroli Magni relat-
tum est, multis occasionem præbuit du-
bitare, an gladius iste, quo in Coronati-
onibus Imperatorum vel Regum terga
seu humeri Equitum tanguntur, revera
gladius Caroli Magni sit? *Æneas Sylvius*
bist. Frid. 3. non putat esse hunc gladium
Caroli M. sed Caroli IVti, addens: cum
Ensem accuratius inspexi, non Magni
illius primique Caroli, sed quarti visus
est, qui Sigismundi genitor fuit. Nam
Leo Bohemus sculptus in eo visebatur,
quo ille tanquam Rex Bohemiæ uteba-
tur, in plebe tamen rumor mansit, Ma-
gni Caroli esse gladium, sicuti quoque
ex Leon Bohemico qui insculptus cerni-
tur, tam firmum ac apodicticum non
petitur argumentum, quo probari pos-
sit, gladium Caroli Magni non fuisse, li-
cet demus, Carolum IVtum Leonem su-
um Bohemicum cum cauda bifurcata in-
sculpi curasse, quippe cum enssem il-
lum ipse Carolus IVtus, Imperator
in

in consignatione sua Clinodiorum & reli-
 quiarum apud Goldastum in *Reichs-
 Handlungen edit.* 1609. p. 21. adscribat
 Carolo magno, antequam in potestatem
 suam reciperet. Accedit porrô, quod
 in dicta consignatione Clinodiorum
 mentio etiam fiat Caroli Magni Pallii ru-
 bri duobus Leonibus acu pictis conspicui
 in verbis: Much ist da ein rother Mantel
 St. Caroli, mit zwey Löwen gewürckt, von
 guten Gestein, Perlen und Golde. Imò,
 quod majus est, Conradus I. Imperator,
 morti proximus apud Wittichindum Cor-
 bej. *lib.* 1. omnino meminit gladii vete-
 rum in Sermone ad fratrem, ibi: Sum-
 ptis his Insignibus Lancea sacra, armillis
 aureis cum Chlamyde & veterum gladio
 Regum ac Diademate ito ad Henricum,
 facito pacem cum eo, ut eum foedera-
 tum habere possis, in perpetuum, ex
 quibus antiquitas ejus satis superque elu-
 cescit. Neque hic prætereundum duco,
 non alios nec peculiaris ordinis Cæsarem
 nostrum creare Equites, non quod non
 polleat illa facultate, sed quoniam specia-
 lis ordo in Imperio haud invenitur. Quam-
 vis enim Anno 1576, & 1603, inter Ma-

ximilianum Ildum & Rudolphum Ildum. Imperatores & Status Imperii de certo Equitum ordine contra Turcas instituendo deliberatum esse ex R. J. de 1576. §. Ferner haben wir 2c. 29. it. de anno 1582. §. 27. Rec. de 1598. §. 48. de 1603. §. Wie wir auch unvergessen bleiben 14. reperimus, rem tamen istam nunquam Effectum habuisse, omnibus est notissimum. Præcedentibus cognati ac affinis loco non male subjungimus consuetum in vita Scholastica Depositi-
 onis ritum utpote etiamnum in Universita-
 tibus Germaniæ & Helvetiæ usitatum, de
 cujus antiquitate variisque circumstanti-
 is plurima apud scriptores Academiæ
 eosque inter inprimis apud Nazianz. Or.
in Basil. M. c. 24. invenire licet, ubi mo-
 rem novitios studiosos introducendi a-
 pud Athenienses receptum describit, e-
 osque a quolibet cavillis variis laceffitos
 refert, audacius, parcius, prout illi fue-
 rint vel politioribus vel rusticis ac ineptis
 moribus. Sæpè enim cum instituti cu-
 jusdam ratio latet, auctoritas exemplo-
 rum pro ratione accipitur: apparebit non
 sola studiorum esse initia, per quæ tam
 dif.

Ritus De-
 positionis.

difficilis & inamœnus sit aditus: & hinc deinde efficietur, ut nostri hi novi nascentesque studiosi, dolorem contumeliarum atque verberum æquiore stomacho concoquant, cum intellexerint, in aliis etiam plerisque vitæ generibus, per asperos spinososque tramites ad exoptatam quietis aut honoris sedem, tyronibus connitendum esse. Freinshem. *Orat. X. p. 132.* Prorsus ut de hodiernis depositionibus ratiocinantur, per ea ludicra animum seria intelligere, significarique istas difficultates atque calamitates cum periculis conjunctas, quas exantlare atque ferre oportet adultos ad publica munia vel Ecclesiarum, vel Scholarum, vel Rerum publicarum erectos, ut Dinckel loquitur *Orat. Deposit. apud Dornav. in Amphitheatro Sapient. Socrat. Tom. 1. f. 815. & seqq.* ostendere deinde, diem istum alios mores aliamque vitam postulare, & non aliter animum à vitiis & inquinamentis errorum quorumcunque, quam corpus a Sordibus per depositionem mundatum est, purgari. Dinck. *l. cit.* improbandi quidem rationes varias adducit. Limnæus *J. P. lib. 8. c. 6. n. 20.* sed quibus,

extra abusus nonnullos, quos non abs re notat, non hunc tantum ritum, sed omnes una inaugurandi ritus ac modos aliorum, etiam sublimium vitæ generum, petit. Undè & quamdiu de in vita his humana aliquid remanet, hanc quoque innocentem Inaugurationis academicæ speciem non impugnandam & Majorum nostrorum piam intentionem potius, quam ipsa ludicra respicienda esse autumo. Consentientem habeo Beatus Lutherus. Hic cum ipse juniores, peractis ritibus depositionis, absolvisset, addidit: Das ist nur eine Kinder-Deposition, wenn diese aber erwachsen, und in Kirchen, Schulen und Regimenten denen Leuten dienen, werden sie ihre Pfarr-Kinder, Schüler, Bürger und Unterthanen erst recht deponiren und vexiren, doch brauchet man die vexation, daß die Kinder von Jugend an etwas zu leiden gewöhnen. referente Matthes. *in vit. Luth.* s. 22. fol. 143. & Becm. *in supr. alleg. Dissert. de Injuriis felicibus* c. 2. th. 14. p. 29. & 30. Inter affinia atque cognata porro non incommode quoque refertur à quibusdam retro annis in Academiis introdu-

ductus, at hodie penitus extirpatus Pelanismus s. Pœnalismus, quo juniores, primo studiorum suorum Academicorum anno variis modis misere sæpius affligebantur, ratione itidem addita, ne recenti libertate ferocientes, veteranis statim æquari vellent, desinerentque meminisse, qui fuerint, ut Bernegg *Diatr. 4 in Suet. c. 39. §. 4. lit. d.* apud Limn. *J. P. l. 8. c. 6. 20.* loquitur. At cum id in nimios abusus & Commestationes, exactiones immodicas, & nulla non Excessuum genera, desinerent, communi odio Sereniss. German. Principum, & in primis Potentissimæ Electoris Saxoniae cœterorumque Saxoniae Ducum dudum quidem damnatus, at demum Anno 1661. abolitus ac funditus extirpatus fuit, quorum Edicta ex parte colligit Joh. Dillher. in *Anhange der Propheten-Schule von dem hochverderblichen Zustand der hohen Schulen*, quibus addi posset interdictum Serenissimæ Landgravii Hassiæ Wilhelmi de Anno 1662. it. Sereniss. Elect. Brandenb. Johann. Sigismundi Edictum 1616. His denique accedit ritus in Collegiis opificum usitatus, quo Tyrones suos finitis annis

Ritus in
Colleg.
Opific.

disciplinariibus, variis modis exercere consuerunt, qui omnes eò collimant, ut novi status Candidatus, variis coram Spectatoribus ex societate & hospitibus exagitatus vexationibus actui maiorem solennitatem conciliet, constans rei gestæ memoria fundetur, & cœtui quaecunque spectaculum & fabula exhibeatur. Adrian. Beier *in tr. de Boetbo c. 3. n. 21. & cap. I. §. 18.* sic Typographicæ Artis tyronum eorumque pariter, quorum opus est typos sive literarum formas, quibus typographi utuntur, ex fusili materia concinnare, depositio iisdem ritibus, quibus academia, transigitur; quin & usus in Germania obtinuit, ut qui monetæ cudendæ artem discere cupiunt, complures per annos habitu morionum cum Tiaris, quorum in appendice tintinnabula sunt, incedere cogantur. not. Freinsh. *in Orat.* Io. nec dubium, communem cum aliis finem intendi, ut juniores scilicet patientiæ in casibus humanis perferendis admoneantur, quorum & morem Nauticum referendum censeo, secundum quem Promontoria certa observare solent, ad quorum primum conspe-

Nautarum
ritus, §

spectum, Nautæ novitios suos Chorda
 constrictos in mare dejiciunt ternaque
 vice cis & ultra navis exteriora funda-
 menta, des Schiffes Boden, trahunt re-
 trahuntque Limn. *J. P. lib. 8. c. 6. n. 15.*
 seu etiam ut pericula timere dediscant,
 contemptum siquidem periculorum assi-
 duitas periclitandi dabit, Sen. *Prov. 4.*
 vel ut advertentiores reddere velint suos,
 quæ observari aut negligi multum refe-
 rat. D. Beier in *tr. de Boetbo c. 3 n. 137.*
 Parilem ritum, quo nautæ Æquatorem
 prima vice transeuntes excipiunt, exhi-
 bet autor *Theatr. Europ. Tit. 13. ad Ann.*
1686. Ex Itinerario Gallico Siamensi se-
quentibus verbis: Den 19ten dieses be-
 funden wir uns unter der Linie und unter-
 ließen die Seefahrenden nicht, die Cere-
 monien, so sie jedesmahl, so oft sie über
 dieselbe kommen, mit denenjenigen, so
 noch niemahls da gewesen zu halten pfle-
 gen, zu beobachten. Dieses ist eine selts-
 same und lächerliche Ceremonie, und
 wird nicht auf einerley Weise erhalten,
 sondern es hat eine jede Nation ihre beson-
 dere Manier. Die Franzosen nennen
 selbige eine Tauffe, und ward auf unserm

Voord folgender gestalt practiciret: Man stellet auf beyden Seiten des Schiffes Züßer und Kübel mit See-Wasser und stunden die Matrosen in einer Reihhe ieder mit einem Eymmer voll Wasser in der Hand umher, welche sie auff die, so niemahls über die Linie passiret seyn, schüttesten, und musten selbige diese Tauffe ohne einige Ausnahme annehmen, iedoch wurde hierbey ein Unterscheid zwischen dem Herrn Abgesandten, Schiff's-Officiern und andern Reysenden gehalten, und mit Denenselben etwas gelinder verfahren, diejenige, so gemeiniglich verordnet sind, diese Kurzweile zu verrichten, sind die vier Eltisten Piloten, denen acht oder zehen Matrosen zugegeben werden. Nachdem nun diese ihre Gesichter mit Ruß bestrichen und sich lächerlich angekleidet, nimmet der Oberste Steuermann ein Buch in die Hand, und lässet alle, die solche Tauffe empfangen, hoch und theuer schweren, daß sie, so oft sich die Gelegenheit zutragen wird, andere zu tauffen, eben dergleichen Ceremonien, als mit ihnen vorgenommen worden, beobachten wollen, weil sie aber kein anderes Absehen haben,

als

als wie sie ein Stück Geldes sammeln mögen, kan man sich von diesen Ceremonien und Wasser-Bad loß kauffen, also, daß man nur die Hände in einen Becken wäschet, wornach man den End ableget, und zugleich ieder nach seinen Vermögen etwas steuret, solchemnach wurde der Anfang von dem Heran Abgesandten, iedoch in eines ieden Gemach, und nicht, wie bey denen andern geschehen, unten bey dem grossen Mast gemacht und befasmen die Steuer-Leute von dem Abkauff dieser Ceremonie in die zwanzig Pistorletten. De Mercatoribus etiam adjiciendum arbitror, & eos, qui recens ad istud vitæ genus accesserunt, variis ludibriis exagitari solere, quod hanfellare vocant in Germania vulgò Hånseln. Hos enim veterani illi & legitimi mercatores, præcipuè, quoties iter una faciunt, variè vellicare & vexare consueverunt, non in diverforiis tantum, ubi plerumque pecuniola quadam eos emungunt, quam vino consumunt, sed in ipsa quoque via publica, præsertim cum ad locum aliquem insigniorem ventum est, ubi quædam vexandorum tyronum ingenia casu

Mercato
rum ritu

aut lascivia priorum temporum excogitata sunt. Quod ut Exemplo aliquo clarius innotescat, non inelegantem & à facie hujus materiæ non alienam lubet subnectere historiolum: Studiosus quidam L. quum ad uberiores animi culturam Giesam ire decrevisset, adjunxit se quibusdam negotiatoribus civibus suis, qui sub tempus nundinarum, ad quas tempore pacis ex universa propemodum Europa mercatores confluunt, Francofurtum proficiscebantur. Illi recepto in Societatem itineris Juvene, cum alioquin ut fermè hoc genus hominum solet, studia contemnerent & odissent, exoptatam occasionem sibi oblatam existimarunt, qua suæ petulantia de contumeliis istius studiosi satisfacerent. Itaque non modo pro mercatorum instituto coeperunt hanfellare hominem, sed præter solitum etiam insolenter eum & injuriosè habuerunt, quod quidem intereà adolescens, ut potuit, tulit. Sed postquam Giesam perventum est, studiososque non nullos sibi notos convenit, temperare sibi nequivit, quin de Injuriis mercatorum coram illis vehementer quere-

re-

retur, atque ii etiam re intellecta perquam indignè acceperunt, itaque capto consilio, studioso consilium dederunt, ne à societate mercatorum discederet, donec, pro contumeliis sibi illatis plenissimæ ultionis fructum percepisset. Tempus interim cœnæ advenerat, eademque mensa in publico diversorio cum mercatoribus studiosus tanquam vilissimus omnium imo loco adsederat, & pro more, quem hætenus fecerant, ludibriis illorum & fanniscertatim incessabatur, cum subitò globus hominum personatarum triclinium intrat, cum Securi, ferra, totoque illo adparatu, quo membra beanorum ad convenientem studiosis habitum depositoris arte ac labore dedolantur. Mercatores conspecta hac Pompâ primum ridere, lætari, fortassis etiam sui honoris causa factum ducere, cœterum haud quaquam diu errore suo gavisi sunt, quippe accedens personatorum quidam correpto brachio mercatoris, qui juxta studiosum sedebat, incipiebat eum protrahere, mercator contra per jocum aut errorem id fieri putans, manu in studiosum intenta ad

illum hoc negotium pertinere dicebat, Tum alter impacto in os ejus colapho sat sensibili, quid tu, inquit, impudentissime Beane, cum ad nostram Academiam novus hospes veneris, ritum depositionis recusas? Mercatores inopinata re perterriti, confurgere nituntur, alii è fenestris hominum fidem implorabant, quidam arma sua, quæ in alia mensa jacebant, corripere studebant, sed hæc jam personati tenebant, & cum atrocibus minis edicebant, nequis in jussu ipsorum se moveret, Quid multa? præsentī necessitati parendum. Itaque protracti ordine singuli & à studioso, cujus injuriis hætenus se oblectaverant vicissim vexati luculenter & liberalissime pulsati, jucundissimum spectaculum exhibuerunt. Quod cum in multam noctem duravisset, abducto secum studioso novitios suos personati dimiserunt, cum hoc mandato, ut & ipsi meminissent, & alios consortes suos monerent, si mercatores à Studiosis deponi
no-

nolint, nihil esse, cur existiment, hanfellari velle studiosos à mercatoribus.

Apud Bergenses in Norvegia, nisi quis mercaturæ Candidatus, licet rebus omnibus artibusque instructissimus, mercatorium quem vocant, lusum luserit, in collegium eum recipere aut privilegiis, quibus illud ornatum est, pari jure perfrui recusant; ludus autem iste *Neptunius*, ut Colerus vocat, sive *aquaticus* appellatur, quo aliquis ludibria aliorum, verbera, suspendium, immersionem in mare, aliaque molesta & atrocia singulis annis ad octennium usque perferre cogitur, neque modico temporis spatio cum his suppliciis transigere valet, vid. Christ. Besold. *Differ. de Studiosis*, qui mos nulla alia causa invaluit, quam ne facili promptoque ad jura commerciorum aditu multi negotientur. Superioribus unicum adhuc sub finem hujus capitis addere placet, aliqualem scilicet affinitatem ac cognationem cum Emancipatione nostra habere morem huius in Regionibus nostris Saxonis nemini ignotum,

tum, quo limitibus recens positus pueros ac adolescentes adhibere solent vulsisque eorum capillis admonent, vellent verborum tunc auditorum & unà limitum recens positorum memores esse, ut, si quando opus sit, testimonium de iis ferre possint, cuiusmodi quid etiam in controversiâ Universitatis Francofurtensis ad Oderam ante annos aliquod de limitibus mota atque exorta testimonii locum invenit. Sage Zeuge, die beyden Herren von N. und N. hätten sich mit dem Herrn N. über die Zeugen verglichen, und wären dazumahl die Zeugen an den Steinhaußen bey dem Marckdorffischen Wege gerauffet worden, zum Andencken, daß dieses die Gränze sey.

CAP. XIII.

DE MODERAMINE IN
gestatione gladii adhibendo.

De moderamine in gest. glad. adhib.

CUm in omnibus rebus modus honestus servandus, nec immoderata cuiusque affectio sequenda sit *l. ex damn. 40. ff. de dam. infect.*

fect. hinc utcunque gladiatorum gestatio uni vel alteri lege, consuetudine, privilegio aut provincialium promiscuè; aut certis quibusdam civibus singulariter concessa probetur, nunquam tamen ejusmodi licentia ad libidinem humani ingenii laxanda, quin potius intra juris & æqui limites semper est cohibenda. Est enim modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit consistere rectum. Horat. 1. *Sermon. Sat. 1.* Proinde cum limites isti principaliter usus gestationis gladii simplicem respiciant, eoque colliment, ut gestatio debito loco ac modo decenti fiat, dum loci quidam iique tam sacri quam profani ab armorum strepitu immunitate quadam præditi, inde quæstio resultat, num etiam in templis & Monasteriis arma gesta re integrum sit? Jure Canonico sine Præpositorum licentia arma, eaque inter gladios, portare nemini licet *Clem. 1. §.* quia vero, quin imo non solum a summi Dei templis ac divinis altaribus, sed etiam cellulis, domibus, hortulis ac balneis, arcibus atque porticibus arma prohiberi *ex l. pateant 3. §. arma quoque 1. C. de his,*

Num in
templ.
gest. glad
licita.

qui

qui ad Eccles. confug. conijcere licet, usque adeò, ut armatis ad Ecclesias salutis causa confugere non sit indultum, sed si arma secum in Ecclesiam intulerint, ea deponere jubeantur, cum religione loci satis defendantur, ut proinde armorum præsidio opus non habeant l. cit. 3. §. ult. Ast hodiernis moribus ex recepta Germaniæ consuetudine, non solum gladiis accinctis sacris interesse licet, sed & in plerisque civitatibus imperialibus, civibus omnibus sub multa injungitur, ut concionibus gladiis accincti ad omnes casus subitos parati intersint. Ritterh. *de jur. Asyl. c. 7. n. 5. p. 106.* Maximè, si in provincia motus aliqui existant aut metuantur, vel Exercitus aliquis oberret, uti Argent. Mens. Oct. 1643. factum esse ex historiis notum est, ubi sub pœna 30. solidorum civibus injunctum fuit, concionibus armatos interesse. Ut proinde non male aliquem admiratio subeat, cur in Aurea Bulla c. 2. §. 1. à Serenissimis quam secularibus tam Clericis requiratur, ut Francofurti ad Romani Regis Electionem processuri in templo D. Bartholomæi omnes cum tota Familia tempore præ-

præstandi Juramenti inermes coram
 Altari consistere cogantur, ibi: Die
 alle sollen mit ihrem ganzen Gesinde un-
 gewappnet &c. Commentatores equidem
 eum locum sine ulteriori disquisitione
 prætereunt, nec Dn. Limn. l. 2. c. 3. n.
 41. J. P. ubi Ceremonias Electionis de-
 scribing, quidquam hic mover. An ergo
 Religioni? an Securitati? an utrique? an
 libertati suffragiorum id datum? in su-
 spenso relinquo. Sane Exemplum præ-
 lii in Ecclesia Goslariensi inter Episcopum
 Hildesensem & Abbatis Fuldensis mini-
 stros armata manu cum multorum cæde
 Anno 1063. commissi, de quo Cluver.
in Henrico IVto p. 504. legere est, posteri-
 oribus Imperatoribus cautelam hanc non
 immerito subministrare potuit. vid.
Struv. disp. de Ensif. tb. 47. per tot. &
Wittenberg. disp. de Macberologia. c. 1. tb. 4.
 & quem fugit, Pontificios etiamnum
 in Monasteriis suis eum morem servare,
 ut in aditu domuum Religiosarum arma
 deponere jubeant, illos, qui earum con-
 templandarum causa intrare desiderant.
 Sic de Theodosio Imperatore ejusque
 hac in re erga Ecclesias religione ac re-
 ve-

verentia Baron. *in Ann.* 431. §. 6. sequentia refert: Nos, qui legitimi Imperii armis nunquam non circumdamur, quosque sine armatis stipatos esse non convenit. Dei templum ingressuri foris arma relinquimus, & ipsum etiam Diadema Regiæ Majestatis insigne humiliter deponimus, & sacra altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus, quibus quoque oblatis ad extimum communeque atrium nos recipimus. Hisce lubet subordinare Quæstionem: Num ad suspensionem infantium è sacro lavacro accessurus, gladium sit obligatus seponere? Si Dn. Struvium in *supra alleg. Disput. de Ensisferis*, hac de re consulimus, eundem in hoc Sacramento gladii depositionem requirere deprehendimus. Expresse enim religiosiores & civiliores vocat eos, qui suspensionem Infantum è Sacro lavacro accessuri ultrò gladios deponunt. *l. cit. tb. 46.* nec poterit præclaræ huic Sententiæ

Num in
suspensionem
ne Infantum
um è sacro
lavacro
gladii ge-
statio con-
cedenda?

tiæ reclamare, quicumque in venerandum hujus Sacramenti Mysterium ingratus plane ac injurius esse non volet, si quidem ingratum illum optimo jure dixeris, qui sanctificatus & mundatus aquæ lavacro per verbum, actum ejusmodi sacrum illois, quod dicitur, manibus tractare præsumit. Injurium autem vocaverim, qui quem aliis Sacramentis vel actibus ac Personis profanis honorem ac reverentiam præstat, huic Baptismo exhibere detrectare vellet; non enim est indignius Sacramentum aut deterius conditionis, alio, quin potius primarium & Christianæ initiationis Sacramentum est, uti à Struv. *l. cit. junct.* M. Dan. Otton. Kegeli *Diff. Inaug. de gladio in honorem ac reverentiam Sacramentorum deponendo*, vocatur. Nec est, ut hic differentiam inter personas Nobiles, Egregias, Milites atque Exteras & Peregrinas & inferioris subsellii homines statuere velimus, siquidem Ecclesia Christiana nullam plane agnoscit differentiam s. prolepolepsiam: Die Christliche Kirche machet keinen Unterscheid noch Ansehen der Personen, ob es Nobiles, Soldaten

ten oder anderer Qualitäten Leute sind, sondern derjenige, so sich der beneficiorum der Kirchen gebrauchen will, ist schuldig, sich derselben ritibus zu unterwerffen, indem er nicht als ein Chevalier, Soldat &c. sondern als ein Evangelischer Christ erscheint, oder doch wenigstens davor angesehen und gehalten seyn will, D. Simon. *Disp. Act. injur. Stcerd. concern. membr. 2. th. 16.* Id quod etiam Serenissimum Principem ac Dominum, Dominum FRIDERICUM, Ducem Sax. Goth. Dominum meum longè Clementissimum commovit, ut Anno præterito 1724. Mense Aprilis speciali Rescripto ad Consistorium Altenburgense transmissio, in susceptione Infantum è Sacro lavacro susceptoribus sine omni Personarum ac status discrimine gladiorum gestationem rigorosè interdixerit. eosque palliatos actui huic interesse injunxerit. Tenorem Rescripti sequentibus exhibemus formalibus.

Von Gottes Gnaden Friederich,
Herzog zu Sachsen, Jülich, Cleve und
Berg, auch Engern und Westphalen &c. &c.
Beste, Würdige und Hochgelahrte, Liebe,
An

Andächtige und Getreue. Euer unterthänigster Bericht von 21. passato ist zum Vortrag kommen und daraus zu ersehen gewesen, was Ihr auf Unsere Veranlassung so wohl wegen gänzlicher Abschaffung des Degen tragens beim Gevatterstehen, als Einstellung derer über Hand genommenen Privat- und Haus Tauffen vor ein Formular begriffen, und wie Ihr hierüber Unsere approbation, und zu deren Ablegung von denen Canzeln fernern Verhaltens-Befehl erwartet, anbey aber Unserer weitem Überlegung anheim gegeben, ob nicht Unserem Canzlar und Råthen, auch denen von Adel, die von langen Jahren hergebrachte Haus Tauffen noch ferner, iedoch ebenfalls in Mänteln oder doch mit Ablegung des Degens zuzustehen seyn möchten. Allermåßen Wir nun die eingeschickte Formul gar wohl abgefasst finden, und deren Ablegung von denen Canzeln hierdurch approbiren, Also und da Unsere Civil- und Milicair Bedienten von Obristen biß zum Untersten, sammt dem Adel des hiesigen Fürstenthums ihre Kinder in öffentlicher Kirchen tauffen lassen, ja Wir selbst

Gott zu Ehren und fundbahrer Erbauung der Christlichen Kirchen auch Hochachtung der Heil. Tauff-Handlung zum öfftern in der Kirche Kinder zur Tauffe zu halten pflegen, tragen Wir zu allen Unseren Bedienten und Vasallen in Altenburg ohne Unterscheid das gnädigste Vertrauen, Sie werden ausser dem Nothfall, sich hierinnen der Kirchen-Ordnung, wieder welche keine unerbauliche præscription gelten kan, um so mehr conformiren, und Unsere allenthalben bedrängte und verächtlich gehaltenne Religion dem Spott der Biederwärtigen zu exponiren weißlichen Anstand nehmen, da Uns verschiedene von Unseren Altenburgischen Råthen bekandt, welche ihre Kinder in der Kirchen tauffen lassen, und dißfalls den Ubelstand vorlängst begriffen und erkandt haben, und wiewohl die Generalität und Stabs-Officiers hiesigen Fürstenthums der Kinder-Tauffe als Gevattern in schwarzen Kleidern und Mänteln benzuwohnen pflegen, so wollen wir doch die von der Miliz hierzu nicht eben adltringiren, versehen Uns aber, es werden diejenigen Officiers, so es
in

Vermögen haben, ihren Commendan-
ten in diesem Stück imitiren und solchem
nach ist Unser nochmaliges gnädigstes
Begehren hiermit, Ihr wollet ebenfalls
darauf bedacht seyn, daß vorgeschriebener
maßen der Zweck erreicht, alle eingeschlis-
sene disorders gehoben, und eine durch-
gängige Gleichheit und Ordnung einge-
führet werde, gestalten Wir, wie solches
geschehen, weitem unterthänigsten Be-
richtes gewärtig seyn wollen. An dem ge-
schicht Unsere Meynung, und Wir sind
euch mit Gnaden gewogen. Datum
Friedenstein, den 12ten April. 1724.

Friedrich S. & Sachsen.

Parilem, si non maiorem requiri-
mus reverentiam in iis, qui ad Sacram
Synaxin accedere sibi habent propo-
situm, dum enim in sacramento hoc Cœ-
næ Dominicæ præsentia Corporis ac San-
guinis Christi reipsa & substantialiter
præsto sit, Christiana pietas ac religio
requirit, ut gladii depositione debita
Sacramento huic sua debita exhibeatur
reverentia. Si enim in civili Convivio
sua cuique servanda sit disciplina atque

Quid de
Sacra Syn-
axi ratio-
ne gest.
gladii sta-
tuendum?

modestia, multo magis in hoc Convivio
cœlesti habitu honesto & gestibus mode-
ratis debita cum reverentia ac devotione
comparere debemus, & huic gladium
deponendi consuetudini tanta semper
autoritas tributa est, ut magnorum Vi-
rorum judicio Sacerdos seu Minister ver-
bi divini gladiatum ad Altare Domini ac-
cedere non modò prohibere, sed depo-
sitionem gladii justo modo exigere, imò
si præfractè nimis & obstinatè depositioni
resistat, usum Sacramenti plane absque
omni injuriarum metu ipsi denegare va-
leat. Singulare hujus rei Exemplum
invenire licet in D. Bechmanni *Exercit.*
Feud. 13. n. 39. p. 376. sequenti Facultatis
Juridicæ judicio confirmatum: Als ihr
Uns berichtet, welcher gestalt ihr zum
Hochwürdigen Abendmahl nebst einer
grossen Anzahl Communicanten gangen,
und in geschöpffter Andacht aus Unwis-
heit, doch als ein ungerühmter Soldat
und darbey uhralten Geschlechts euern
Leib-Degen bey der Communion in iplo
actu an eurer Seite getragen, und als der
Archi-Diaconus des Orths, als euer
Beicht-Vater euch den Leib Christi ohne
ein:

einzige Wiederrede zuerst gereicht, hätte
 der Sub-Diaconus, wie ihr in euerer Andacht euch geneiget, in gefaßter Zuversicht das Blut Jesu Christi von ihm zu empfangen, euch stracks in Beyseyn aller Communicanten den Degen abzulegen, oder daß er euch das Blut Christi nicht reichen wolle, angedeutet, darauf ihr den Degen von der Seiten abgenommen, wieder zurück hinter den Altar gehen und ihn allda niederlegen müssen, darüber vornehme Leute höchlich erschrocken, und neben euch aus ihrer Andacht kommen. Nun hättet ihr hiebvor eben an diesem Orth und heiligen Stätte nebst vielen andern frommen Christen Herzen mehrmahl communiciret, es wäre aber euch von keinem Diacono solche öffentliche Beschimpfung niemahls begegnet, maßen denn auch sonst unterschiedene Personen, als Hauptmann der Bürgerschaft selbst, der dem Superintendenten in diesem heiligen Wercke vorgegangen und seinen Degen getragen, und andere mehr bey Verrichtung der Communion, wie er weißlich, des Degens sich gebraucht, euch auch die Kirchen-Ordnung als einen Illi-

teratum und der auf dem Lande gefessen,
gantz nicht binden könne. Wenn ihr denn
euch hierüber des Rechts zu belehren gebe-
then, Demnach so sprechen wir vor
Recht: Da gleich gemeldter Diaconus
euch eueren Bericht nach, vor allen Com-
municanten und einer Christlichen Ge-
meinde den Kelch nicht reichen wollen, ehe
und zuvor ihr den Degen ableget, so ist
doch derselbe euch deswegen keine Abbitte
zu thun schuldig, noch mit einiger Strafe
zu belegen, B. R. W.

Dantur quoque loci profani arma
non admittentes, eosque inter Palatium
Principis arg. tot. tit. C. de Palat. & dom.
domin. Sic de Claudio Imperatore tra-
dunt historici, eum omnes ad se venien-
tes, viros ac foeminas, explorari iussisse, ne
quem gladium aut sicam haberent, id
quod in Aulis, ubi nec coelo proxima capi-
ta à mucronibus monstrorum satis tuta
creduntur, etiamnum observatur. Sic
ex Olearii Moscovitischen, Persischen
Reyse-Beschreibung p. 27. legimus, daß
vor dem Groß-Fürsten in Moscau, nie-
manden auch so gar denen Legaten nicht in
Der

Degen zu erscheinen erlaubet sey, idque in Legatis hostium juré & consultò fieri, eleganter docet Fred. de Marselaer, *lib. 2. leg. sui diff. 12. p. 253. ibi*: arma, quamvis ut ornamenta more seculi Legatus gerat, non timenda, deponere tamen, dum excipitur, quandoque ab hoste jubetur, atque adeò vestimenta excutere, ne quid fortasse teli abscondatur. Reperire enim fuit & forte impropterum fuerit, ut ea audacia & improbitate homines, qui magnam potius, quam bonam expetentes famam, memorabili aliquo, licet nefario, facinore & manum & munus violare audeant, vitæ suæ prodigi. Sic velut domini alienæ, prompti ac cupidi interire, modo interimant. Nec Veneratus Senatus, nisi positis armis in Collegio aut Aula, ubi Senatus congregatur, aditur, etiamsi miles sit, aut quacunque præfulgeat dignitate, sed arma extra portam sunt deponenda, ut ut etiam Curiae ac Prætoria ab omni metu immunia esse debent, & dictis in locis illationem armorum æquè exulare debere constitutum sit. *l. 3. C. de*

metat. tamen ubi hodie in pacatis Rebus. publ. metus mutuæ oppressionis & violentiæ cessat, non ipsos Magistratus tantum, sed & eorum ministros honoratiores, item eos, qui non dignitatis, sed custodiæ causa præsto sunt, gladios in Curiis gestare videmus. Interim in Judicio Equestri Silesiaco im Schlesischen Ritter Rechte u. Ehren Gerichte apud Volckm. etiamnum in viridi observantia obtinere legitur: quod, antequam quis ibi admittatur: Ehe ihme vor die Ritter. Band vorzutreten erlaubet wird, gladium deponere obstrictus sit. Pariter in Republ. Argentinensi de hac re cautum im Stadt Recht art. 49. sub tit: Wer gewaffnet vor dem Rath kömmt: Wer vor dem Amm. Meister und vor dem Rath, da sie sitzen und richten, gewaffnet gehet, mit welcher Handwehr das ist, der besserts und ist ein Jahr von der Stadt eine Meil. *ibid.* sub. art. 53. Ne autem saltem Exemplis peregrinis inhærere videar, memini me Dresdæ ante aliquot annos observasse, quod in Curia Feudali bey dem Churfürstl. Sächsischen Lehn-Hoffe, omnes ac singuli Vasalli sine discrimine gradus

ac dignitatis, sive Comites, Barones, Nobiles fuerint, juramentum fidelitatis s. homagii præstaturi ac Investituram quærentes, gladios deponere atque palliati coram Curia comparere teneantur. Immo Viennæ in Aula Cæsarea omnes peræque, qui investituram suorum Regnorum, Electoratuum, Ducatum ac Comitatum suscipiunt, palliatos coram Throno Cæsareo se sistere atque Juramentum Vasallaticum præstare sunt obligati, exceptis solis Equitibus aurei Vellerris, hoc singulari gaudentibus prærogativa ac privilegio Cæsareo, ut iis solis investituram Cæsaream gladiatis suscipere indultum sit, id quod ex ore Illustris ac Generosi Domini ab Einsiedel, Consiliarii Intimi ac Cancellarii Ducatus Altenburgensis gravissimi me percepisse memini. Nec silentio tandem involvendum arbitror, in Thermis Carolinis, ad Exemplum Imperatorum Maximiliani, Rudolphi, Mathiæ, Ferdinandi II. & Ferdinandi III. quin & Leopoldi primi ab Imperatore Josepho beatissimæ memoriæ Cæsareo mandato de dato Viennæ 13. Decembr. 1707, de super noviter publicè
af.

affixo, gladiatorum gestationem serio interdictam esse, utut enim allegatum Cæsar. Edictum secundum tenorem ejus, de quo sequens Extractus videri potest, solummodo de famulis ac personis ministrantibus seu fervientibus mentionem faciat, nemo tamen facile inficias ibit, Cæsareo huic Mandato Imperatorem ipsum, Reges, Electores cæterosque Imperii Romano Germanici status morem gerere testeque experientia quotidiana ex conventionem seu pacto tacito morem gerere ac per tempus, quo ibi morantur, sine gladiis incedere.

Extract Kayser Josephi Mandats,
vom Degentragen, in Kayser
Carlsbad de Dato Wien den 13.
Decembr. Anno 1707.

Wir wollen auch hiermit per expressum gnädigst und ernstlich untersaget haben, daß zu Gewinnung der Bade-Gäste, nächtlicher Ruhe, denn zu beständiger conservation des lieben Friedens und Einigkeit unter denen Herrschafftlichen Bedienten und Laquayen folgende drey Puncte observiret werden, (1.) daß
kein

kein Bedienter und Laquay ausser Herrschafftlichen Berrichtungen, des Abends um 10. Uhr auf der Gassen sich finden lasse. (2.) Niemand einen Degen oder Gewehr tragen, und (3.) auch von allen Glaubens-Disputationibus, als durch welche Händel, Balgereyen und Todschläge unterlauffen können, bey Vermeydung hoher Straffe sich enthalten sollen. Dieses alles meynen Wir ernstlich, darnach sich iederzeit zu achten und vor sich selbst eigenes Nachtheil und Straff zu hüten wissen wird. Gegeben in unserer Stadt Wien den 13. Decembr. 1707. Unserer Reiche des Römischen im 18. des Ungarischen im 21. und des Böhmischen im 4ten Jahre.

(L. S.)

JOSEPH.

*Johannes Wenceslaus Comes Wratislav.
Regis Bohemie Cancellarius, ad
mandatum Sacr. Ces. Regie
que Majestatis proprium.*

Hæc

Hæc sunt B. L. quæ pro ratione temporis ac modulo Ingenii de Emancipatione Equestri ex antiquitate plurimisque Autoribus probatis horis subcesivis collegi. Itaque pedem hic figens, obnixè rogo, ut tenuem hunc laborem serenâ fronte accipere ac de eo magis secundum æquitatem, quam stricti juris rigorem judicare velis. Sin vero in hoc tractatu quædam occurrant, quæ applausum atque consensum tuum non mereri videantur, æquiori tuo judicio lubentissimè me subjicio. Mihi enim satis est, si præsens scriptura animum legentis incitet ad veritatis indagin. Deo ter optimo ter maximo submississima persolvens gratias, quod pro singulari sua bonitate qualem qualem hunc laborem ad finem perducendi, sanitatem ac vires inconcussas largissime concedere voluerit. Faxit porro ejus benignitas, ut tenuis hic labor in Numinis sui gloriam ac Patriæ emolumentum vergere possit.

F I N I S.

IN-

INDEX.

A.

Advocator. ordin. princip. dignitas	125
Advocatorum elogium	93
Alapa emancipato infligitur	70
Alapæ inflictæ origo	71
Animus facit Nobilem	118
Aquaticus ludus	155
Armorum laus	95
Armorum distinctio	133
Armorum usus Clericis interdictus	22
Arma an literis præferenda	88. 95.
Arma & literæ mutuis se invicem usibus complectuntur	97
Armigerum inter & milit. different.	37
Assessor. princip. dignitas	125
Autoritatem exempla constituunt	144

B.

Balgen	13. 87.
Baptismus domesticus	160 seq.

C.

INDEX.

C.

Caroli V. imp. sententia de Monomachia	13
Civitates imperiales an emancipandi facultatem habeant	23
Civitatibus municipal. idem an fas sit	24
Clerici qui appellentur	22
Clericorum ordo	127
Clericis armorum usus interdictus	22
Colaphus v. Alapa	
Consiliar. princip. dignitas	125
Consuetudo dignitatis æstimationi vim conciliat	113

D.

Definitiones scrupulosæ nullius sunt pretii	6
Depositio scholastica	144
Depositio opificum tyronum	148
Dignitatis æstimationi consuetudo vim conciliat	113
Doctoratus decus	120. 123.
Doctores juris Nobilib. annumerati	120
Du-	

INDEX.

Duella 87

E.

Edel-Pagen quid innuant 8

Emancipationis definitio 1. seq.

Emancipationis origo 9

Emancipationis & Manumissionis differentia 3

Emancipatio an per mandatarium expediri possit 25

Emancipatus an ad pristinas redire vices juberi queat 50

Emancipatio tacita 114

- abusiva 114

Ensis v. **Gladius**

Episcopi quando ense uti cæperint 23

Equestris emancipatio 3

Equestres pugnae ludicrae 12

Equites Aurati 135

- Balnei 140

- Cruciati 135

- Joannitici 141

- Teutonici ordinis 140

- Torquati 135

a rege Romanor. creati 138

M

Erbo

INDEX.

Erbs-Richter Altenburgenses	56
Exarmatio ad quos pertineat	98
Exempla sæpe vim autoritat. habent	144
Exercitationum ludicrarum usus	82

F.

Ferrum optimum idem pessimumque quod	130
Fœminis an jus emancipationis equestris conveniat	26
Fœminæ virilis animi	26. seq.
Fœminæ virilis animi intolerabiles	35
Formular einer Fürstlichen Emancipati- ons-Rede	64
Formular einer Dancksagungs-Rede darauf	67

G.

Generosus quis	118
Germanorum emancipatio	74. seq.
Gladii dignitas	51. seq.
Gladius Attilae	52
- Caroli Magni	142
- Martis	53

Scan-

INDEX.

- Scanderbegi	53
- bonus quis	54
Gladii accingendi ritus	75
Gladii gestatio ubi, & quibus interdictum	99. seq. 160. seq.
Gladii gestatione indigni	110
Gymnaſtæ	127

H.

Handwerck's-Gesellen an liceat gestare gladium	129
Hansellandi ritus	151
Hastiludia quid	12. 117
Heer- Gerâthe ad quos pertineat	117

I.

Judæis gladii gestatio interdicta	114
Judices hæredit. Altenburgenses	56

L.

Legati deponere glad. jubentur	169
Licentiatorum dignitas	122
Literarum elogium	92
M 2	Li.

INDEX.

Literæ & arma mutuis se usibus comple-	
ctuntur	97
Loci profani glad. non admittentes	168
Ludicræ equestres pugnæ	12
Ludicr. equestr. pugnar. usus an revo-	
candus	85
Ludicra certamina quæ instituenda	86

M.

Medicor. princip. primar. & aulicor. di-	
gnitas	125
Meditationes militares	12
Mercatores eruditis adversi	152
Mercatorum ritus in vexandis tyroni-	
bus	151
Mercatoribus gladii gestatio inter-	
dicta	113
Metus mutui æqualitas societatis facit	131
Militiæ elogium	95
Militia utrum togata, an vero armata	
præferenda	88
Militaris virtutis dignitas	46
Moderam. in gestat. gladii	156
Monomachia	13
Mulieres non decet virilib. offic. fungi	34
	Mu-

INDEX.

Muliebris sexus arma quandoq. affect. 26

N.

Nautarum ritus in submergend. nov. 149

Neptunius ludus 155

Nobilis quis 118. seq.

Nobilitas vera 47. 118.

Nobilium officium quale 46. seq.

Nobilib. max. glad. gest. competit. 116

Nobilitas nova 119

Nobil. pleriq. a bon. art. abhorrent 123

Non subditi qui 103

O.

Opificiariis glad. gest. interdicta 114

Opificum tyrones 127

P.

Pallium Philosophorum 126

Pennæ elogium 94

M 3

Phi-

INDEX.

Philosophorum ordo	126
Pœnalismus	147
Poetarum ordo	126
Pœnarum constitutarum effectus	77
Præmiorum propositior. effect.	77. 83
Privilegia Emancipat. equestr.	83
Procurat. ordin. principal. dignitas	125
Professor. publicor. dignitas	122
Protopolepsiam Ecclesia non agnosc.	161

R.

Renumerat. virtutis ingen. excit.	68 77
Richter, eorum familia unde ordum trahat	56
Ringel-Kennen	82
Rittermäßige Ohrfeige	70
Romanorum emancipatio	74

S.

Scholares	127
Scribere de quibus periculosum	33
Schwedischer Wassen-Tanz	80
Schwerd	

INDEX.

Schwerd: Tank	79
Seckendorf, allegat.	8
Secretarior. princip. dignitas	125
Sermonis proprietas non negligenda	2
Similitudo aliqua inter omnia inveni- tur	135
Sinister locus cur Turcis honoratior dextro	57
Stahl: Schiessen	80
Status Imper. Ecclesiastici, quid de iis sentiendum	20
Studiosis ubi gladii gestat, interdicta	100
Subditis in republ. an arma permit- tenda	129
Suscepturo infantem e lavacro an gladi- um gestare liceat	160
Synaxin sacram aditurus deponere gladi- um jubetur	165

T.

Thermæ Carolinæ deponere glad. ju- bent	171
Taufse nautarum	149
Torneamenta quid fuerint	12

U.V.

INDEX.

U. V.

Virtus sola nobilitat	47. 120.
Virtus præmiis excitatur	68. 77
Vogel-Schieffen	80
- Altenburgi	80
- usus	81

W.

Waffen-Tanz	80
-------------	----

Z.

Zasii iudicium de serm. proprietate	2
-------------------------------------	---

ER-

ERRATA

Sic corrigantur.

PAg. 2. lin. 20. de fid. l. lib. de fideic. lib.
pag. 8. lin. 5. omnisque, l. omnesque.
pag. 10. circa fin. Couful, l. Consul. pag.
11. lin. tertia Tex, l. Lex. pag. 12. C. du
Frene circa fin. l. Carol, du Frene. pag. 26.
lin. 20. ac plerisque, à plerisque. pag.
52. pag. 32. ibid. lin. 6. que l. quæ. pag.
37. lin. 20. loconati, l. loco nati. pag. 45.
lin. 7. aecincti, l. accinxio. pag. 52. lin. 9.
plurimitotam, l. plurimi totam. pag. 53.
posuissø, l. posuisse. pag. 53. circa fin.
Mehometes, l. Mahometes. pag. 58. Bel-
licure, Bellicure. ibid. lin. 15. honoræ,
honore. pag. 71. lin. 4. cum tamen, l. eum
tamen. pag. 73. lin. 16. Accidit, l. Accedit.
pag. 74. sub init. felicit. l. felicib. ibidem lin.
7. de æqu. l. de aqu. ibid. lin. 18. præterito,
l. præteribo. pag. 75. Equestris, l. Equestri.
ibid. circa fin. proluerint, l. potuerint. pag.
76. conct. l. concl. pag. 79. sub init. addan-
tur Diac. c. 31. de gestis Longob. pag. 81.
lin. 17. honestissimi pateant, l. honestissimo
pateant. pag. 82. à Lehcrc, l. à Lerch. ibid.
circ. fin. de præsupp. l. de præposit. pag.
86. lin. 18. uti, l. ubi. pag. 90. lin. ult. pul-
sam, l. pulsant. pag. 93. sub init. legutur,
l. leguntur. pag. 98. circ. fin. gladiatorump
ortandorum, l. gladiatorum portandorum.
pag.

pag. 99. lin. ulti. monere, l. movere. pag.
101. befunden, l. befunden. ibidem redin-
regari, l. redintegrari. pag. 102. pallis,
l. palliis. pag. 104. commitere, l. commit-
tere. pag. 108. cir initium Circul, l. Cir-
culi. fol. 116 lin. 5. ipfi, l. ipsis. ibidem
lin. 17. nogocio, l. negotio. pag. 120. circ.
med. &, l. est. pag. 123. hæc literis curfi-
vis & non majusculis exprimenda sunt. p.
131. circ. med. spartarnos, l. spartanos. p.
134. iraccundiæ, l. iracundæ. p. 137. fim,
l. sensim. p. 142. Leon Bohemico, l. Leone
Bohemico. p. 146. lin. 5. de his humana
in vita, l. de his in vita humana.
pag. 148. sub init. confuerunt,
l. consueverunt. ibid. Aca-
demia, l. Academica.

Förster, August Heinrich,

Tractatus polit. hist. iur. de emancipatione equestri, vulgo von Wehrhafft
machen

Altenburgum 1727

Diss. 952

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10843311-8

VD18 14958279-001